

SÖKANDE

Dragon Mining (Sweden) AB, 556465-5339, Pauträsk 100, 923 98 Storuman

Ombud: Advokaterna Pia Pehrson och Caterina Carreman samt biträdande jurist Sara Eriksson

Foyen Advokatfirma, Box 7229, 103 89 Stockholm

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för gruvbrytning i dagbrott och under jord vid Fäbolidengruvan, Lycksele kommun

Avrinningsområde: (30) Öreälven

Koordinater (Sweref 99TM)

N: 7169070, E: 641000

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen.
2. Mark- och miljödomstolen avslår ansökan.

Rättegångskostnader

Dragon Mining (Sweden) AB ska ersätta Vapsten sameby för rättegångskostnader med 580 427 kr, varav 420 000 kr avser ombudsarvode. På beloppet ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom tills betalning sker.

Dragon Mining (Sweden) AB ska ersätta Beatrice Pontén, Jesper Andersson, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson och Anita Oskarsson för rättegångskostnader

med 442 779 kr, varav 345 600 kr avser ombudsarvode. På beloppet ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom tills betalning sker.

Dragon Mining (Sweden) AB ska ersätta Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening för rättegångskostnader med 826 kr. På beloppet ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom tills betalning sker.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den genom beslut den 23 augusti 2018 fastställda avgiften om 140 000 kronor för målets prövning.

INNEHÅLLSFÖRTECKING

BAKGRUND OCH TIDIGARE PRÖVNING	8
YRKANDEN	9
Bolaget	9
Länsstyrelsen i Västerbottens län	11
Myndighetsnämnden vid Lycksele kommun	12
SGU	12
Sametinget	12
Kammarkollegiet	12
Naturvårdsverket	12
Bergsstaten	12
Trafikverket	12
Vapsten sameby	12
Naturskyddsföreningen	13
Vinlidens intresseförening	13
Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening	13
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	14
Privatpersoner	14
Förslag på villkor och delegation	15
Bolaget	15
Länsstyrelsen	23
Vapsten sameby	27
Rättegångskostnader	28
Bolagets åtaganden	28
BOLAGETS ANSÖKAN	33
Orientering	33
Aktuell prövning och rådighet	34
Ägarstruktur	35
Planerad verksamhet	35
Etablering av området	35
Brytning i dagbrott	36
Underjordsbrytning	36
Transporter	37
Gråbergshantering	37

Marginalmalm (B-malm).....	38
Resursförbrukning	38
Vattenhantering m.m.	39
Vattenhantering och rening	39
Recipient	40
Efterbehandling och avfallshantering.....	41
Efterbehandling	41
Avfallshanteringsplan.....	44
Hantering av utvinningsavfall, 22 §	45
Bedömning om riskanläggning, 51-54 §§.....	45
Lokalisering och utformning av en utvinningsavfallsanläggning, 55-56 §§ ...	45
Strategier för att förebygga allvarliga olyckor samt säkerhetsledningssystem och intern beredskapsplan, 57-63 §§.....	46
Driften av en utvinningsavfallsanläggning, 67-70 §§	46
Stängning av en utvinningsavfallsanläggning, 71 § och 74 §.....	46
Kontrollprogram.....	46
Sevesoanläggning.....	47
Alternativredovisning	47
Lokalisering	47
Alternativ recipient.....	48
Tekniska alternativ	49
Nollalternativet.....	49
Miljöeffekter för sökt verksamhet.....	49
Transporter och utsläpp till luft.....	49
Påverkan på vattenflöden och grundvatten.....	50
Utsläpp till vatten	51
Påverkan på djurlivet	51
Industribuller	52
Trafikbuller	52
Vibrationer	53
Vibrationer från transporter	54
Trafiksäkerhet och trygghet	54
Luftstöt vågor.....	54
Stenkast.....	54
Påverkan på rennärings.....	55
Naturvärden.....	56

Påverkan på kulturvärden	57
Påverkan på jakt och fiske	57
Försiktighets- och skyddsåtgärder.....	57
Kompensation	58
Riksintressen, skyddade områden, planfrågor	58
Kulturmiljö.....	59
Rennäring.....	59
Riksintresse för friluftsliv	59
Riksintresse för naturvård.....	59
Natura 2000.....	59
Planfrågor.....	61
Miljökvalitetsnormer, 5 kap. miljöbalken	61
Vattenförekomsten Örån.....	62
Vattenförekomsten Storbäcken	63
Utomhusluft enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477)	63
Buller enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller	63
Tillåtlighet.....	64
Hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken	64
Kunskapskravet 2 kap. 2 § miljöbalken.....	64
Försiktighetsprincipen 2 kap. 3 § miljöbalken.....	64
Produktvalsprincipen 2 kap. 4 § miljöbalken.....	65
Hushållnings- och kretsloppsprinciperna 2 kap. 5 § miljöbalken	65
Lokaliseringsregeln 2 kap. 6 § miljöbalken.....	65
Principen om att förorenaren ska betala 2 kap. 8 § miljöbalken.....	65
Tidsbegränsning av tillstånd	66
Förslag till villkor.....	66
Sakägarförteckning.....	66
Ersättning till sakägare	66
Avgifter.....	67
Oförutsedd skada.....	67
Verkställighetsförordnande.....	67
INKOMNA YTTRANDEN OCH BOLAGETS SVAR	67
Länstyrelsen.....	67
Ianspråktagande och anrikning i Svartliden.....	67
Tidsbegränsat tillstånd.....	68

Natura 2000.....	68
Artskydd, dispens och skadelindrande åtgärder.....	70
Kompensationsutredning	75
Överledning Sörträsk/Rusbäcken	76
Villkorshalter – Villkor 2.....	77
Trafik och buller	79
Vibrationer och luftstötar	79
Rennäring.....	80
Efterbehandling och ekonomisk säkerhet	81
SGU	83
Fuktkammarförsök	83
Efterbehandlingskostnader.....	85
Grundvattenrelaterade frågor	85
Trafikverket.....	86
Bolagets svar	86
Sametinget	86
Bolagets svar	87
Kammarkollegiet.....	89
Bolagets svar	91
Vapsten sameby	92
Bolagets svar	94
Naturskyddsföreningen.....	96
Bolagets svar	97
Vinlidens intresseförening	98
Bolagets svar	98
Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening	99
Bolagets svar	101
Privatpersoner	102
Zaida Alenius	102
Rolf Eriksson.....	103
Inger Landberg	103
Björn och Inga-Lisa Nordenstam	103
Henrik Nordenstam	104
Annika Nordenstam, Anne Wuolab, Nicolas Wuolab Wollberg och Per Wollberg	105
Ann Charlotte Nordenstam	105

Beatrice Pontén, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson, Anita Oskarsson och Jesper Andersson	106
DOMSKÄL.....	108
Inledning	108
Miljökonsekvensbeskrivning	109
Tillåtlighet.....	111
Rådighet	111
Planer	112
Följdverksamheten transporter.....	112
Rennäring.....	117
Artskydd.....	122
Utsläpp till vatten	128
Sammanfattande bedömning	133
Prövningsavgift	135
Rättegångskostnader.....	135

BAKGRUND OCH TIDIGARE PRÖVNING

Dragon Mining Sweden AB (DMS eller bolaget) lämnade den 6 juli 2018 in aktuell ansökan. Bolaget har ansökt om tillstånd för att få bryta malm och gråberg i dagbrott och underjord i Fäboliden. Efter kompletteringar kungjordes ansökan den 2 april 2020. Yttranden efter kungörelsen har kommit in från myndigheter, organisationer, enskilda samt från berörd sameby. Bolaget har getts tillfälle att bemöta dessa. Syn genomfördes den 1 oktober 2021 vid Fäbodliden samt längs den ansökta malmtransportvägen till anrikningsverket i Svartliden. Kallelse till huvudförhandling kungjordes den 25 februari 2022. Huvudförhandlingen hölls under sex dagar den 11–13 april, 21–22 april samt den 28 april 2022.

Bearbetningskoncession Fäboliden K nr 1 meddelades bolaget Lappland Goldminers AB den 3 juni 2004. Beslutet att meddela koncession överklagades till regeringen som avslag överklagandet den 30 september 2004. Den 3 februari 2012 medgav Bergsstaten överlåtelse av bearbetningskoncessionen från Lappland Goldminers AB till Lappland Goldminers Fäboliden AB, och den 11 september 2015 medgav Bergsstaten överlåtelse av bearbetningskoncession från Lappland Goldminers Fäboliden AB:s konkursbo till DMS.

Markanvisning till förmån för bearbetningskoncessionen Fäboliden K nr 1 meddelades den 22 december 2010. Beslutet överklagades av Vapsten sameby såvitt avser intrångsersättning. Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätts avgörande överklagades av Vapsten sameby avseende rättegångskostnader till Mark- och miljööverdomstolen som avgjorde frågan den 14 november 2013 i mål nr F 698-13.

Mark- och miljööverdomstolen beviljade den 17 september 2008 i mål nr M 680-08 Lappland Goldminers AB tillstånd enligt miljöbalken att anlägga och driva en gruva vid Fäboliden. Tillståndet togs inte i anspråk inom i tillståndet föreskriven igångsättningstid och har nu förfallit. Lappland Goldminers Fäboliden AB:s konkursbo ansökte om förlängd igångsättningstid vilket ogillades av mark- och miljödomstolen

i dom den 12 juni 2015 i mål nr M 1972-14. Konkursboet överklagade till Mark- och miljööverdomstolen som inte gav prövningstillstånd.

Anrikning planeras ske i Svartliden där DMS har tillstånd för gruvbrytning, innefattande anrikning och deponering, meddelat genom deldom den 30 november 2012 i mål nr M 1704-10. En ansökan om ändringstillstånd för att bolaget ska kunna ta emot och anrika malmen från Fäbolidengruvan vid verksamheten i Svartliden är under prövning vid mark- och miljödomstolen i ett annat mål.

DMS beviljades genom beslut den 23 november 2017 tillstånd enligt miljöbalken för provbrytning av upp till 100 000 ton malm vid Fäbolidengruvan av miljöprövningsdelegationen (Länsstyrelsen i Västerbottens län). Tillståndet överklagades men mark- och miljödomstolen avslag överklagandet genom dom den 17 april 2017, M 17-18, tillståndet vann laga kraft den 11 maj 2018.

YRKANDEN

Bolaget

DMS har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ge tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (1998:808) för

- gruvbrytning vid Fäbolidsgruvan genom att DMS får anlägga och bedriva gruvbrytning i dagbrott och under jord av högst 500 000 ton malm per år, samt
- deponering av högst 22 miljoner ton gråberg.

DMS har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ge tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för

- bortledning av vatten och uppförande av de anläggningar som krävs för denna bortledning,
- bortledning av inläckande grundvatten som är nödvändigt,
- anläggande av kompletterande diken, det vill säga nödvändiga, avskärande och uppsamlade diken inom markanvisat område samt
- att få anlägga sedimentationsbassänger för vattenrening.

Allt i huvudsaklig enlighet med de beskrivningar som anges i denna ansökan och dess bilagor.

DMS har även yrkat

- att tiden för anmälan om oförutsedd skada ska bestämmas till 20 år från domens datum,
- att arbetstiden ska bestämmas till tio år för anläggande av dammar och diken,
- att prövningsavgiften för vattenverksamheten ska fastställas till 140 000 kr,
- att mark- och miljödomstolen ska fastställa villkor för verksamheten i enlighet med bolagets villkorsförslag i målet,
- att domstolen ska godkänna den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen, samt
- att verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § miljöbalken ska meddelas, det vill säga att tillståndet får tas i anspråk omedelbart även om det överklagas.

DMS söker utifrån genomförda artinventeringar dispens från förbuden i 4, 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen för arter som kan påverkas inom området av sökt verksamhet. Bolaget har därmed yrkat att mark- och miljödomstolen ska meddela dispens från artskyddsförordningen (2007:845) för:

- vanlig groda, huggorm, skogsödla (6 §).

Bolaget har i andra hand yrkat, för det fall att domstolen bedömer att det krävs med hänsyn till verksamhetens påverkan, att mark- och miljödomstolen ska meddela dispens från artskyddsförordningen (2007:845) för:

- nordfladdermus, mustasch/tajga-fladdermus (4 §),
- åkergroda (4 §),
- orre och tjäder (4 §),
- fläcknycklar, ängsnycklar, korallrot, spindelblomster (8 §), samt
- revlumner, mattlumner och plattlumner (9 §).

För det fall att domstolen bedömer att verksamheten kommer att ha en betydande påverkan på Natura 2000-området Öreälven (SE0810434) har bolaget yrkat att domstolen ska ge verksamheten tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Länsstyrelsen har

- tillstyrkt att tillstånd lämnas med de yrkanden om villkorsskrivning som länsstyrelsen har föreslagit tillsammans med de skyddsåtgärder som bolaget har beskrivit,
- avstyrkt DMS yrkande om omedelbar verkställighet,
- tillstyrkt, för det fall länsstyrelsens villkorsförslag kopplat till utsläppshalter fastställs, att bolaget lämnas tillstånd av mark- och miljödomstolen enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken att bedriva den verksamhet som tillståndsgivits genom denna dom och som inte kommer skada de livsmiljöer eller arter som är utpekade inom Natura 2000-området Öre älvsystem (SE0810434) på ett betydande sätt.
- yrkat att tillståndet ska få tas i anspråk när domen har vunnit laga kraft, under förutsättning att DMS dessförinnan har ställt en ekonomisk säkerhet enligt bolagets villkorsförslag 15,
- yrkat att den miljöfarliga verksamheten ska ha satts i gång inom sju år från det att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft och DMS ska underrätta tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk,
- yrkat att brytning av malm ska få pågå i högst tjugo år efter det att bolaget anmäler till bergmästaren enligt 57 § mineralförordningen att gruvarbete har påbörjats,
- yrkat att periodisk besiktning (tredjepartsgranskning) av verksamheten ska ske med start det år verksamheten tas i anspråk och därefter vart tredje år och avrapporteras till tillsynsmyndigheten i samband med miljörapportering,
- har yrkat, under förutsättning att bolaget åtar sig att enbart avverka och markavrymma verksamhetsområdet utanför häckningsperioden samt att lämna, alternativt tillskapa nya levnadsmiljöer för grodor, att bolaget beviljas dispens från artskyddsförordningen för:
 - Vanlig groda (6§)
 - Huggorm (6§)

- Skogsödlor (6§)
- Åkergroda (4§)
- Orre och tjäder (4§)

Myndighetsnämnden vid Lycksele kommun

Nämnden har inte avgett någon inställning till bolagets ansökan men har yttrat sig med avseende på störningar längs berörda vägsträckor.

SGU

SGU har inte avgett någon inställning till bolagets ansökan men har däremot yttrat sig avseende olika frågor.

Sametinget

Sametinget har avstyrkt bolagets ansökan.

Kammarkollegiet

Kammarkollegiet har uppgett att bolagets ansökan ska avvisas.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har inte avgett någon inställning till bolagets ansökan.

Bergsstaten

Bergsstaten har meddelat att den inte har några synpunkter på ansökan.

Trafikverket

Trafikverket har inte avgett någon inställning till bolagets ansökan.

Vapsten sameby

- Vapsten sameby har i första hand begärt att ansökan ska avvisas eftersom miljökonsekvensbeskrivningen har sådana brister att den inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamhetens inverkan på rennäringen.

- För det fall domstolen anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan läggas till grund för prövning har Vapsten sameby i andra hand begärt att ansökan ska avslås.
- För det fall domstolen meddelar tillstånd till den ansökta verksamheten har Vapsten sameby i tredje hand begärt att miljötillståndet ska vara tidsbegränsat i 20 år samt att mark- och miljödomstolen ska fastställa villkor till skydd för rennäringen.

Naturskyddsföreningen

Föreningen har anslutit sig till den inställning och de yrkanden som länsstyrelsen har redovisat.

Vinlidens intresseförening

Föreningen har inte lämnat någon inställning till ansökan men har angett att kvällar och helger samt en sommarmånad ska vara transportfria.

Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening

Föreningen har inte avgett någon inställning till ansökan men har gjort gällande att DMS inte har tillräckligt underlag för att bedöma transporter och gruvverksamhetens påverkan på fiske och friluftsliv. Föreningen har avstyrkt verkställighetsförordnandet, och begärt att prövningen av anrikning av malm från Fäbolidengruvan och Svartlidengruvan ska prövas gemensamt samt att transporter i första hand ska begränsas till 12 timmar per dygn och i andra hand till kl. 06-18, måndag-fredag under perioden 1 juni—1 september med transportfria helger. Vidare yrkar föreningen på en engångsersättning/fiskevårdsavgift om 406 400 kronor inklusive eventuell indexuppräknings, i det fall DMS beviljas miljötillstånd för Fäbolidengruvan. Föreningen har också yrkat en årlig ersättning om 19 000 kr inklusive indexuppräknings för utplantering av fisk, så länge som gruvan är i drift i enlighet med mål M1950-18.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten har inte något att erinra mot att bolagets ansökan beviljas och har anfört att det ska finnas ett villkor som reglerar åtgärder innan sprängning för att informera och varna allmänheten.

Privatpersoner

Annika Nordenstam har motsatt sig ansökan.

Henrik Nordenstam har motsatt sig ansökan.

Zaida Alenius har uppgett att i händelse av att dricksvattnet påverkas av den sökta verksamheten ska bolaget bekosta åtgärder för att få tillbaka dagens kvalitet. Vid händelse av att vägen skadas ska den lagas utan dröjsmål. Om byggnader skadas ska bolaget bekosta renovering utan dröjsmål.

Rolf Eriksson har motsatt sig ansökan.

Inger Landberg har yttrat sig men har inte avgett någon inställning till bolagets ansökan.

Björn och Inga-Lisa Nordenstam har yttrat sig men har inte avgett någon inställning till ansökan. De har dock bl.a. anfört att de vid tidigare samråd lyft fram problemen med tunga, smutsiga och bullriga transporter genom byarna.

Anne Wuolab, Nicolas Wuolab Wollberg och Per Wollberg har inte lämnat någon inställning till ansökan men har angett att kvällar och helger samt en sommarmånad ska vara transportfria under åberopande av att transporterna medför säkerhetsrisker för promenerande längs vägen och damning samt vibrationsskador på hus nära vägen.

Ann Charlotte Nordenstam har anslutit sig till Annika Nordenstams inställning i målet och har gjort gällande att transporterna blir för omfattande.

Beatrice Pontén, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson, Anita Oskarsson och Jesper Andersson har inte motsatt sig att tillstånd meddelas under förutsättning att deras yrkanden medges. De har yrkat i enlighet med följande.

- DMS ska besiktiga deras fastigheter inklusive för det fall det är aktuellt även mark, brunnar, ledningar och byggnader. Besiktningen ska bekostas av DMS och genomföras i enlighet med gällande standard.
- DMS ska ersätta samtliga skador som orsakas av vattenverksamheten.
- DMS ska utge ersättning för erforderligt juridiskt och tekniskt stöd vid eventuell skadereglering.
- Frågan om påverkan och inverkan på deras skogsmarker och växande skog och brunnar till följd av vattenverksamheten ska skjutas upp under en prøvotid. Under prøvotiden ska DMS utreda om skada uppkommer på berörda fastigheter samt förutsättningarna för att förebygga eller begränsa sådan skada. Om skada uppkommer ska DMS utreda skadans storlek och ange vilken ersättning som erbjuds. Resultatet av utredningarna ska ges in till domstolen senast sju (7) år efter verkställbar dom. För det fall uppgörelse inte träffats med berörda fastighetsägare ska redovisningen innehålla förslag på ersättning.
- Tiden för oförutsedd skada ska bestämmas till 20 år från utgången av den fastställda arbetstiden.
- Kontroll av skog ska ingå som en del av DMS kontrollprogram.
- Kontroll av dricksvatten- och energibrunnar ska ingå som en del av DMS kontrollprogram.

Förslag på villkor och delegation

Bolaget

DMS har föreslagit att följande villkor ska föreskrivas.

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgett eller åtagit sig i målet, såvida inte annat framgår av denna dom.

2. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430 under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Stickprov ska tas varje vecka.

Utsläpp av upp till 40 % av processvattnet till Stor-/Rusbäcken får ske via kompletterande vattenledning. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid villkorspunkt, som ska vara början av vattenledningen i området med koordinaterna N 7171007 E 1603551, under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Stickprov ska tas varje vecka när överledning sker.

Ämne (filt.)	Nivå 1 (µg/l)	Nivå 2 (µg/l)
As	45	55
Ni	200	250
Pb	50	100
Zn	400	800
Cu	50	100
Cd	2,5	3
NH4-N	39 mg/l	51 mg/l
Susp.	15 mg/l	25 mg/l

pH-värdet får inte understiga 6 eller överstiga 10 i tre på varandra följande prov. Om pH understiger 6 eller överstiger 10 ska verksamhetsutövaren omedelbart kontakta tillsynsmyndigheten med förslag till uppföljande kontroller och vid behov ska även en åtgärdsplan lämnas in. Provtagning av utgående vatten ska ske varje månad genom stickprov med jämna intervall och med minst två prov per månad med analys på varje prov.

I *andra hand* föreslås följande villkor:

Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430 under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Provtagningen ska ske genom månadsvis flödesproportionell provtagning av As, Ni, Pb, Zn, Cu och Cd. Analys av samlingsprov ska ske månadsvis. För övriga parametrar ska stickprov tas varje vecka.

Utsläpp av upp till 40 % av processvattnet till Stor-/Rusbäcken får ske via kompletterande vattenledning. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och

kväve från vattenreningen får vid villkorspunkt, som ska vara början av vattenledningen i området med koordinaterna N 7171007 E 1603551, under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Provtagningen ska ske genom månadsvis flödesproportionell provtagning av As, Ni, Pb, Zn, Cu och Cd när överledning sker. Analys av samlingsprov ska ske månadsvis. För övriga parametrar ska stickprov tas varje vecka när överledning sker.

Ämne (filt.)	Nivå 1 (µg/l)	Nivå 2 (µg/l)
As	45	55
Ni	200	250
Pb	50	100
Zn	400	800
Cu	50	100
Cd	2,5	3
NH4-N	39 mg/l	51 mg/l
Susp.	15 mg/l	25 mg/l

pH-värdet får inte understiga 6 eller överstiga 10 i tre på varandra följande prov. Om pH understiger 6 eller överstiger 10 ska verksamhetsutövaren omedelbart kontakta tillsynsmyndigheten med förslag till uppföljande kontroller och vid behov ska även en åtgärdsplan lämnas in. Provtagning av utgående vatten ska ske varje månad genom stickprov med jämna intervall och med minst två prov per månad med analys på varje prov.

I tredje hand föreslås följande villkor:

Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430 under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Provtagningen ska ske genom månadsvis flödesproportionell provtagning av As, Ni, Pb, Zn, Cu, Cd och U. Analys av samlingsprov ska ske månadsvis. För övriga parametrar ska stickprov tas varje vecka.

Utsläpp av upp till 40 % av processvattnet till Stor-/Rusbäcken får ske via kompletterande vattenledning. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid villkorspunkt, som ska vara början av vattenledningen i området med koordinaterna N 7171007 E 1603551, under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Provtagningen ska ske genom månadsvis flödesproportionell

provtagning av As, Ni, Pb, Zn, Cu, Cd och U när överledning sker. Analys av samlingsprov ska ske månadsvis. För övriga parametrar ska stickprov tas varje vecka när överledning sker.

Ämne (filt.)	Nivå 1 (µg/l)	Nivå 2 (µg/l)
As	45	55
Ni	200	250
Pb	50	100
Zn	400	800
Cu	50	100
Cd	2,5	3
NH4-N	39 mg/l	51 mg/l
Susp.	15 mg/l	25 mg/l
U	25	75

pH-värdet får inte understiga 6 eller överstiga 10 i tre på varandra följande prov. Om pH understiger 6 eller överstiger 10 ska verksamhetsutövaren omedelbart kontakta tillsynsmyndigheten med förslag till uppföljande kontroller och vid behov ska även en åtgärdsplan lämnas in. Provtagning av utgående vatten ska ske varje månad genom stickprov med jämna intervall och med minst två prov per månad med analys på varje prov.

I *fjärde hand* föreslås följande villkor under en provotid:

P1. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430 under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Stickprov ska tas varje vecka.

Utsläpp av upp till 40 % av processvattnet till Stor-/Rusbäcken får ske via kompletterande vattenledning. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid villkorspunkt, som ska vara början av vattenledningen i området med koordinaterna N 7171007 E 1603551, under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Stickprov ska tas varje vecka när överledning sker.

Ämne (filt.)	Nivå 1 (µg/l)	Nivå 2 (µg/l)
As	45	55
Ni	200	250
Pb	50	100
Zn	400	800
Cu	50	100

Cd	2,5	3
NH4-N	39 mg/l	51 mg/l
Susp.	15 mg/l	25 mg/l

pH-värdet får inte understiga 6 eller överstiga 10 i tre på varandra följande prov. Om pH understiger 6 eller överstiger 10 ska verksamhetsutövaren omedelbart kontakta tillsynsmyndigheten med förslag till uppföljande kontroller och vid behov ska även en åtgärdsplan lämnas in. Provtagning av utgående vatten ska ske varje månad genom stickprov med jämna intervall och med minst två prov per månad med analys på varje prov.

I femte hand föreslås följande villkor under en provotid:

P1. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430 under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Stickprov ska tas varje vecka.

Utsläpp av upp till 40 % av processvattnet till Stor-/Rusbäcken får ske via kompletterande vattenledning. Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och kväve från vattenreningen får vid villkorspunkt, som ska vara början av vattenledningen i området med koordinaterna N 7171007 E 1603551, under drift inte överstiga nedanstående halter vad gäller Nivå 1 vid fler än 3 gånger på ett kalenderår vad gäller månadsmedelvärden. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas såsom månadsmedelvärden. Halterna avser filtrerade prover. Stickprov ska tas varje vecka när överledning sker.

Ämne (filt.)	Nivå 1 (µg/l)	Nivå 2 (µg/l)
As	45	55
Ni	200	250
Pb	50	100
Zn	400	800
Cu	50	100
Cd	2,5	3
NH4-N	39 mg/l	51 mg/l
Susp.	15 mg/l	25 mg/l
U	25	75

pH-värdet får inte understiga 6 eller överstiga 10 i tre på varandra följande prov. Om pH understiger 6 eller överstiger 10 ska verksamhetsutövaren omedelbart kontakta tillsynsmyndigheten med förslag till uppföljande kontroller och vid behov ska även en åtgärdsplan lämnas in. Provtagning av utgående vatten ska ske varje månad genom stickprov med jämna intervall och med minst två prov per månad med analys på varje prov.

3. Buller från verksamhetsområdet ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus, vid ansökan, befintliga bostäder än:
 - a. 50 dB(A) vardagar dagtid (kl. 06-18)
 - b. 40 dB(A) samtliga dygn nattetid (kl. 22-06)
 - c. 45 dB(A) övrig tid.
 - d. Momentana ljud nattetid får uppgå till högst 55 dB(A).

Vid skutknackning som alstrar s.k. impulsljud ska värdena sänkas med 5 dBA under den tid som skutknackning pågår. Arbetsmoment som typiskt sett kan medföra momentana ljudnivåer över 55 dBA vid bostäder som existerande vid ansökan får inte utföras nattetid kl. 22.00-06.00.

4. Bolaget ska inom ramen för egenkontrollen kontrollera utsläpp till luft av stoft från krossning.
5. Sprängning ovan jord får endast ske dagtid mellan 06:00-18:00 och efter tydlig, hörbar förvarningssignal. Högsta svängningshastighet till följd av sprängning, ovan och under jord, får vid den närmaste vid ansökan befintliga bostadsbyggnaden inte överskrida 7 mm/s, mätt enligt SS 460 48 66. Uppnås högsta svängningshastighet till följd av sprängning, ovan eller under jord, vid den närmaste, vid ansökan befintliga, bostadsbyggnaden 5 mm/s vid fler än två (2) på varandra följande mätillfällen ska bolaget vidta åtgärder. Mätning ska ske på begäran av tillsynsmyndigheten eller om verksamheten förändras på ett sådant sätt som kan medföra ökade vibrationer.
6. Luftstöt vågor till följd av sprängning, ovan och under jord, får vid den vid ansökan befintliga närmaste bostadsbyggnaden, inte överskrida 200 Pa (frifältsvärde), mätt enligt SS 02 52 10. Mätning ska ske på begäran av tillsynsmyndigheten eller om verksamheten förändras på något sätt som kan medföra ökade luftstöt vågor.

I andra hand föreslås följande villkor:

Luftstöt vågor till följd av sprängning, ovan och under jord, får vid den vid ansökan befintliga närmaste bostadsbyggnaden, inte överskrida 100 Pa (frifältsvärde) som riktvärde, mätt enligt SS 02 52 10. Mätning ska ske på begäran av tillsynsmyndigheten eller om verksamheten förändras på något sätt som kan medföra ökade luftstöt vågor. Om riktvärdet 100 Pa överskrids ska bolaget föreläggas att vidta åtgärder.

7. Upplagsytor för gråberg och malm ska vara försedda med uppsamlade diken samt konstruerade med en lutning som säkerställer uppsamling av dränage- och läckagevatten från upplagen. Det uppsamlade vattnet ska kontrolleras och vid behov renas. Senast en månad innan gråberg ska lagras i upplag ska bolaget lämna en teknisk beskrivning av planerade bottenytor för upplag till tillsynsmyndigheten. Den tekniska beskrivningen ska

redogöra för ytornas konstruktion samt hur dränage- och läckagevatten ska samlas upp i erforderliga diken.

8. Bolaget ska begränsa kväveutsläpp till vatten genom att vidta följande åtgärder:
 - a. Sprängmedel ska väljas och hanteras på sådant sätt att spill vid laddning minimeras
 - b. Rutiner ska finnas för att pumpa ut vatten från gruvan före sprängning
 - c. Personalen ska utbildas fortlöpande.
9. Kemikalier som med fukt eller värme bildar brandfarliga, explosiva eller giftiga ämnen ska förvaras åtskilda från andra kemikalier samt brännbart material.
10. Det kontrollprogram som har presenterats i målet ska uppdateras senast tre månader innan det nya tillståndet tas i anspråk. Kontrollprogrammet ska vid denna tidpunkt redovisas till tillsynsmyndigheten.
11. Bolaget ska varje år samråda med Vapsten sameby kring aktuell verksamhet och planerad verksamhet. Syftet med samrådet ska vara att information ska utbytas mellan bolaget och samebyn samt planering av åtgärder och uppföljning för att undvika och/eller minimera negativa konsekvenser för rennäringen.

Bolaget ska, om samebyn så önskar, stödja märkning av ytterligare renar med GPS-sändare med upp till tio (10) antal GPS-sändare.

Bolagets malmtransporter ska vara utrustade med viltvarningssystemet Porokello eller liknande system i syfte att minimera renpåkörningar.

Vapsten sameby ska av bolaget inbjudas till samråd inför utformningen av efterbehandlingsåtgärder.

I andra hand föreslås följande villkor:

Bolaget ska till Vapsten sameby betala 50 000 kr årligen så länge gruvbrytningen pågår, dock maximalt 20 år, för genomförande av behövliga åtgärder för att minimera verksamhetens påverkan på Vapsten samebys renskötsel.

12. Bolaget ska i god tid innan sprängning eller annan störande verksamhet genomförs informera Vapsten sameby om den aktuella aktiviteten. Bolaget ska även, om samebyn så önskar, skicka sms till kontaktperson eller kontaktpersoner för det fall bolaget upptäcker att renar närmar sig verksamhetsområdet vid Fäboliden.
13. Åtgärder ska vidtas för att minimera damning som kan uppkomma i samband med malmtransporter från gruvan.

14. Farligt avfall ska samlas upp och lagras i avvaktan på bortskaffande. Flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska lagras/förvaras inom invallade områden som är täta och beständiga mot det som förvaras. Invallningar ska vara dimensionerade så att de rymmer volymen av den största behållaren och 10 procent av övriga behållares sammanlagda volym. Invallningen ska skyddas mot nederbörd. Dubbelmantlade behållare får användas istället för invallning. Behållare ska vara märkta, ändamålsenliga, säkra och skyddade mot påkörning. Spill ska omgående samlas upp och tas omhand.
15. Bolaget ska ställa säkerhet för kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som den verksamhet till vilken tillstånd lämnas genom denna dom kan föranleda. Beloppet ska bestämmas till 64 400 000 SEK. Avsättning för säkerheten ska ske successivt. En initial avsättning med 7 500 000 SEK ska göras när tillståndet tas i anspråk. Därefter ska avsättning ske halvårsvis med 2,6 kr/ton brutet gråberg. Formen för säkerhet ska prövas av tillståndsmyndigheten och beslutas i samband med att detta tillstånd tas i anspråk. Vid byte av form av säkerhet ska formen underställas tillståndsmyndighetens prövning.
16. Bolaget ska varje år till tillsynsmyndigheten redovisa behovet av och kostnaderna för resterande efterbehandling. Om avsatta medel i väsentlig grad överstiger beräknade kostnader får tillsynsmyndigheten medge återbetalning av eventuellt överskott.
17. En slutlig efterbehandlingsplan ska tillställas mark- och miljödomstolen i god tid innan verksamheten upphör. Vid efterbehandling av något delområde ska anmälan ske till tillsynsmyndigheten.
18. Bolaget ska inom ramen för sin egenkontroll följa energiförbrukningen och redovisa denna i samband med den årliga miljörapporten. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten ta fram hur energirapporteringen lämpligast redovisas i förhållande till bolagets verksamhet för den aktuella redovisningsperioden.

Delegation

DMS har föreslagit att mark- och miljödomstolen ska överlåta åt tillsynsmyndigheten att föreskriva villkor som kan behövas beträffande

1. åtgärder för att begränsa diffus damning
2. kontroll av buller
3. kontroll av utsläpp till luft av stoff från krossning
4. åtgärder för att minimera de störningar som kan uppkomma i samband med transporter till och från gruvan

5. skäligen åtgärder som behövs för att minska de intrång som verksamheten kan innebära för renskötseln
6. närmare utformning av reningsanordningar för vattenhantering samt uppsamlade och avskärande diken, och
7. närmare detaljredovisning av diken.

Länsstyrelsen

I första hand har länsstyrelsen föreslagit att villkor 2 ska föreskrivas i enlighet med följande.

Utsläpp till vatten (bolagets villkor 2)

Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och ammonium efter rening av uppsamlat gruv- och dränagevatten får, vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430, inte överstiga nedanstående halter i kolumnen för Nivå 1 vid fler än 2 gånger på ett kalenderår. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas. Halterna ska gälla som totalhalter och månadsmedelvärden. Provtagning av utsläppsvattnet ska ske genom flödesproportionell provtagning och analyseras minst en gång varannan vecka. För ammonium och suspenderad substans ska stickprov analyseras en gång per vecka och viktas till ett månadsmedelvärde utifrån flödesmätningar.

Ämne	Nivå 1	Nivå 2
Ni	200 µg/l	250 µg/l
Pb	50 µg/l	100 µg/l
Zn	400 µg/l	800 µg/l
Cu	100 µg/l	200 µg/l
Cd	2,5 µg/l	3 µg/l
NH ₄ -N	39 mg/l	51 mg/l
Susp.	15 mg/l	25 mg/l

I samma punkt får pH-värde inte understiga 6,5 eller överstiga 10 i två på varandra följande prov. Om pH understiger 6,5 eller överstiger 10 ska verksamhetsutövaren omedelbart kontakta tillsynsmyndigheten med förslag till uppföljande kontroller och vid behov ska även en åtgärdsplan lämnas in. Provtagning av utgående vatten ska ske varje månad genom stickprov med jämna intervall och med minst två prov per månad med analys på varje prov.

P1: Utsläpp av arsenik och uran efter rening av uppsamlat gruv- och dränagevatten får, vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430, inte överstiga nedanstående halter i kolumnen för Nivå 1 vid fler än 2 gånger på ett kalenderår. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas. Halterna ska gälla som totalhalter och månadsmedelvärden. Provtagning av utsläppsvattnet ska ske genom flödesproportionell provtagning och analyseras minst en gång varannan

vecka. För uran ska stickprov analyseras en gång per vecka och viktas till ett månadsmedelvärde utifrån flödesmätningar.

Ämne	Nivå 1	Nivå 2
As	36 µg/l	55 µg/l
U	12 µg/l	75 µg/l

Förslag till slutliga villkor ska redovisas inom tre år från det att tillståndet tagits i anspråk. Rätten att fastställa slutliga villkor ska inte delegeras till tillsynsmyndigheten, utan frågan ska slutligen avgöras av mark- och miljödomstolen.

Utredningsvillkoret bör föreskrivas enligt följande:

U1. Bolaget ska undersöka och analysera det gruv- och dränagevatten som samlas upp och släpps ut efter rening.

Utredningen ska göras i samråd med tillsynsmyndigheten och innefatta en kartläggning av föroreningsinnehållet av arsenik och uran. Syftet med utredningen ska vara att föreslå villkorshalter som baseras på vad som faktiskt går att åstadkomma med föreslagen reningsanläggning. Redovisningen ska omfatta lösta halter, totalhalter och flödesviktade månads mängder för kalenderårets alla månader.

I *andra* hand har länsstyrelsen föreslagit att det ska föreskrivas ett slutligt villkor beträffande villkor 2 i enlighet med följande.

Utsläpp av metaller, suspenderade ämnen och ammonium från vattenreningen får, vid utsläppspunkten från vattenbehandlingen med koordinaterna N 7171025 E 1603430, inte överstiga nedanstående halter i kolumnen för Nivå 1 vid fler än 2 gånger på ett kalenderår. Halterna i Nivå 2 får aldrig överskridas. Halterna ska gälla som totalhalter och månadsmedelvärden. Provtagning av utsläppsvattnet ska ske genom flödesproportionell provtagning och analyseras minst en gång varannan vecka. För uran, ammonium och suspenderad substans ska stickprov analyseras en gång per vecka och viktas till ett månadsmedelvärde utifrån flödesmätningar.

Ämne	Nivå 1	Nivå 2
As	18 µg/l	55 µg/l
Ni	200 µg/l	250 µg/l
Pb	50 µg/l	100 µg/l
Zn	400 µg/l	800 µg/l
Cu	100 µg/l	200 µg/l
Cd	2,5 µg/l	3 µg/l
U	6 µg/l	75 µg/l
NH ₄ -N	39 mg/l	51 mg/l
Susp.	15 mg/l	25 mg/l

I samma punkt får pH-värde inte understiga 6,5 eller överstiga 10 i två på varandra följande prov. Om pH understiger 6,5 eller överstiger 10 ska verksamhetsutövaren omedelbart kontakta tillsynsmyndigheten med förslag till uppföljande kontroller och vid behov ska även en åtgärdsplan lämnas in. Provtagning av utgående vatten ska ske varje månad genom stickprov med jämna intervall och med minst två prov per månad med analys på varje prov.

Sprängning och vibrationer (bolagets villkor 5)

Ovanjordssprängning får endast ske dagtid 06.00-18.00. Vibrationer till följd av ovanjordssprängning får inte medföra högre svängningshastighet i vertikalled i bostadshus än 4 mm/s som riktvärde. Mätning ska ske enligt SS 460 48 66 eller enligt standard som ersätter denna. Överskrids riktvärden är bolaget skyldiga att vidta åtgärder så att värde kan innehållas. Överskridandet ska rapporteras till tillsynsmyndigheten.

Vid underjordsbrytning dygnet runt får vibrationerna till följd av underjordssprängning inte medföra högre svängningshastighet i vertikalled i bostadshus än 3 mm/s. Mätning ska ske enligt SS 460 48-66 eller enligt standard som ersätter denna. Överskrids riktvärden är bolaget skyldiga att vidta åtgärder så att värde kan innehållas. Överskridandet ska rapporteras till tillsynsmyndigheten.

Om vibrationshastigheten till följd av lastbilstransporter till och från verksamheten överskrider värdet 1,0 mm/s i bostadshus längs väg 360 ska bolaget underrätta tillsynsmyndigheten och vidta de åtgärder som behövs för att förhindra upprepning. Mätning ska ske i enlighet med svensk standard SS 460 48 61, eller motsvarande. Mätning ska ske efter klagomål från boende längs transportvägarna och på tillsynsmyndigheten begäran.

I andra hand

Ovanjordssprängning får endast ske dagtid 06.00-18.00. Vibrationer till följd av ovanjordssprängning får inte medföra högre svängningshastighet i vertikalled i bostadshus än 4 mm/s som riktvärde. Mätning ska ske enligt SS 460 48 66 eller enligt standard som ersätter denna. Överskrids riktvärden är bolaget skyldig att vidta åtgärder så att värde kan innehållas. Överskridandet ska rapporteras till tillsynsmyndigheten.

Underjordssprängningar får endast ske dagtid 06.00-18.00. Vid tidsbegränsad underjordssprängning kan samma villkor för ovanjordssprängning gälla (4 mm/s i vertikalled i bostadshus). Överskrids riktvärden är bolaget skyldiga att vidta åtgärder så att värde kan innehållas. Överskridandet ska rapporteras till tillsynsmyndigheten.

Om vibrationshastigheten till följd av lastbilstransporter till och från verksamheten överskrider värdet 1,0 mm/s i bostadshus längs väg 360 ska

bolaget underrätta tillsynsmyndigheten och vidta de åtgärder som behövs för att förhindra upprepning. Mätning ska ske i enlighet med svensk standard SS 460 48 61, eller motsvarande. Mätning ska ske efter klagomål från boende längs transportvägarna och på tillsynsmyndigheten begäran.

I tredje hand

Sprängning ovan jord får endast ske dagtid mellan 06:00-18:00 och efter tydlig, hörbar förvarningssignal. Högsta svängningshastighet till följd av sprängning, ovan och under jord, får vid den närmaste vid ansökan befintliga bostadsbyggnaden inte överskrida 7 mm/s, mätt enligt SS 460 48 66. Uppnås högsta svängningshastighet till följd av sprängning vid den närmaste vid ansökan befintliga bostadsbyggnaden 5 mm/s vid fler än fem (5) på varandra följande mättillfällen ska bolaget vidta åtgärder.

Vid underjordsbrytning dygnet runt får vibrationerna till följd av underjordssprängning inte medföra högre svängningshastighet i vertikalled i bostadshus än 3 mm/s. Mätning ska ske enligt SS 460 48-66 eller enligt standard som ersätter denna.

Om vibrationshastigheten till följd av lastbilstransporter till och från verksamheten överskrider värdet 1,0 mm/s i bostadshus längs väg 360 ska bolaget underrätta tillsynsmyndigheten och vidta de åtgärder som behövs för att förhindra upprepning. Mätning ska ske i enlighet med svensk standard SS 460 48 61, eller motsvarande. Mätning ska ske efter klagomål från boende längs transportvägarna och på tillsynsmyndigheten begäran.

Luftstötstågor (bolaget villkor 6)

Luftstötsstågor till följd av sprängning, ovan eller under jord, får vid närmaste befintliga bostadsbyggnad, inte överskrida 100 Pascal (frifältsvärde), mätt enligt SS 20 52 10 eller enligt standard som ersätter denna. Mätning ska ske på begäran av tillsynsmyndighet eller om verksamheten förändras på något sätt som kan medföra ökade luftstötsstågor.

Ekonomisk säkerhet (bolagets villkor 15)

För fullgörandet av efterbehandlingen av verksamheten vid Fäboliden ska DMS ställa en ekonomisk säkerhet om sammanlagt etthundratolv miljoner femhundra tusen (112 500 000) kronor innan tillståndet får tas i anspråk.

Efterbehandling (bolagets villkor 17)

En slutlig efterbehandlingsplan inklusive förslag till slutliga mätbara åtgärdsåtgärder ska ställas till mark- och miljödomstolen för prövning i god tid innan verksamheten upphör. Vid efterbehandling av något delområde ska anmälan ske till tillsynsmyndigheten.

Gråberg ska täckas inom två år från det att det lagts på upplag eller deponi. Den successiva efterbehandlingen ska säkerställa att inget gråberg ligger öppet längre än två år.

Vid den successiva efterbehandlingen av gråbergsupplaget ska tätskiktets design motsvara en syrediffusion på maximalt 1 mol/m² per år samt en vattenmättnadsgrad på minst 85 %.

Transporter (eget förslag villkor 18)

Tung trafik mellan Fäboliden och Svartliden får endast ske vardagar mellan 06.00 och 22.00

Transporter (eget förslag villkor 19)

Bolaget ska erbjuda fastighetsägare längs väg 360 med befintliga uteplatser där maxnivåerna för buller överstiger 70 dBA bullerskyddsåtgärder så att maximala nivåer inte överstiger 70 dBA.

Vapsten sameby

1.3.1 Gruvverksamheten får endast utföras under april till september.

1.3.2. Anläggningsarbeten till följd av miljötillståndet får endast utföras under april till september.

1.3.4. DMS ska etablera skyddsstängsel, skyddsvallar eller andra anläggningar för att minimera risker för olyckor med renar inom verksamhetsområdet. Anläggningarna ska utformas för att möjliggöra säkra övergångar för renar genom eller förbi verksamhetsområdet.

1.3.5. DMS ska årligen göra en uppföljning av konsekvenserna för rennäringen av nyttjandet av miljötillståndet och redovisa denna till Sametinget och tillsynsmyndigheten.

1.3.6. DMS ska löpande samråda med Vapsten sameby i syfte att klarlägga behovet av åtgärder och resurser för att uppfylla villkoren ovan samt i övrigt för att motverka störningar på renskötseln. Samråden ska genomföras i syfte att uppnå samförstånd med samebyn och dokumenteras. DMS ska årligen rapportera genomförda samråd till Sametinget och tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska genom delegation efter samrådet ta ställning till om det finns behov av utökade villkor enligt miljöbalken till skydd för rennäringen.

1.3.7. DMS ska, efter avslutad verksamhet, se till att verksamhetsområdet återställs så att marken åter kan nyttjas för rennäring. En plan för efterbehandling ska utarbetas i samråd med Vapsten sameby och Sametinget i ett tidigt skede av gruvverksamheten och uppdateras löpande.

1.3.8. Om den tillståndsgivna verksamheten ger upphov till betydande olägenheter för rennäringsen som inte förutsågs när tillståndet meddelades, får tillsynsmyndigheten bestämma de villkor för den fortsatta verksamheten som behövs för att förebygga eller minska olägenheterna.

För det fall mark- och miljödomstolen inte begränsar verksamheten i enlighet med samebyns villkor 1.3.1 och 1.3.2 ovan yrkar Vapsten sameby i fjärde hand att miljötillståndet ska vara tidsbestämt i 20 år samt att mark- och miljödomstolen fastställer

dels villkor 1.3.4–1.3.8 ovan, *dels* följande villkor i enlighet med följande.

1.6.1. Anläggningsarbeten till följd av miljötillståndet ska ske under perioder då minsta möjliga negativa påverkan uppstår för den pågående renskötseln i omgivande områden.

1.6.2. Vid nyttjande av miljötillståndet ska Vapsten samebys samtliga merkostnader till följd av påverkan på möjligheten att nyttja flyttleder för renar och renbete ersättas. Fastställande av ersättning och prövning av eventuella tvister om ersättning ska följa minerallagens bestämmelser.

1.7. Vapsten samebyn har motsatt sig att tiden för anmälan om oförutsedd skada bestäms till fem år från domens datum och är av uppfattningen att en lämplig tid för anmälan om oförutsedd skada är 20 år.

1.8. Vapsten sameby har avslutningsvis motsatt sig DMS yrkande om verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § MB.

Rättegångskostnader

Vapsten sameby, Beatrice Pontén, Jesper Andersson, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson och Anita Oskarsson samt Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Bolagets åtaganden

Utformning av verksamheten

1. Verksamhetsområdet kommer att inhägnas med viltstängsel inom två år från det att tillståndet tas i anspråk. Det är först vid denna tidpunkt som verksamheten kommer att vara så pass utbyggd att behovet av stängsel föreligger. DMS kommer innan dess sätta upp skyltar m.m. för att upplysa och varna obehöriga om den pågående verksamheten.

2. Vid lokalisering av anläggningar och infrastruktur kommer hänsyn tas till befintlig naturmiljö så långt som möjligt. Trädridåer kommer att sparas för att begränsa insyn till verksamheten från vägar och Fäbodliden by.

DMS har för avsikt att teckna avtal för att erhålla rådighet över skog som ger möjlighet att upprätthålla en skogsridå mellan byn Fäbodliden och Fäbolidens verksamhetsområde för att minska insyn under förutsättning att aktuella markägare accepterar marknadsmässig ersättning för att nå en uppgörelse. För det fall sådana avtal inte går att teckna planerar DMS att så långt som möjligt låta skog på den mark som tillhör DMS stå kvar mellan byn Fäbodliden och verksamhetsområdet.

3. För att minska risken för negativa effekter från stenkast kommer ett säkerhetsavstånd om 600 m från objekt med högt skyddsvärde att upprättas inledningsvis.

4. Verksamheten kommer att upprätta rutiner för service och underhåll för att säkerställa att utsläppen hålls på så låg nivå som möjligt.

Sprängning

5. Den maximala mängden sprängämne som planeras finnas inom verksamhetsområdet (inklusive sprängämne i borrhål) kan komma att överstiga 10 ton vid vissa tillfällen, men kommer aldrig överstiga 50 ton (vilket är gränsen för Sevesoverksamhet på den högre nivån). Tändämnen och tändmedel kommer att förvaras inom verksamhetsområdet i enlighet med gällande föreskrifter och erhållna tillstånd.

Vattenhantering

6. Uppsamlade diken kommer att anläggas nedströms malm- och gråbergsupplaget i syfte att minimera spridning av lakvatten från upplagen.

Bolaget kan godta att en teknisk beskrivning av de uppsamlade dikena kopplat till gråbergsupplaget ges in till tillsynsmyndigheten senast en månad innan gråberg lagras på ytan.

7. Avskärande diken kommer att anläggas uppströms i syfte att minimera mängden ytvatten och ytligt vatten.

8. DMS kan åta sig att innan gråbergsupplaget tas i bruk lämna in en teknisk beskrivning som i huvudsak skulle utgöras av plankartor som redovisar de faktiska dikesdragningarna och anläggningens utformning i detalj.

9. DMS kan för det fall domstolen anser det nödvändigt gå med på att genomföra en månadsvis flödesproportionell provtagning.

Grundvatten

10. Bolaget har för avsikt att inom ramen för verksamhetsutövarens egenkontroll (26 kap. 19 § miljöbalken och förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll) att fortsätta att analysera grundvattenkemi i ett antal mätpunkter under

verksamhetens drift- och efterbehandlingskedde för att därigenom bland annat kontrollera vattenkvalitet inom avrinningsområdet från gruvan och gråbergssupplaget. Detta innefattar inventering, dokumentering samt vattenkemisk analys av borrhållsbrunnar i byn Fäbodliden. Detta ska göras innan verksamheten påbörjas för att kunna säkerställa, om det skulle uppstå någon misstanke om påverkan, att det kan göras en jämförelse mellan denna ursprungliga inventering och en ny.

11. DMS kan godta, om domstolen anser det nödvändigt, att mäta grundvattenavsänkning 4 gånger per år för att på så sätt mäta årsvariationerna.

12. DMS åtar sig att installera ytterligare tre (3) grundvattenrör för antingen referensmätning eller övervakning.

13. Bolaget kan acceptera vissa mätningar och redovisning av den mängd gruvvatten som bortpumpas, men anser att detaljerna kan utformas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Kemiska/farliga ämnen

14. Lagring av drivmedel för transport och arbetsmaskiner kommer ske vid särskilt angiven plats inom etableringsområdet och det ska finnas utrustning och rutiner för hantering av eventuellt spill. Överföring av vätska från transportfordon till lagringstankar kommer enbart att göras i anvisade och avgränsade områden som är utformade så att eventuellt spill kan samlas upp. Invallning av lagringstankar skall inrymma upp till 100 % av största cisternens volym och 10 % av övriga lagringstankars volym, alternativt ska cisternerna vara dubbelmantlade.

Buller

15. Jord (inklusive ytskikt av organiskt material) läggs separat i ett upplag söder om dagbrottet mot byn Fäbodliden. Morän placeras i bullervallen och bredvid gråbergssupplaget för att underlätta framtida täckningsarbete i efterbehandlingsfasen.

16. En bullervall kommer att anläggas mellan verksamheten och byn för att sänka bullernivåerna från borrning och lastning i dagbrottet.

17. Krossning av gråberg kommer att utföras i kampanjer upp till 3 gånger per år i perioder om 1-3 veckor.

18. Gråbergssupplaget används som bullerskärm.

19. DMS har åtagit sig att anpassa verksamheten i dagbrottet på ett sådant sätt att riktvärden för buller inte överskrids i byn Fäbodliden.

Damning

20. Damningsdämpande åtgärder kommer vid behov att vidtas. I samband med krossning av berg kommer vid behov vattenbegjutning att ske.

Bevattning av vägar görs vid torr väderlek för att minska damning. Bevattning utförs vid behov inom området.

Damningsdämpande åtgärder kommer vid behov vidtas för att minska spridningen av partiklar vid dammande moment i gruvverksamheten, t.ex. vattenbegjutning av vägar och upplag. I samband med krossning av berg kommer vattenbegjutning ske vid behov.

Malmtransporter kommer att ske med täckta flak och/eller släp.

Rennäringen

21. Krossning av gråberg som planeras ske 1-3 gånger per år i ska största möjliga mån förläggas till sommarhalvåret, då renarna mestadels befinner sig på sommarbetet i fjällen längre västerut.

22. Överenskommelser om ersättning gällande åtgärder för rennäringen ska överlag beslutas gemensamt i samband med årliga samråd. I de fall överenskommelser inte går att nå får TSM besluta om erforderliga åtgärder efter att endera parten begärt det.

23. Bolaget kommer att vara beredda att inför varje samrådsmöte ersätta deltagande för högst tre företrädare för Vapsten vid varje samrådsmöte med upp till 2 500 SEK per person och dag.

24. DMS är villigt att använda Porokello eller motsvarande teknik för att minska påverkan på rennäringen. I övrigt vidhåller DMS att det bästa sättet att minska påverkan är genom dialog och kontinuerliga samrådsmöten med Vapsten sameby.

25. Bolaget har föreslagit såsom skyddsåtgärd för rennäringen vad gäller transporter att vid de tillfällen då samebyn flyttar renar genom området att begränsa hastigheten på malmtransporterna motsvarande period.

Transporter

26. Transportarbetet kommer att begränsas till mellan klockan 06.00 – 24.00, på vardagar. Lördagar används för transport enbart undantagsvis.

Efterbehandling

27. DMS åtar sig att genomföra succesiv efterbehandling under drift, men anser inte att detta ska regleras i ett villkor. Det måste vid denna bedömning beaktas att DMS behöver ha möjlighet att förändra och utveckla sin verksamhet. DMS åtar sig dock att succesivt täcka gråberg inom två år från detta lagts på upplag. Det får dock inte vara frågan om en temporär, successiv efterbehandling som därefter kommer att behöva göras om.

Den succesiva efterbehandlingen ska anmälas till tillsynsmyndigheten minst en gång per år. I anmälan ska anges vilken anläggningsdel (helt eller delvis) det är som

avses efterbehandlas och hur stor andel av gråbergssupplaget som är täckt respektive otäckt. Vidare ska andelen B-malm anges.

28. DMS föreslår att tätskiktets design ska motsvara 1 mol/m², år.

Åtgärder för friluftslivet

29. Diskussioner har förts med Fäbolidens viltvårdsområde och Fäbolidens älgjaktlag. DMS har för utförandet av dessa åtgärder erbjudit sig att till Fäbolidens viltvårdsområde och Fäbolidens älgjaktlag utge 15 000 kr årligen under 15 år, förutsatt att miljötillstånd för fullskalig drift beviljas, samt avstå från att ta ut markägarersättning under 15 år.

30. DMS åtar sig att till Stöttingfjällets Fiskevårdsområdesförening (FVOF) betala ett engångsbelopp om 190 000 kr för utplantering av fisk såsom ekologisk kompensation för verksamhetens påverkan på Lördagsbäcken under drift och efterbehandlingsskede.

Bolaget emotser en underrättelse från Stöttingfjällets FVOF när ovan åtgärd är vidtagen.

31. Bolaget åtar sig att till Stöttingfjällets FVOF ett engångsbelopp om 135 200 kr för uppförande av två nya vindskydd.

Bolaget emotser en underrättelse från Stöttingfjällets FVOF när ovan åtgärd är vidtagen.

Kompensationsåtgärder

32. DMS åtar sig att avsätta skogsmark samt utföra biotopförbättrande åtgärder såsom att skapa och lägga ut död ved från skogsmark.

33. DMS kommer inför eventuella arbeten i vägområdet att upprätta erforderliga dokument för Trafikverkets godkännande.

34. DMS avser att uppdatera och kontrollera riskanalysen kontinuerligt. Riskanalysen kan läggas till som en del av Bolagets egenkontroll och i planeringen för driften.

Skydds- och kompensationsåtgärder

1. Som skyddsåtgärd för fåglar åtar sig DMS att ej påbörja markavrymning under månaderna maj och juni. DMS åtar sig vidare att inte avverka skog under månaderna maj och juni.

2. Som skyddsåtgärd åtar sig DMS att uppföra boplatser för fåglar i form av holkar.

3. DMS åtar sig att tillskapa lekvatten för grodor samt att skapa övervintringsplatser för groddjur och kräldjur i form av stenrösen.

4. Bolaget åtar sig att DMS åtar sig att till Stöttingfjällets Fiskevårdsområdesförening (FVOF) betala ett engångsbelopp om 315 200 kr för borttagande av vandringshinder i vattendrag såsom ekologisk kompensations för verksamhetens påverkan på Lördagsbäcken under drift och efterbehandlingskedet.

Bolaget emotser en underrättelse från Stöttingfjällets FVOF när ovan åtgärd är vidtagen.

Rennäringen

5. DMS åtar sig att tillse att all personal som arbetar för DMS, samt konsulter som utför uppdrag mer än två (2) månaders åt gången, är medvetna om hur samebyn använder sig av markerna runt Fäboliden och Svartliden, samt hur gruvbrytningen kan komma att påverka renskötsel i Vapsten sameby.

BOLAGETS ANSÖKAN

DMS har under målets handläggning kompletterat ansökan. Nedan lämnas en sammanfattande redogörelse för vad bolaget har angett i ansökan och i senare kompletteringar.

Orientering

Det för gruvbrytningen planerade verksamhetsområdet är lokaliserat till Lycksele kommun, Västerbottens län, ca 40 km (via väg) väster om Lycksele och ca 30 km (via väg) sydost om Svartlidengruvan. Det planerade dagbrottet och underjordsgruvan är lokaliserat ca 1 km nordväst om byn Fäbodliden och ca 1,2 km söder om väg 360 som löper mellan Lycksele och Vilhelmina. Ca 1,1 km öster om platsen finns lokalvägen till Fäboliden som ansluter till väg 360 i norr. Närmaste bostadsbebyggelse återfinns i byn Fäbodliden ca 1,2 km sydost om dagbrottet. Bostadshus finns även i byn Vinliden ca 4 km nordväst om platsen.

Den planerade gruvbrytningen kommer att ske inom gällande bearbetningskoncessionsområde Fäboliden K nr 1, liksom av Bergsstaten anvisad mark. Det av Bergsstaten markanvisade verksamhetsområdet upptar en yta av ca 10,95 km² (1095 ha). Den nu planerade verksamheten kommer endast att ta i anspråk en del av det markanvisade området vilket kommer att uppgå till 126 ha. Verksamhetsområdet för östra alternativet uppgår till ungefär 280 ha.

Verksamhetsområdet ligger på en höjdrygg som sträcker sig från byn Fäboliden mot Örån i norr. Topografin varierar från ca 498 m över havet i sydöstra delen av området vid byn Fäboliden ned till ca 380 m över havet i Öråns dalgång. Hela områdets topografi sluttar således mot norr och Örån belägen ca 2 km norr om projektområdet. Koncessionsområdet och den planerade verksamheten är belägen inom Öreälvens avrinningsområde. Den uppmätta genomsnittliga årsnederbörden har under mätperioden, 1999–2015, varierat mellan som minst år 2002 med 565 mm

och som mest år 2000 med 1 050 mm. Årsmedelavrinningen i området har under samma mätperiod beräknats till mellan 429–471 mm/år.

Det planerade dagbrottet, som ligger inom koncessionsområdet, har en sydvästlig-nordostlig sträckning med en bredd om ca 300 m och längd om ca 1 200 m inklusive moränslänt. Dagbrottet kommer att brytas ned till ett djup av ca 140 m, räknat från dagen. Jorddjupet varierar, men har antagits vara 7 m som ett medelvärde i läget för dagbrottet.

Förutom dagbrott och planerad underjordsgruva utgörs verksamheten av gråbergs-upplag, malmlager, jord- och moränupplag, jordvall mot byn Fäbodliden, vattenhanterings- och vattenreningsanläggningar, etableringsområde samt interna vägar.

Den fastighet som direkt berörs av den planerade gruvbrytningen med tillhörande verksamhet och uppläggning av gråberg är Lycksele Norrbäck 1:41. DMS är lagfaren ägare till den aktuella fastigheten. De fastigheter som direkt berörs av den planerade vattenledningen till Sörträsket är Lycksele Norrbäck 1:41, Lycksele Tallträskliden 1:7, Lycksele Kattisavan 3:61, Lycksele Norrliden 1:1 och Lycksele Öravaskogen 1:1.

Aktuell prövning och rådighet

DMS ansöker om tillstånd till utvinning av malm vid fyndigheten i Fäboliden med brytning av 500 000 ton malm per år. Gruvbrytningen planeras inledningsvis ske i form av dagbrottsbrytning för att sedan kunna övergå till underjordsbrytning när dagbrottsbrytning inte längre är en lönsam brytningsmetod. Den utbrutna malmen planeras transporteras till DMS eget anrikningsverk i Svartliden, som ligger på ca 30 km:s avstånd från Fäboliden, vilket inte är föremål för denna prövning.

Den nu planerade verksamheten kommer endast att ta i anspråk en del av det markanvisade område som meddelades den 22 december 2010. Eftersom det området redan är anvisat och avser samma verksamhet anser DMS att det inte finns behov av nya markanvisningar för gruvbrytningen. Bolaget har för vattenverksamheten erforderlig rådighet.

Förhållandet mellan malm och gråberg innebär att ca 22 miljoner ton gråberg kommer att uppstå med anledning av gruvverksamheten. Gråberget kommer läggas upp i ett gråbergsupplag öster om dagbrottet. Uppbyggnaden av gråbergsupplaget kommer ske i etapper för att minimera upplagets omfattning och miljöpåverkan.

Enligt hydrogeologiska beräkningar kommer DMS behöva leda bort berggrundvatten om 180 000 m³ per år. Detta motsvarar 20 m³/h vilket är det beräknade berggrundvatteninläckaget till dagbrottet. Avseende underjordsgruvan handlar det om 30–60 m³/h. Det neutrala antagandet är 260 000 m³ per år och det konservativa antagandet är 530 000 m³ per år. Den årliga förbrukningen av vatten för personal och hygienutrymmen beräknas uppgå till cirka 1 000–2 000 m³. Uttaget förväntas göras från en bergborrad brunn inom verksamhetsområdet. Annan vattenförbrukning inom verksamheten utgörs av dammbekämpning och kylvatten för bergborring.

Bolaget bedömer att det behov av vattenuttag som finns för verksamheten kommer att täckas av det överskott som uppstår via avvattning av gruvan, dvs. redovisad vattenhantering.

Bolaget har upprättat en miljökonsekvensbeskrivning och en teknisk beskrivning båda med underbilagor, vilka bifogats ansökan. Då verksamheten är berörd av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och är av lägre klass har ett handlingsprogram upprättats.

Ägarstruktur

DMS ägs av det australiensiska bolaget Dragon Mining Ltd. Dragon Mining Ltd är ett internationellt guld- och metallföretag som är noterat på den australiensiska börser, Australian Securities Exchange. DMS fokus ligger på att skapa aktieägarvärde genom att bli en betydande europeiskt fokuserad guldproducent. Bolaget bedriver bland annat gruvverksamhet i Finland, samt har där också en betydande prospekteringsverksamhet i områden omkring gruvorna.

Planerad verksamhet

Etablering av området

I inledningsskedet kommer befintliga vägar att nyttjas och därefter kommer nya transportvägar att anläggas inom verksamhetsområdet för att möjliggöra interna transporter. Efter att gruvbrytningen har påbörjats kommer en ny infartsväg att byggas som ansluter direkt till väg 360. DMS är medvetet om att anslutningen även kräver väghållarens tillstånd. Bolaget kommer att söka relevanta tillstånd och vidta behövliga åtgärder. Som material för anläggande av vägarna kommer i största möjliga mån material som återfinns inom området att användas.

På platsen kommer ett s.k. etableringsområde att anläggas där behövliga installationer placeras. Inom detta område planeras diverse utrustning och anläggningar att placeras, såsom bodar, parkering, tankningsstation, maskinuppställningsplats och servicebyggnad.

Verksamhetsområdet kommer även inhägnas med viltstängsel innan fjärde driftåret med fullskalig brytning. Det är först vid denna tidpunkt som verksamheten kommer att vara så pass utbyggd att behovet av stängsel föreligger. DMS kommer innan dess sätta upp skyltar m.m. för att upplysa och varna obehöriga om den pågående verksamheten.

Upp till 1 700 000 m³ (3 400 000 ton) jord och morän kommer att avrymmas ovanpå det planerade dagbrottet för att detta ska kunna uppnå sin slutliga utbredning. Jord inklusive ytskikt av organiskt material kommer att läggas separat i form av en bullervall söder om dagbrottet mot byn Fäbodliden. Morän kommer att placeras bredvid gråbergssupplaget för att underlätta framtida täckningsarbete i efterbehandlingsfasen. Begränsade kampanjer av gråbergskrossning kommer att ske.

Brytning i dagbrott

Den brytning som inledningsvis kommer att ske i dagbrott beräknas omfatta ca 2 000 000 ton malm och ca 19 000 000 ton gråberg. Dagbrottsbrytningen uppgår till högst 500 000 ton malm per år. För varje ton malm som bryts varierar mängden gråberg mellan 4 och 12 ton gråberg per ton malm. Detta innebär att mängden gråberg per år varierar mellan 2 000 000 och 6 000 000 ton. Malmen och gråberget bryts i dagbrottet på ett konventionellt sätt genom så kallad pallbrytning. Ingående arbetsmoment är produktionsborrning, laddning, sprängning, lastning och trucktransport av bergmassorna upp ur dagbrottet. Den sökta omfattningen för dagbrottsbrytningen är ett dagbrott med en längd om ca 1 200 meter, en bredd vid markytan om 300 meter och ett djup om ca 140 meter räknat från bergets dagyta.

Ingen lagring av sprängämnen i bulk (emulsions-sprängämnen) planeras ske på plats utan samtliga sprängämnen i bulk kommer att transporteras till platsen av leverantör i samband med laddnings- och sprängningsarbeten. Mängden sprängämnen varierar beroende på vilken typ av salva som ska laddas. Sprängningen kommer att ske dagtid upp till tre gånger per vecka.

Den utsprängda malmen kommer att lastas på gruvtruckar och transporteras via en ramp längs dagbrottsväggen till det tillfälliga malmlagret i anslutning till gråbergssupplaget. Malmen kommer därefter att transporteras till Svartliden för vidare bearbetning i anrikningsverket. Gråberget som uppkommer deponeras, till skillnad från malmen, på gråbergssupplaget.

Underjordsbrytning

Enligt utförda undersökningar har guldmineraliseringen i Fäboliden ett djup om ca 700 meter och således en potential för underjordsbrytning. När brytningen i dagbrottet inte längre bedöms vara lönsamt kommer en tunnelöppning att anläggas nära dagbrottets djupaste punkt för att möjliggöra brytning under jord. Med utgångspunkt i att dagbrottet når sin planerade utformning kan brytningen i underjordsgruvan komma att omfatta upp till 3 000 000 ton malm och ca 3 000 000 ton gråberg.

Under samrådet inför nu aktuell tillståndsansökan enligt miljöbalken har Naturvårdsverket framfört att det finns stora skillnader i miljöpåverkan beroende på brytningsmetod och att villkoren därför ska sättas utifrån den aktuella brytningsmetoden. Med anledning av detta vill DMS poängtera att gråberget från underjordsbrytningen har samma fysikaliska och geokemiska egenskaper som det gråberg som uppkommer vid dagbrottsbrytning. Gråberget från underjordsbrytningen kan således hanteras på samma upplag och enligt samma principer som gråberget från dagbrottsbrytningen. När det gäller miljökonsekvenser som damning och buller blir dessa betydligt mindre vid underjordsbrytning jämfört med brytning i dagbrott vilket innebär att villkoren hänförliga till brytning under jord kommer inrymmas i villkoren för brytning i dagbrott i dessa delar. Detta innebär att det inte är motiverat att föreskriva olika villkor beroende på brytningsmetod.

De huvudsakliga arbetsmomenten för underjordsbrytningen omfattar tillredning, brytning och återfyllning. Tillredning är den första fasen av brytningen och omfattar

ramp- och tunneldrivning samt förberedelser för produktionsbrytning. Under nästa fas i brytningen borras och sprängs malmen för att sedan lastas på gruvtruckar och transporteras till malmlagret. Gråberg som uppkommer vid brytningen kommer i första hand återfyllas i utbrutna berggrum eller, i andra hand, deponeras i dagbrottet. Om de möjligheterna inte är tillgängliga deponeras det på gråbergsupplaget.

Transporter

Från malmlagret i Fäboliden lastas malmen med hjullastare på fordon avsedda för körning på allmän väg, för vidare transport till bolagets anrikningsverk i Svartliden. Som utgångspunkt har nyttolast antagits vara 30 ton för att inte underskatta miljöpåverkan, detta resulterar i att transporter till Svartliden uppskattas som mest uppgå till 70 tur- och returtransporter per dygn (eller 140 transporter som passerar en viss punkt per dygn). I inledningsskedet kommer transporter ske på väg 960 mot väg 360, på väg 360 via Vinliden, Björkberg och Norrbäck och vidare norrut till Svartlidengruvan via lokalväg 967 strax väster om Norrbäck. När brytningen har påbörjats kommer dock en ny infartsväg att anläggas som ansluter direkt till väg 360. Detta innebär att lokalväg 960, mellan väg 360 och byn Fäbodliden då inte kommer behöva användas efter den byggnationen.

Alternativa transportalternativ, såsom exempelvis järnväg och linbana, innebär betydande investeringar i uppbyggnad av infrastruktur, vilket i sig också skulle medföra ökad störning för befintlig markanvändning och ökat markanspråk. För en mer utförlig redogörelse för transporter och olika alternativ hänvisas till miljökonsekvensbeskrivningen.

Gråbergshantering

Med gråberg avses det avfall i form av det ofyndiga berg som måste tas ut för att komma åt malmen. Av genomförd materialkaraktärisering framgår att huvuddelen av gråberget i Fäboliden bedöms vara potentiellt syrabildande. Mängden gråberg som totalt kan uppkomma vid planerad brytning beräknas uppgå till ca 22 miljoner ton, varav ca 19 miljoner ton beräknas härröra från dagbrottsbrytningen och resterande tre miljoner ton från underjordsbrytningen.

Gråberget från dagbrottsbrytningen kommer att deponeras på ett särskilt upplagsområde inom verksamhetsområdet i Fäboliden. Uppbyggnaden av gråbergsupplaget sker i etapper för att minimera upplagets omfattning och därmed miljöpåverkan. Upplaget byggs i horisontella lager där respektive lagers slänkrön vid full utbyggnad utgör en lutning av 1:3.

Gråbergsupplaget omges också av avskärmande diken för att minimera tillrinning av ovidkommande vatten.

Gråberg som uppkommer vid dagbrottsbrytning kommer som nämnts att deponeras på gråbergsupplag. Gråberg som uppkommer vid tillredningen under jord kommer i första hand att återfyllas i utbrutna berggrum och i andra hand deponeras i dagbrottet. I sista hand deponeras gråberg från underjordsbrytning på gråbergsupplaget. Eftersom gråberget från underjordsbrytningen har samma fysikaliska och

geokemiska egenskaper som gråberg som uppkommer vid dagbrottsbrytning kan det hanteras på samma upplag och enligt samma principer som gråberg från dagbrottsbrytningen.

Marginalmalm (B-malm)

Eftersom den mineraliserade zonen på vissa platser är bredare kommer ett visst bergtonnage benämnt marginalmalm (B-malm) att särhållas under brytningen. Marginalmalmen innehåller i dagsläget inte en tillräckligt hög guldhalt för att det ska vara ekonomiskt försvarbart att vidareförädla den. Med ett högre guldpris i framtiden kan det dock bli aktuellt att klassa om marginalmalmen till malm.

Marginalmalmen kommer att särhållas och placeras på en särskild plats inom gråbergsupplaget i Fäboliden och behandlas på samma sätt som potentiellt syrabildande gråberg. Vid behov kan materialet genomgå ytterligare provtagning före en omklassning till malm, marginalmalm eller gråberg. Genom att i brytningsskedet särhålla olika typer av materialklasser (malm, B-malm och gråberg) skapas goda möjligheter att tillgodogöra en så stor del av fyndigheten som möjligt samtidigt som andelen utvinningsavfall som permanent deponeras på upplag kan minimeras.

Resursförbrukning

Förbrukningen av kemikalier, energi och vatten kan sammanfattas enligt följande. Föreslagna ämnen och förbrukning bedöms i dagsläget vara den bästa möjliga lösningen utifrån tillgänglig teknik, miljöaspekter och marknadsmässiga aspekter.

Förbrukningen av kemikalier är till största del kopplat till vattenreningen. I den tekniska beskrivningen redogörs för beräknad reagensåtgång vid full utbyggnad när belastningen på vattenbehandlingen är som störst. Antagandena bygger på ett våtår med höga flöden genom anläggningen.

Förbrukningen av sprängämnen påverkas av gruvproduktionen och den högsta förbrukningen som kan uppskattas är vid maximal malm- och gråbergsproduktion i dagbrottet. Vid en maximal antagen malmbrytning om 500 000 ton under ett år skulle förbrukningen av sprängämnen uppgå till ca 1 300 ton. Under ett normalt produktionsår i dagbrottet och vid en maximal produktion under jord kommer förbrukningen dock sannolikt att understiga 1 300 ton.

Den årliga förbrukningen av vatten för personal och hygienutrymmen kommer att uppgå till ca 1 000–2 000 m³. Uttaget görs från en egen bergbördad brunn inom verksamhetsområdet.

När det gäller förbrukning av energi så styrs elförbrukningen vid dagbrottsbrytningen i huvudsak av vattenhanteringen, dvs. pumpning av vatten. Övrig elförbrukning utgörs av kontorslokaler, servicebyggnader och belysning. Vid underjordsbrytning ökar elförbrukningen, främst med anledning av drift för ventilation och uppvärmning av luft till gruvan samt till viss del p.g.a. eldriven produktionsutrustning såsom

borrhagar, skrotningsaggregat m.m. Maximal elförbrukning vid underjordsbrytning beräknas uppgå till 15 000 MWh per år.

Förbrukningen av diesel för fordon och arbetsmaskiner är i huvudsak proportionell till mängden berg som bryts och transportsträcka. Den högsta dieselförbrukningen uppstår vid maximal malm- och gråbergsproduktion i dagbrottet och uppgår till ca 4 550 m³ diesel under ett år.

Vattenhantering m.m.

Vattenhantering och rening

DMS har låtit Mark och Miljö Hydrosense AB upprätta rapporter avseende vattenhanteringen för den planerade verksamheten, en vattenhanteringsplan och ett PM Hydrogeologi. I rapporterna har bl.a. flödesuppskattningar upprättats för den planerade verksamheten. Beräkningar av flöden har gjorts för sex scenarier; normalår, torrår och våtår; extremflöde och lägsta lågvattenföring (LLQ) under sommaren respektive vintern. Vattenbalanser har upprättats för den planerade verksamheten, men den årliga nederbörds mängden varierar över tiden. Variationerna kan komma att påverka vattenhanteringen för den planerade verksamheten när det gäller till exempel dimensionering av pumpar, kemikalieförbrukning och utbyggnad av bassänger för vattenbehandling. För att effektivisera vattenhanteringen kommer vattenhanteringssystemen att utvidgas stegvis i takt med de olika anläggningsdelarnas utbyggnad samt successivt anpassas till rådande förhållanden.

Den planerade verksamheten, vid ett antagande om inläckage till fullt utbruten gruva, bedöms behandla cirka 140 m³/h vatten som ett årsmedelvärde för ett normalår. Motsvarande siffror för våtår respektive torrår är cirka 175 och 105 m³/h. I rapporten har även ett scenario tagits fram för att illustrera vilka maximala vattenmängder som kan uppstå. En analys av vilka effekter förmodade klimatförändringar kan ha på verksamhetens planerade vattenhantering har genomförts. I den mån effekterna av klimatförändringarna kräver mer betydande åtgärder kommer en successiv anpassning i verksamheten att ske.

Vattenhanteringen för den planerade gruvbrytningen vid Fäboliden kommer att omfatta länshållning av dagbrott och underjord, uppsamlade diken nedströms malmlager och gråbergsupplag, vattenbehandling och bortledande av vatten från verksamhetsområdet via dike och vid vissa specifika förhållanden, bortledande av vatten från verksamhetsområdet via vattenledning.

Det förekommer dels diken uppströms olika anläggningsdelar som syftar till att leda bort vatten från en specifik anläggningsdel för att t.ex. minska mängden tillrinnande vatten som behöver uppföras ur dagbrott eller för att minska mängden lakvatten. Dessa diken benämns avskärande diken och hanterar således den naturliga, ej förorenade avrinningen. Uppsamlade diken anläggs nedströms respektive yta som det kan förväntas att förorenat vatten kan avrinna från. Uppsamlade diken syftar till att innehålla påverkad avrinning och att minimera omgivningspåverkan i form av spridning av lakvatten, inte minst diffus spridning.

När det gäller de uppsamlade dikena i anslutning till gråbergssupplag/malmupplag, kommer dessa att anläggas på en relativt låg topografisk nivå, där utströmning för grundvatten sker. Det innebär att uppsamlade diken som anläggs nedströms upplagen kommer att ha goda förutsättningar att kunna samla upp lakvatten som infiltrerat högre i avrinningsområdet eftersom grundvattenströmningen i dessa områden är uppåtriktad.

Gruvvatten pumpas och uppsamlat lakvatten från gråbergssupplaget leds till vattenbehandling via de uppsamlade dikena. Vattenbehandlingen sker genom kemisk fällning av att järnsulfat tillsätts för fällning av arsenik och släckt kalk tillsätts för fällning av metallerna zink, nickel, och kadmium. Därefter sker efterföljande sedimentering i anlagda dammar. Vattnet rinner sedan till recipienten Öreälven via den norra delen av Lördagsbäcken.

Länshållningen av gruvan kommer att innebära att en grundvattensänkning fortplantar sig runt anläggningen. Influensområde har uppskattats till maximalt 6,6 km², med såväl dagbrott som underjordsgruva inkluderat. Påverkan på brunnar i byn Fäbodliden till följd av den planerade gruvverksamheten bedöms vara ytterst osannolik. Efter avslutad gruvdrift kommer länshållning av dagbrott och underjordsgruva att upphöra och grundvattenytan i influensområdet kommer successivt att återgå till ursprungliga nivåer.

Det länshållna vattnet kommer att ledas till sedimentationsbassäng med tillsatt järnsulfat. Därifrån kommer det länshållna vattnet tillsammans med det från diken uppsamlade lakvattnet att ledas via en doseringsanläggning för kalk, där även polymer kan tillsättas vid behov, till sedimentationsbassänger. Det vatten som kommer att släppas till recipienten uppnår god rening genom att det bl.a. finns flera sedimentationsbassänger som används på skilda sätt under verksamhetstiden.

I vattenreningen kommer hydroxidslam att uppkomma såsom en restprodukt. Slammet kommer att sedimentera i bassängerna vilka därför kommer att tömmas med återkommande intervaller. Vid tömning av bassängerna pumpas hydroxidslammet till geotuber för avvattning. För mer information om hydroxidslamhanteringen hänvisas till avfallshanteringsplanen.

Recipient

Utsläpp till recipient har utformats på ett sätt som minimerar miljöriskerna. DMS:s huvudalternativ är att gruv- och lakvatten efter rening släpps ut till recipienten Öreälven via Lördagsbäcken. DMS har både utrett möjligheten att leda överskottsvatten direkt till Öreälven via en vattenledning och möjligheten att släppa ut vattnet till Öreälven via Lördagsbäcken eller Storbäcken. De andra alternativen redovisas för närmre i miljökonsekvensbeskrivningen samt kortfattat nedan.

Utredningarna visar att utsläpp av gruv- och lakvatten till Öreälven via Lördagsbäcken kommer att innebära en påverkan på Lördagsbäcken men inte på Öreälven, främst p.g.a. Lördagsbäckens låga vattenflöde. Endast en mycket kort sträcka av Lördagsbäcken kommer att påverkas. Sträckan som påverkas utgör 450 meter, vilket motsvarar ca 15 % av Lördagsbäckens totala längd.

Genomförda utredningar visar att, med beaktande av bakgrundshalterna, överstiger ingen metall miljö kvalitetsnormen god status vid tillförsel av gruv- och lakvatten till Örån. Om den uppmätta bakgrundshalten inte beaktas är det enbart arsenik och uran som tillfälligtvis beräknas överstiga miljö kvalitetsnormens gränsvärde. De beräknade halterna av metaller och ammoniak i det omblandade vattnet nedströms utsläppspunkten i Örån understiger gränsvärden för årsmedelhalter eller högsta tillåtna koncentration.

Bakgrundshalten av arsenik i Lördagsbäcken är ungefär i samma storleksordning som halten av arsenik i Örån. I Lördagsbäcken överskrides dock gränsvärdet för maximal metallhalt i vattnet vid beräknad lägsta lågvattenföring (LLQ) under sommaren för arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och uran samt under vintern för arsenik, bly, kadmium, kvicksilver, nickel och uran. Överskridande sker dock inte mer än vid enstaka tillfällen. Vid beräknad lägsta vattenföring vintertid (LLQ) överskrider även halten av ammoniak miljö kvalitetsnormens gränsvärde i det omblandade vattnet nedströms utsläppspunkten. Trots detta bedöms dock risken för toxisk effekt som låg, se vidare Pelagias rapport om påverkan på Natura 2000-området Öreälven från Fäbolidengruvan, en riskbedömning.

DMS anser att det mest naturliga alternativet är att leda vattnet till Öreälven via Lördagsbäcken då det innebär att vattnet följer sin naturliga avrinning. På så vis minimeras förändringar i de respektive vattendragens flödesregim. Något hinder för möjligheten att följa miljö kvalitetsnormen (god status) i Öreälven bedöms inte uppkomma.

Det är först vid full utbyggnad av bolagets planerade verksamhet som den största risken för att miljöpåverkan uppstår. En 5–6 km lång täckt/nergrävd vattenledning till Sörträsket/Rusbäcken kommer att installeras innan gråbergssuppletet når två tredjedelar av full utbyggnad dvs. innan 14 miljoner ton gråberg har deponerats för att vid eventuella oförutsedda förhållanden avlasta Örån som recipient genom att en del av utsläppsflödet avleds till Sörträsket/Rusbäcken via vattenledning. Bolaget bedömer inte att det kommer ske någon negativ påverkan på Sörträsket/Rusbäcken, vilket också stöds av Pelagias rapport.

En närmare redogörelse av presenterade och alternativa utsläppspunkter redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Efterbehandling och avfallshantering

Efterbehandling

En efterbehandlingsplan har upprättats för Fäbolidengruvan. Efterbehandlingsplanen syftar till att genomföra en miljömässigt riktig efterbehandling av den planerade verksamheten i Fäboliden och är utformad så att den ska uppfylla kraven i förordningen om utvinningsavfall (2013:319) samt till att uppfylla relevanta miljömål och miljö kvalitetsnormer. Efterbehandlingsplanen behandlar inte hanteringen av den anrikningssand som uppkommer i Svartliden eftersom detta sker under DMS miljö tillstånd för Svartliden, meddelat i deldom av den 30 november 2012 i mål nr M 1704-10.

I god tid innan verksamheten i Fäboliden avslutas och efterbehandling inleds kommer en slutlig efterbehandlingsplan att upprättas utifrån de specifika verksamhetsförhållanden och den utbyggnadsgrad som faktiskt råder. I nuvarande plan antas full utbyggnad.

Gråberget från gruvbrytningen i Fäboliden har bedömts vara potentiellt syrabildande och innehåller förhöjda halter av framförallt arsenik och antimon. Vidare har hydroxidslammet karakteriserats och klassificerats som farligt avfall. Detta innebär att kvalificerad efterbehandling behöver genomföras så att risken för uppkomst av surt lakvatten, mobilisering och spridning av metaller minskas. För ytterligare information om karaktärisering och klassificering av gråberg och hydroxidslam hänvisas till avfallshanteringsplanen med tillhörande bilagor.

I huvudsak finns två möjliga efterbehandlingsalternativ. Här beskrivs valt alternativ för efterbehandling, i senare avsnitt återfinns en kortfattad redogörelse för övriga alternativ.

Huvudalternativet utgör kvalificerad täckning på plats och bildande av en dagbrottssjö. Ett ytavjämningskikt av morän påförs då ovanpå gråberget om detta behövs innan kvalificerad täckning placeras ut. Gråberget förses sedan med naturlig eller modifierad morän som är tillräckligt tät för att minska syretransporten till en ur miljösynpunkt acceptabel nivå. Därefter täcks det anlagda tätskiktet med ett skyddsskikt för att sedan vegeteras.

I verksamheten kommer det att uppkomma hydroxidslam som finns i geotuberna efter vattenbehandlingen. I underrapporter till denna tillståndsansökan har den utvinningsavfallsanläggning som kommer att bildas av geotuberna ibland benämnts hydroxidslamdeponi. Detta har gjorts för att det i dagligt tal handlar om en lagring/deponi. Det innebär inte att geotuberna ska ses såsom en deponi i enlighet med avfallsförordningens eller deponeringsförordningens definition av detta eller på något annat sätt juridiskt ska bedömas vara en deponi. Hydroxidslammet som uppkommer kommer inte, vilket nämns ovan, att skapa en deponi utan kommer rent juridiskt att utgöra en utvinningsavfallsanläggning. Hydroxidslammet kommer att efterbehandlas med en konventionell avfallstäckning i syfte att minimera lakvattenbildning i så stor utsträckning som möjligt. Hydroxidslam innehållande järnarsenater och slam från kalkfällning kommer att hamna inom samma område men däremot inte blandas, utan deponeras istället i två separata celler.

Den primära funktionen för den kvalificerade täckningen av gråbergssupplag är att minska syretransporten till en ur miljösynpunkt acceptabel nivå samt att minimera infiltration av vatten. En annan funktion är att möjliggöra en snabb och beständig växtetablering på området som med tiden utvecklas så att den ger en god integration i landskapet och tillåter ursprunglig markanvändning i form av naturmark, skogsbruk, rennäring, jakt och friluftsliv. Dagbrottet kommer att återfyllas med vatten, slänter kommer att ha flackats av och en berghylla kommer att ha behållits mellan slänt och dagbrott. Övriga verksamhetsområden avetableras och ett växtetableringsskikt påförs som vegeteras.

DMS kommer att ha möjlighet att karakterisera det gråberg som bryts i dagbrottet och läggs på gråbergsdeponin genom att t.ex. analysera utlakat uppsamlat vatten vilket kan jämföras med teoretisk massbelastning från kinetiska försök. Därmed kommer kravet på syretransport genom täckningen att kunna uppdateras mot verkliga förhållanden. Syretransporten ger en uppdaterad dimensionering av tätskiktet, vilket är utvärderingar som vanligtvis tas med i den uppdaterade efterbehandlingsplanen.

Efterbehandling av etableringsområden görs genom att alla byggnader, maskiner och övrig infrastruktur avlägsnas. En undersökning av förekomsten av potentiellt förorenade områden genomförs och eventuellt påträffade sådana områden efterbehandlas. Därefter är det brukligt att etableringsområdena markbereds och vegeteras. På detta sätt avser bolaget minimera spår av verksamheten inom verksamhetsområdet, avlägsna säkerhetsrisker och återföra området till ursprunglig markanvändning.

Efter avslutad gruvverksamhet i Fäboliden och efter att infrastrukturen har avlägsnats så efterbehandlas området genom att eventuella kvarvarande malmrester, oljespill och liknande som kan förekomma hanteras. Därefter vegeteras området. Viss infrastruktur som är nödvändig för vattenhanteringen kan komma att finnas kvar i området under en övergångsperiod. Vidare kommer vägar inom området och ut till allmän väg att lämnas kvar. Anledningen till detta är att vägarna kommer behöva användas under kontrollperioden efter genomförd efterbehandling, under den övergångsperiod som vattenbehandling eventuellt fortfarande sker samt vid tillträde till den planerade skogsmarken i samband med skogsförbättringsåtgärder och framtida skogsbruk.

Malmupplaget efterbehandlas på samma sätt som etableringsområdet i samband med att etableringsområdet efterbehandlas.

Efterbehandling av vattenbehandlingsanläggningen sker genom att eventuellt slam töms och placeras i geotuber. Därefter återfylls bassängen med de upplagda moränmassorna som har fungerat som invallning under driftsperioden. Sedan tillförs växtetableringsskikt och ytorna sås igen. Geotuberna kommer att läggas i anslutning till gråbergsupplaget och efterbehandlas med en konventionell täckning och skyddsskikt. Syftet med denna täckning är att minimera vatteninfiltration eftersom hydroxidslammet inte behöver skyddas från syrekontakt. För att säkerställa att önskad funktion i ett långsiktigt perspektiv har uppnåtts med efterbehandlingsåtgärderna samt för att tidigt kunna identifiera eventuella problem och vidta korrigerande åtgärder, om sådana skulle visa sig vara nödvändiga, kommer ett funktionskontrollprogram att utarbetas.

Bolagets bedömning är att ca 98 % av de totala efterbehandlingskostnaderna kan kopplas direkt till mängden brutet gråberg. Bolaget föreslår därför att den ekonomiska säkerheten avsätts dels som ett engångsbelopp vid ianspråktagandet av tillståndet, och dels som en successiv avsättning utifrån mängden brutet gråberg.

Beloppet vid ianspråktagandet ska täcka det initiala efterbehandlingsbehov som uppkommer vid etablering och täcka en tids produktion, dvs. gråbergsdeponering, fram till den första successiva avsättning baserade på mängden brutet gråberg. Beloppet vid ianspråktagandet föreslås utgöra 6,5 Mkr och den rörliga avsättningen utifrån mängd gråberg som brutits bestäms till 2,6 kr/ton brutet gråberg.

På detta sätt garanteras att den avsatta ekonomiska säkerheten alltid täcker innevarande efterbehandlingsbehov och kostnader.

Avfallshanteringsplan

En avfallshanteringsplan har upprättats i enlighet med förordningen (2013:319) om utvinningsavfall. I upprättad avfallshanteringsplan har avfallet från verksamheten karakteriserats så att hanteringen kan utföras på lämpligast sätt utifrån de specifika egenskaperna för varje utvinningsavfall.

Avbaningsmassor uppkommer i de förberedande arbetena som föregår dagbrottsbrytningen samt vid successiva utbyggnader och förändringar inom verksamhetsområdet. Huvuddelen av avbaningsmassorna som huvudsakligen består av morän kommer transporteras och tippas på ett särskilt upplag för moränmassor. Upplaget byggs upp i pallar med ca 10 meters höjd samt en total släntlutning om 1:3 (V:H). Upplaget kommer att omges av avskärmande och uppsamlade diken. Uppsamlat vatten passerar sedan en sedimenteringsyta innan avledning till recipient. Dessa avrymningsmassor innehåller låga svavel- och metallhalter och bedöms inte utgöra någon källa till föroreningar. Avbaningsmassor i form av matjord, torv och organiskt material hanteras i ett separat upplag vilket byggs som en bullervall söder om dagbrottet.

Vid DMS verksamhet i Fäboliden beräknas mängden gråberg som totalt kan uppkomma till 22 miljoner ton, varav ca 19 miljoner ton härrör från dagbrottsbrytningen och 3 miljoner ton från underjordsbrytningen. Huvuddelen av detta gråberg bedöms vara potentiellt syrabildande. Gråberg från dagbrottsbrytningen kommer att deponeras på ett särskilt upplagsområde. Gråbergsupplaget kommer att byggas upp i horisontella lager där respektive lagars släntkrön vid full utbyggnad innehar en lutning av 1:3. Gråbergsupplaget kommer att omges av avskärmande diken för att minimera tillrinningen av ovidkommande vatten samt förses med uppsamlade diken för att samla upp potentiellt förorenat lakvatten från deponerat gråberg.

Gråberg som uppkommer vid underjordsbrytning kommer i första hand att återfyllas i utbrutna bergrum, i andra hand att deponeras i dagbrottet och i sista hand deponeras på gråbergsupplaget. Eftersom gråberget från underjordsbrytningen har samma fysikaliska och geokemiska egenskaper som gråberg som uppkommer vid dagbrottsbrytning kan det hanteras på samma upplag och enligt samma principer som gråberg från dagbrottsbrytningen.

För att uppfylla reglerna i utvinningsavfallsförordningen krävs även att DMS i avfallshanteringsplanen redogör för hur 22, 51-56, 57-63, 67-70 samt 71 och 74 §§ förordningen om utvinningsavfall är uppfyllda. Detta sammanfattas nedan. För en

mer detaljerad beskrivning hänvisas till avfallshanteringsplanen och miljökonsekvensbeskrivningen.

Hantering av utvinningsavfall, 22 §

DMS avser att följa vid var tid gällande avfallshanteringsplan. I avfallshanteringsplanen redogörs för hur DMS tar hänsyn till avfallshanteringen redan vid utformningen av verksamheten och vid val av metoder för utvinning och bearbetning. Avfallet har karakteriserats och bedömningar gjorts av hur avfallet kommer att reagera i kontakt med atmosfären. Avfallets egenskaper har legat till grund för hur avfallet hanteras under drift samt för hur avfallsanläggningarna avses att efterbehandlas. På grund av redovisade tekniska problem och de, i förhållande till det förväntade resultatet, höga kostnader som ett återfyllande av gråberg i dagbrottet skulle medföra bedöms åtgärden inte vara försvarbar. DMS har valt säkra lösningar för bortskaffandet av utvinningsavfallen. Morän och avbaningsmassor omhändertas separat. Det är en relativt begränsad mängd kemiska produkter i verksamheten vid Fäbolidengruvan. Avfallshanteringsplanen beskriver de strategier som tillämpas för att minska mängden utvinningsavfall samt minimera risken för negativ omgivningspåverkan på kort och lång sikt. Planerad efterbehandling av verksamhetsområdet i Fäboliden har utformats för att säkerställa att utvinningsavfallsanläggningarna förblir fysiskt och kemiskt stabila. Avfallshanteringsplanen beskriver vilket arbete som lagts ned på att vidta avfallsförebyggande åtgärder och främja återvinning samt att se till att bortskaffande av avfallet sker på ett sätt som är säkert för människors hälsa och miljön på kort och lång sikt.

Bedömning om riskanläggning, 51-54 §§

Den aktuella avfallsanläggningen i Fäboliden bedöms innehålla farligt avfall enligt definitionen i utvinningsavfallsförordningen. Det hydroxidslam som uppkommer vid vattenreningsprocessen i Fäboliden kan klassas som farligt avfall. Andelen farligt avfall som kan komma att deponeras vid hydroxidslamuppsamling kommer att överskrida 50 vikt-% varför det då är att betrakta som en riskanläggning. Samtliga utvinningsavfallsanläggningar, geotubsupplaget och gråbergssupplaget bedöms vara stabila ut geoteknisk synpunkt och bedöms inte kunna medföra att skred eller liknande uppstår. De bedöms därför inte kunna ge upphov till någon allvarlig olycka.

Lokalisering och utformning av en utvinningsavfallsanläggning, 55-56 §§

Två alternativa lokaliseringar har identifierats, det ena innebär en lokalisering av gråbergssupplaget öster om dagbrottet och det andra en lokalisering väster om dagbrottet. Det östra alternativet ligger öster om vattendelaren och således inom Lördagsbäckens avrinningsområde, medan det västra alternativet ligger väster om vattendelaren och inom Storbäckens avrinningsområde. Båda alternativen bedöms säkra ur geoteknisk synpunkt. Det valda östra alternativet bedöms lämpligare av miljöskäl bl.a. med hänsyn till områdets lokalisering inom det östra delavrinningsområdet mot Öreälven.

En efterbehandlingsplan har tagits fram inför denna ansökan. Efterbehandlingsplanen är utarbetad för att uppfylla kraven i 56 § utvinningsavfallsförordningen.

Strategier för att förebygga allvarliga olyckor samt säkerhetsledningssystem och intern beredskapsplan, 57-63 §§

DMS har utformat mål och handlingsprinciper för att identifiera och förebygga olyckor i bolagets verksamhet. Den övergripande målsättningen är att bolaget ska arbeta proaktivt för att förebygga olyckor där en nollversion eftersträvas.

Driften av en utvinningsavfallsanläggning, 67-70 §§

Utvinningsavfallsanläggningen vid Fäboliden är förenlig med kommunens avfallsplan. Avfallshanteringsplanen beskriver hur DMS avser att driva och underhålla utvinnings-avfallsanläggningen i Fäboliden på ett sådant sätt att dess fysiska stabilitet på kort och lång sikt säkerställs, att olyckor förebyggs liksom förorening av mark, luft, ytvatten och grundvatten undviks, och så långt som det är möjligt minimerar skador på landskapet. Genom att vidta åtgärder bedöms driften av utvinningsavfallsanläggningarna kunna ske utan att det leder till en oacceptabel påverkan på människors hälsa och miljö. Motsvarande kommer att gälla för lakvatten och annat vatten från DMS verksamhet i Fäboliden genom att samma system kommer att användas för kontroll av verksamheten. För att verifiera och säkerställa detta har DMS tagit fram ett kontrollprogram för Fäboliden.

Stängning av en utvinningsavfallsanläggning, 71 § och 74 §

Den som driver eller stänger en utvinningsavfallsanläggning ska i samband med att anläggningen stängs se till att det område som har påverkats av anläggningen återställs till ett tillfredsställande skick genom att utföra eller bekosta de avhjälpande-åtgärder som behövs och med särskild hänsyn till skyddet av mark- och vattenkvalitet, djur- och växtliv, naturliga livsmiljöer, landskapsbilden, framtida markanvändning samt andra hälso- och miljöaspekter.

DMS avser att se till att dessa skyldigheter följs. Med anledning härav har en efterbehandlingsplan tagits fram, och DMS avser att ställa en ekonomisk säkerhet som garanterar att medel finns tillgängliga för att genomföra föreslagna åtgärder, även om verksamheten skulle avslutas i förtid.

Efterbehandlingen kommer att följas av genomförande- och funktionskontroll som utgör en del av efterbehandlingsplanen. Den ekonomiska säkerheten omfattar medel även för funktionskontrollen och uppföljning av genomförd efterbehandling samt medel för eventuellt korrigerande åtgärder.

Kontrollprogram

DMS har tagit fram ett förslag på kontrollprogram avseende bolagets verksamhet vid löpande produktion i Fäbolidengruvan. Programmet kommer att utvärderas löpande och anpassas till ny kunskap och andra förutsättningar. Vid upphörande av drift ska kontrollprogrammet revideras för att anpassas till slutliga villkor för efterbehandling. Mer specifik information framgår av kontrollprogrammet.

Sevesoanläggning

Verksamheten i Fäboliden har enligt lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor klassats som en Sevesoverksamhet av den lägre kravnivån. Mängden sprängmedel (i lager och i laddade borrhål) kommer att överstiga 10 ton vid vissa tillfällen men kommer aldrig överstiga 50 ton. Med anledning av hanteringen av sprängämnen i verksamheten har ett handlingsprogram utarbetats. Av handlingsprogrammet framgår att DMS arbetar proaktivt för att förebygga kemikalieolyckor. Bolaget strävar efter en nollvision avseende kemikalieolyckor. Vidare framgår att anläggningens tekniska beskaffenhet ska vara så säker att en allvarlig kemikalieolycka inte ska kunna inträffa. För att uppnå detta ska DMS kunna säkerställa och redovisa tydliga rutiner för fortlöpande tillsyn och underhåll. I den omfattning som bedöms vara möjlig kommer det befintliga säkerhetssystemet i Svartliden implementeras vid Fäbolidengruvan. Svartliden är en Sevesoverksamhet av den s.k. högre kravnivån för vilken det finns en säkerhetsrapport och ett antal rutiner. DMS arbetar kontinuerligt med att identifiera och analysera risken för olyckor i arbetet.

Alternativredovisning

I miljökonsekvensbeskrivningen finns en utförlig redogörelse av avvägda och beaktade alternativ för olika delar av verksamheten. Här kommer kort att beskrivas några av de överväganden som har gjorts.

Lokalisering

Planerad gruvbrytning, i såväl dagbrott som i underjordsgruva, kommer att inrymmas i beviljat och gällande bearbetningskoncessionsområde Fäboliden K nr 1 samt av Bergsstaten anvisat markområde.

Gruvans lokalisering bestäms av fyndigheten och någon alternativ lokalisering för gruvan än den som presenterats har inte identifierats. När det finns ett dagbrott och en bra fyndighet är det omöjligt att finna alternativ för annan lokalisering för underjordsgruva. Frågan om själva gruvans lokalisering får anses avgjord genom beviljad bearbetningskoncession.

Bolaget har sett över alternativet att anlägga ett anrikningsverk vid den planerade gruvan i Fäboliden samt att då även ha ett sandmagasin inom verksamhetsområdet. Genom att nyttja det befintliga anrikningsverk som finns i Svartliden behöver etablering av ett nytt anrikningsverk i Fäboliden inte ske. Detta innebär mindre markanspråk och mindre belastning på miljön och omgivningen i Fäboliden. Även med beaktande av malmtransporterna från Fäboliden till Svartliden bedöms alternativet att nyttja Svartlidens anrikningsverk vara betydligt mer lämpligt än att anlägga och driva ett nytt anrikningsverk i Fäboliden. När det gäller deponering av anrikningssand är det mest lämpligt att nyttja det befintliga utbrutna dagbrottet i Svartliden, i stället för att konstruera ett nytt sandmagasin i Fäboliden. Framförallt om anrikningsverket används i Svartliden. Genom att deponera anrikningssanden i Svartlidens dagbrott kommer mindre belastning på miljön och omgivningen i Fäboliden att uppkomma samtidigt som verksamhetens omfattning minskas och mindre mark tas i anspråk. Det finns även miljömässiga fördelar med det inåtriktade

grundvattenflödet som erhålls i dagbrottet. Det har visat sig vara fördelaktigare ur såväl miljö- som verksamhetssynpunkt att deponera anrikningssanden i Svartlidens dagbrott jämfört med att konstruera ett nytt sandmagasin.

I de två alternativa lokaliseringarna, Östra respektive Västra, ingår gråbergssupplag, anläggningar för vattenbehandling, moränupplag och malmlager. Val av lokalisering har direkt betydelse för valet av primärrecipient för utgående behandlat vatten från verksamheten. Östra alternativet ligger i Lördagsbäckens avrinningsområde och det västra alternativet avrinner mot Storbäcken. För vattenförekomsten Storbäcken finns miljö kvalitetsnormer, medan Lördagsbäcken som klassas som övrigt vatten saknar miljö kvalitetsnormer. Påverkan på vattenkvalitet i Öreälven bedöms bli likvärdig för båda alternativen. Med det östra alternativet finns dock fördelar avseende påverkan på naturvärden och rennärning samt konsekvenserna på ytvatten och påverkan på landskapsbild. För en mer utförlig redovisning av alternativutredningen hänvisas till miljökonsekvensbeskrivningen.

Verksamheten kan medföra en diffus spridning av metaller och arsenik via grundvatten från gråbergssupplaget, vilket medför ett tillskott av ämnen i närliggande vattendrag oavsett val av utsläppspunkt. Vid lokalisering av gråbergssupplaget i det östra alternativet kommer Lördagsbäcken att påverkas medan det är Storbäcken som påverkas vid det västra alternativet. Efter efterbehandling kommer vatten från dagbrottet att avrinna och infiltrera mot Storbäcken vid både det östra och västra alternativet.

Alternativ recipient

Tre alternativa utsläppspunkter för renat överskottsvatten har studerats och redovisats i samrådsprocessen: Utsläppspunkt Lördagsbäcken, utsläppspunkt Storbäcken och utsläppspunkt direkt i Öreälven. Det tredje alternativet innebär anläggande av en nedgrävd ledning i nord/sydlig riktning från verksamhetsområdet med avrinning direkt mot Öreälven. Alternativet Lördagsbäcken har visat sig vara det bästa alternativet och innebär minst risk för omgivningspåverkan. Alternativet Lördagsbäcken har en mindre påverkan på miljö kvalitetsnormerna än alternativet Storbäcken och har därför valts. I Storbäcken är bakgrundshalten av arsenik ca 20 gånger högre jämfört med miljö kvalitetsnormens gränsvärde på 0.5 µg/l. Genomförda utredningar visar att halterna av metaller i det omblandade vattnet i Storbäcken nedanför utsläppspunkten överstiger miljö kvalitetsnormens gränsvärde för årsmedelhalt för både arsenik och uran utan att hänsyn har tagits till bakgrundshalter.

Alternativet med direkt utsläpp i Öreälven innebär ökat markanspråk utanför verksamhetsområdet, vilket i sin tur medför ökad påverkan på rennärningen under själva anläggningsfasen. Detsamma gäller påverkan på rörliga friluftslivets intressen. Detta alternativ innebär även att vattenflödet i bäckarna minskar. Flödesminskningen till följd av detta alternativ medför att miljö kvalitetsnormer avseende vattenregim inte kan innehållas i vattenförekomstklassade Storbäcken, i det fall gråbergssupplaget lokaliseras i västra alternativet. Vid en lokalisering i östra alternativet drabbar flödesminskningen framförallt Lördagsbäcken där

flödesförändringarna blir förhållandevis större. Detta bedöms således vara det sämsta alternativet.

Tekniska alternativ

Några alternativa arbetsmetoder för den direkta brytningen har inte kunnat identifieras då bolaget ansöker om både dagbrotts- och underjordsdrift. Att använda underjordsbrytning från start är inte ett realistiskt alternativ, bland annat på grund av den utspridda mineraliseringen vid Fäboliden. Planerade arbetsmetoder är att betrakta som god standard inom svensk bergindustri när det gäller produktivitet, hälsa, miljö och säkerhet. Andra metoder anses inte vara relevanta eftersom de är sämre med avseende på just produktivitet, hälsa, miljö, säkerhet och effektivitet.

För efterbehandlingar har andra alternativ än den kvalificerade täckningen som föreslås undersökts. Alternativt utgörs av att materialet i gråbergssupplaget används för återfyllning av dagbrottet som sedan täcks med en syrediffusionsspärr av morän. På grund av svällningsfunktioner efter losshållningen kommer inte allt gråberg att rymmas under vattenspegeln i dagbrottet och en stor del av gråberget kommer att behöva deponeras över den framtida vattenspegeln och därav kräva en kvalificerad täckning. Detta leder bl.a. till ytterligare ursköljning av vittringsprodukter från gråberget och dessutom behöver den kvalificerade täckningen packas ned till bergytan för att undvika intransport av ytavrinning. Detta är således ett alternativ som kommer att ha större inverkan på omgivningen och ge en sämre efterbehandling. Alternativet har därför valts bort.

Nollalternativet

Nollalternativet kan beskrivas som att inget uttag av malm sker vid Fäboliden. Detta innebär att det av staten utpekade riksintresset för mineral inte tillvaratas. Även verksamheten i Svartliden kommer att läggas ned eftersom dess framtid är beroende av malm från Fäboliden. Vidare kommer betydelsefulla arbetstillfällen att utebli med negativa samhällsekonomiska effekter som följd i Lycksele och närliggande kommuner. Det finns en efterfrågan av guld och andra metaller i världen, varför ett nollalternativ även skulle medföra att brytning sker på andra platser i Sverige och i världen.

Miljöeffekter för sökt verksamhet

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas den miljöpåverkan som den sökta verksamheten ger upphov till och överväganden om alternativ för verksamheten inklusive nollalternativ. Sammanfattningsvis kan konstateras att gruvverksamheten kommer att påverka området till viss del, att skyddsåtgärder kommer att vidtas och att verksamheten på sikt inte bedöms få någon betydande påverkan på omgivningen och miljön.

Transporter och utsläpp till luft

Räknat på att transporter av malm mellan Fäboliden och Svartliden omfattar upp till 500 000 ton per år och att varje lastbil kan ta 30 ton per tillfälle kommer antalet transporter att uppgå till maximalt 70 per dygn (140 transportrörelser). Den

planerade transportvägen innebär att byarna Vinliden, Björkberg och Norrbäck kommer att passeras. Avståndet mellan malmlagret i Fäboliden och anläggningen i Svartliden uppgår till cirka 30 km via väg. Efter att gruvbrytningen har påbörjats kommer en ny infartsväg att anläggas intill gruvområdet som ansluter direkt till väg 360. Detta innebär att lokalvägen 960 mellan väg 360 och byn Fäbodliden inte behöver användas.

Utsläppen till luft från transporterna har uppskattats med hjälp av emissionsfaktorer redovisade av Trafikverket.

De utsläpp som uppkommer beräknas uppgå till mindre än 0,1 % av utsläppen i kommunen vad gäller CO, HC och PM, men 1,6 % och 3,5 % beträffande CO₂ respektive NO_x.

Dammspridning till följd av gruvbrytningen, interna transporter samt lastning och lossning av malm och gråberg kan ge upphov till lokal miljöstörning. Spridningen av partiklar från dessa arbetsmoment har bedömts begränsas till närområdet. Risk för damning är störst i samband med torrperioder och under perioder med frystorkning under senhösten innan första snön faller. Normalt är det tämligen enkelt att begränsa sådan damning t.ex. genom bevattningsåtgärder. Vidare planerar DMS att använda täckta fordon för malmtransporterna i syfte att minimera damning från transporterna.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms konsekvenserna av utsläpp till luft som små och inte medföra att gällande miljö kvalitetsnormer för utomhusluft överskrids. Avseende damning konstateras att det även ligger i verksamhetens egenintresse att minimera dammspridning och att utsläppen kan begränsas genom dammdämpande åtgärder.

Påverkan på vattenflöden och grundvatten

Den planerade verksamheten förväntas inte ha någon signifikant påverkan på grundvattenförekomster eller befintliga vattentäkter under driftskedet. Viss effekt kan uppkomma på det lokala grundvattensystemet, men på längre sikt bedöms grundvattenytan att återgå till jämviktsläge. Verksamheten förväntas ha en viss fysisk påverkan på yt- och grundvatten i form av ändrade flöden och grundvattenavsänkning. Påverkat ytvatten från upplagen leds via uppsamlade diken till vattenbehandling och en blandning av ytvattenavrinning och berggrundvatten leds från dagbrottet via en vattenledning till vattenbehandlingen. När det gäller underjordsgruvan består länshållet vatten endast av inläckande berggrundvatten.

Det uppsamlade vattnet leds till recipient efter nödvändig vattenbehandling. Detta kan eventuellt leda till en flödesökning i berörd recipient och motsvarande flödesminskning i det vattendrag vars naturliga tillrinning minskar på grund av verksamheten.

Länshållningen i dagbrottet och underjord innebär att en grundvattensänkning fortplantar sig radiellt ut från dagbrottet och underjordsgruvan. Ett influensområde

har beräknats och visar att påverkan på brunnar i byn Fäbodliden till följd av den nu planerade dagbrottsbrytningen bedöms således vara ytterst osannolikt.

Efter avslutad gruvdrift, när pumpning upphör, kommer avsänkningen av grundvattenytan att upphöra. Grundvattenytan i influensområdet kommer successivt att återgå till ursprungliga nivåer. Den samlade bedömningen av miljöeffekten för vattenflöden och grundvatten är att det kommer ge små miljöeffekter.

Av redovisat Tekniskt PM framgår att flödespåverkan på Lördagsbäcken inte kommer att förekomma efter avslutad efterbehandling. Påverkan upphör då efterbehandling genomförts och dagbrottet vattenfylts. Omgivningskontrollen som kommer att pågå under 30 år anses mer än tillräckligt för att följa återfyllningstakten i dagbrottet samt vilken effekt detta har på Storbäcken.

Utsläpp till vatten

Utsläpp till vatten kommer att utformas på ett sätt som minimerar miljöriskerna. I första hand släpps vatten till Öreälven via Lördagsbäcken. Alternativa utsläppspunkter har redovisats ovan.

Den vittringsprocess som uppstår i gråbergssupplaget kommer att ge upphov till metallhaltigt lakvatten. Den planerade verksamheten kommer även att ha en kemisk påverkan på yt- och grundvatten i form av främst naturligt förekommande metaller som vid gruvbrytning frigörs till vatten samt av ämnen som tillsätts vid gruvbrytning såsom kväveföreningar som härrör från sprängämnet.

Bakgrundhalterna av kväve är generellt låga i vattendragen kring fyndigheten. Beräknade ammoniakhalter i Öreälven överskrider dock inte miljökvalitetsnormen vid LLQ.

Planerad vattenbehandling förväntas uppnå en god effektivitet med tänkbar reningsgrad upp till 96 % för de förväntade metallerna. Vattenreningen kommer således uppnå en mycket god reduktion, men det är oundvikligt att en viss mängd metaller når recipienten. Det är också sannolikt att en viss diffus påverkan kommer att uppstå via en liten andel obehandlat lakvatten som, trots uppsamlade diken, transporteras i grundvatten till recipient. Den samlade bedömningen av miljöeffekterna avseende omgivande vattendrag är att det kommer att finnas små miljöeffekter.

Påverkan på djurlivet

Den planerade gruvverksamheten bedöms inte bidra till att viktiga naturmiljöer eller skyddade arter tar skada. Någon negativ påverkan på gynnsam bevarandestatus för skyddade arter kommer inte uppstå. Verksamheten bedöms inte heller hindra god livsmiljö i sjöar och vattendrag. Miljöeffekterna avseende luft bedöms såsom små. De kan under drift ha en liten påverkan på växtlighet och djurliv, framför allt inom det direkta verksamhetsområdet, men på längre sikt kommer påverkan att upphöra helt. För en mer utförlig beskrivning hänvisas till avsnittet avseende Natura 2000 nedan.

Industribuller

De arbetsmoment som bedöms ge upphov till industribuller i omgivningen är borring, lastning, tippning, schaktning, skutknackning samt krossning av gråberg som sker i kampanjer. Beroende på vilken fas verksamheten befinner sig i bedöms frekvensen av krossningskampanjerna vara mellan en och tre gånger per år, med en varaktighet avseende kampanjerna mellan en och tre veckor.

En bedömning av externt industribuller från den sökta verksamheten återfinns i bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen. I utredningen redovisas ljudnivåer från samtliga bullerkällor samt olika åtgärder i form av vallar, anläggningsutformningar och anpassade driftsätt för att minska bullerspridningen.

Genom att uppföra en bullervall mellan dagbrottet och bostäderna i byn Fäboliden kan bullernivåerna från borring och lastning i dagbrottet sänkas.

Vid full verksamhet med fyra borrhuggar och krossning utan bullervall, vilket är det värsta scenariot, beräknas den ekvivalenta ljudnivån uppgå till LAeq 49 dB vid det närmaste bostadshuset i Fäboliden. Genom att uppföra en bullervall mellan dagbrottet och bostäderna i byn Fäboliden kan bullernivåerna sänkas ytterligare. Vid full verksamhet med bullervall, krossning samt borring med fyra vanliga bergborraggregat beräknas ljudnivån till LAeq 43 dB. Samma scenario utan krossning ger LAeq 39 dB. Den högsta momentana ljudnivån utgörs av tippning på de södra delarna av gråbergsupplagen och uppgår till 54 dB.

Ovan nivåer är beräknade vid den första brytningsnivån vid bergytan. I takt med att verksamheten fortskrider kommer botten i dagbrottet att sänkas och gråbergsupplagens höjd att öka. Vid fullt utbyggd verksamhet där borring och lastning sker ca 20 meter ner i dagbrottet med fyra borrhuggar uppgår den ekvivalenta ljudnivån vid det närmaste bostadshuset till 38 dBA.

Beräkningarna av de ljudnivåer som redogjorts för ovan visar att industribullret från verksamheten kommer att minska i takt med att brytningen i dagbrottet fortskrider och gråbergsupplagen växer samt att det finns åtgärder att vidta för att minska bullerspridningen innan tillräcklig skärmning uppnåtts.

Bolagets verksamhet bedöms mot bakgrund av ovanstående inte medföra någon oacceptabel påverkan till följd av buller under förutsättning att föreslagna skyddsåtgärder används i enlighet med vad som föreslagits. Aktuella riktvärden för buller kommer således att innehållas.

Trafikbuller

Buller från transporter jämförs normalt med riktvärden för trafikbuller angivna i förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216). Förordning om ändring i förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2017:359) gäller för planärenden som påbörjades efter den 1 juli 2017. I äldre befintlig miljö, dvs. bostäder byggda före våren år 1997 där den störande vägen inte byggts eller väsentligen byggts om efter våren 1997, anges 65 dB(A) som

ekvivalent ljudnivå såväl utomhus vid fasad som maximal ljudnivå vid uteplats i anslutning till bostad.

Genomförda beräkningar visar att trafikbullret (inklusive befintlig trafik) skulle öka från 55 till mellan 58-59 dB(A) vid de mest utsatta bostadshusen till följd av malmtransporterna utmed väg 360. Inget bostadshus utsätts för en ljudnivå över 60 dB (A) vilket är det angivna riktvärdet för nya bostadsbyggnader. Likaså innehålls det angivna riktvärdet för äldre befintlig miljö om 65 dB(A) vid de mest utsatta husen. Med beaktande av att trafikbuller uppstår från en riktning, dvs. vägen, kan de sidor av husen som vetter från vägen även förväntas ha lägre bullernivåer.

Beräkningarna visar att riktvärdet inte riskerar att överskridas. Förutom att antalet bullerhändelser kommer att öka, kommer det inte bli någon försämring till följd av verksamheten. Den sammantagna bedömningen är att bolagets verksamhet inte kommer medföra någon oacceptabel påverkan till följd av trafikbuller.

Vibrationer

Sprängningar i samband med gruvbrytningen orsakar markvibrationer. Storleken på markvibrationer är framförallt beroende av avståndet mellan sprängplats och observationspunkt samt den samverkande laddningen (mängden sprängmedel i borrhål som detoneras samtidigt). Laddningen i ett borrhål är i sin tur beroende av borrhålets längd och diameter. I huvudsak kommer fastlagda sprängtider användas.

I bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen finns en vibrationsutredning till följd av de planerade sprängningarna. Utredningen har genomförts enligt Svensk Standard SS 460 48 66 i vilken anges de nivåer som en byggnad kan utsättas för utan att riskera skada.

I utredningen har en byggnad i Fäboliden och en byggnad i Vinliden valts, belägna cirka 1 150 meter respektive 3 900 meter från planerat brytningsområde. Dessa byggnader är de mest utsatta byggnaderna i respektive by.

Utredningen visade en maximal vibrationsnivå om 3,8 mm/s beräknat vid den mest utsatta byggnaden i Fäboliden utifrån ett antagande om sprängning av en 20 m djup pall i dagbrott med en håldiameter om 165 mm. Det innebär att inga särskilda åtgärder krävs för att klara villkor angivna i tillstånd till provbrytning (4 mm/s). Vid underjordsbrytning uppgår den maximala vibrationsnivån till 1,5 mm/s vid den mest utsatta byggnaden i Fäboliden utifrån samma antaganden som ovan.

Beräkningarna av vibrationsnivåerna visar att det kan förväntas högre nivåer vid ovanjordsbrytning i dagbrott jämfört med underjordsbrytning.

Sammantaget kan således konstateras att beräknade vibrationsnivåer är betydligt lägre än de som utgör risk för skada på aktuella byggnader enligt Standard SS 460 48 66, dvs. 10 mm/s.

Vibrationer från transporter

En beräkning och bedömning av förväntade vibrationsnivåer orsakade av transporterna mellan Fäboliden och Svartliden har utförts och framgår av samma bilaga. Utredningen har genomförts enligt Svensk standard SS 02 52 11 i vilken anges att gällande riktvärde för olika byggnader vad gäller teknisk risk för skada är 4–9 mm/s. Av utredningen framgår att beräknade vibrationsnivåer från transporter på avstånd mellan cirka 5–15 meter från vägen uppgår till 0,3–0,8 mm/s. Beräknade vibrationsvågor från transporterna ligger således väsentligt under gällande riktvärden.

Trafiksäkerhet och trygghet

Väg 360 passerar genom eller strax förbi ett par byar längs aktuell transportsträcka, Vinliden, Björkberg, Norrbäck Liden och Norrbäck. För några av byarna, i synnerhet Norrbäck Liden och Norrbäck är väg 360 under vintertid möjligtvis den enda plogade vägsträcka som finns att tillgå för exempelvis promenader. Troligen nyttjas väg 360 som promenadstråk inom alla byar. Vägen är smal, 6,2 m och saknar vägren. Särskilt vintertid kan det upplevas som farligt att röra sig till fots längs den relativt smala vägen. Fler tunga transporter kan innebära en ökad otrygghet för boende i berörda byar.

Luftstöt vågor

Luftstöt vågor från sprängningar är normalt sett låga, men kan orsaka störningar exempelvis genom att fönster och porslin skallrar. Ofta kan det vara svårt att skilja på markvibrationer och luftstöt vågor när man vistas inomhus. En bedömning avseende vilken påverkan luftstöt vågorna bedöms få i aktuellt fall framgår också av samma bilaga. Beräkningarna har utförts med samma håldiameter och avstånd som för vibrationer.

Enligt Svensk Standard SS 02 52 10 är 400 Pa reflektionstryck det riktvärde som bör gälla för planerad verksamhet. Vid den mest utsatta byggnaden i Fäboliden har luftstöt vågen till följd av ovanjordssprängning beräknats uppgå till maximalt 49 Pa frifältsvärde och 97 Pa reflektionsvärde. När brytningen kommer djupare ned i dagbrottet kommer värdena att minska ytterligare.

Beräknade nivåer på luftstöt vågor får anses vara relativt låga. Utförd utredning visar att riktvärdet enligt Svensk Standard, dvs. 400 Pa reflektionsvärde, med fog kommer att kunna innehållas under sprängningsarbetena. Påverkan till följd av luftstöt vågor bedöms således inte ge upphov till några påtagliga störningar.

Stenkast

Av samma bilaga framgår även vilka säkerhetsavstånd som bör hållas för att skador genom stenkast inte ska uppkomma. Genomförd utredning rekommenderar ett skyddsavstånd om 300 meter för objekt med lågt skyddsvärde och 600 meter för objekt med högt skyddsvärde. Närmaste bostadsbyggnad som är belägen cirka 1 150 meter från planerat brytningsområde ligger således betydligt längre bort jämfört med rekommenderat skyddsvärde. Det ska även beaktas att säkerhetsavstånd med

anledning av risk för kast endast är av intresse vid ovanjordsbrytning. Risken för kast minskar i takt med att brytningen sker djupare ned i dagbrottet.

Påverkan på rennäringen

Fäbolidens verksamhetsområde ligger inom vinterbetesmarker för Vapsten sameby. Det är en till två vinterbetesgrupper inom samebyn som använder området årligen. Området används också i varierande omfattning av renar från samebyns övriga vinterbetesgrupper för flytt och strövning till sina vinterbeten längre bort. Vidare korsar den väg som används för malmtransporter till anrikningsverket i Svartliden en flyttled som är utpekad som riksintresse för rennäringen. Det finns också ett antal flyttleder några kilometer nordost om gruvområdet. Dessa bedöms dock inte påverkas av gruvverksamheten.

En analys av påverkan på renskötseln i Vapsten sameby till följd av den planerade gruvverksamheten vid Fäboliden har redovisats. En renbetesinventering har genomförts under 2017. I rennäringanalysen redogörs detaljerat för den påverkan på rennäringen som den planerade verksamheten får. Bland den påverkan som förväntas uppstå ingår buller, damning, vibrationer och luftstötter, vilket i sin tur innebär att vissa områden undviks av renar samt risk för spridning av renhjorden. Vidare innebär de planerade transporterna en viss barriäreffekt för renarna samt risk för påkörningar av renar på vägen mellan Fäboliden och Svartliden. Det sistnämnda innebär att samebyn måste bevaka sin hjord i större omfattning när den befinner sig i det berörda området.

Bedömningen som har gjorts i den upprättade rennäringanalysen är att den planerade grubbrytningen utgör ett visst intrång i möjligheterna att bedriva rennäring i området för främst en vinterbetesgrupp. Den totala påverkan är dock relativt begränsad. Exempelvis framgår av rennäringanalysen att undvikelsezonens utbredning är förhållandevis liten till ytan. Det är vidare inte uppenbart att området innehåller större betesområden av högre kvalitet än omkringliggande vinterbete. Det konstateras också att antalet renpåkörningar relaterade till malmtransporter till Svartliden skulle kunna hållas på en mycket låg nivå.

I rennäringanalysen redogörs för ett antal skyddsåtgärder som DMS kan vidta för att skydda rennäringen. Bland dessa ingår att förse ytterligare ett antal renar (en del av flocken har redan GPS) med GPS-sändare för att ytterligare stödja renskötarna när det gäller att följa upp var enskilda renar befinner sig samt för att underlätta för DMS att undvika renpåkörningar genom att sänka hastigheterna på transportfordonen när renar befinner sig nära vägen. Av miljökonsekvensbeskrivningen kan även utläsas att det kommer ske kontinuerliga samrådsmöten mellan DMS och samebyn, personalen på DMS kan hållas informerade om samebyns aktiviteter i förhållande till gruvverksamheten, DMS ska informera utpekad kontaktperson inom samebyn i god tid inför sprängning och att ekonomisk kompensation för förlust av betesmark, flytt och inträngsersättning kan vara aktuellt.

Genom fortlöpande årliga samråd med syfte att klargöra i vilken utsträckning gruvverksamheten bidrar till negativa konsekvenser för rennäringen kan lämpliga åtgärder vidtas, och då minskar den eventuella negativa påverkan.

Naturvärden

I Fäbolidenområdet har fyra områden med naturvärden identifierats, två områden avser höga naturvärden och två områden avser påtagliga naturvärden. Verksamhetens påverkan varierar beroende på lokalisering av gråbergssupplet med kringanläggningar. För en mer utförlig beskrivning hänvisas till miljökonsekvensbeskrivningen och naturvärdesinventeringen.

Norr om Fäboliden rinner skogsälven Öreälven ibland kallad Örán, som är utpekad som ett Natura 2000-område, där även biflödena Storbäcken och Lördagsbäcken är inkluderade. Inventeringsområdet som använts ligger även inom det utpekade området som riksintresse för vattendrag.

En mindre del av Storfatmyran, som berör området i den sydvästra delen, är utpekad riksintresse för naturvård och även som ett område med mycket högt naturvärde.

I området finns enstaka inrapporterade fynd av rödlistade arter.

Området Storheden berörs till viss del av vattenledningen från gruvverksamheten och en mindre del av området är myrar med mycket högt respektive högt naturvärde. Här har det inte rapporterats in några fynd av rödlistade eller skyddsklassade arter.

Platsen för den planerade gruvverksamheten inom det planerade verksamhetsområdet är inte någon skyddad natur och enligt de genomförda inventeringarna finns inte några höga eller särskilda naturvärden i området bortsett från en ytterst liten del av en våtmark i den sydvästra ytterkanten av verksamhetsområdet.

Genomförda naturmiljöinventeringar bekräftar att inga höga eller särskilda naturvärden kommer att beröras av gruvverksamheten, upplagen eller etableringsområdet.

Transporterna av malm till Svartliden kommer att passera på broar över biflöden som ingår i Öreälvens Natura 2000-område. Område med höga naturvärden i kanten av Stöttingefjällets riksintresseområde kan komma att påverkas genom att anläggningar kan beröra utkanten av riksintresset. Två områden med påtagliga naturvärden kan komma att tas i anspråk vid dagbrottet och etableringsområde. Sannantaget bedöms det bli små konsekvenser för naturmiljön.

När det gäller potentiell indirekt påverkan på naturvärden ligger det närmast till hands att belysa våtmarken Storfatmyran och de skyddade vattendragen Storbäcken och Lördagsbäcken som ingår i Öreälvens Natura 2000-område. Beskrivning av Natura 2000-området sker nedan. När det gäller våtmarken Storfatmyran är denna belägen ca 350 meter sydväst om platsen. De topografiska förhållandena vid verksamhetsområdet är dock sådana att avrinningen sker i nordvästlig riktning mot Storbäcken vilket gör att Storfatmyran inte kommer att påverkas av verksamheten. Vidare har DMS vid lokalisering av verksamhetens anläggningar undvikit placering av anläggningar vid Storfatmyran.

Avsänkningen i jord för fullt utbrutet dagbrott bedöms inte kunna påverka Storfatmyran i någon mätbar omfattning. För fullt utbruten underjordsgruva kan påverkansområdet i jord antas nå ca 100 meter in i området utpekade som riksintresse för naturvård inom vilket Storfatmyran befinner sig. Den resulterade avsänkningen bedöms på detta avstånd som liten och är i praktiken svår att skilja från naturliga variationer.

Påverkan på kulturvärden

Platsen för den planerade gruvverksamheten och planerade upplag m.m. berör inte några särskilda kulturvärden eller fornlämningar. Lämningen Högsta by som utgör grunder efter ett torp bedöms inte utgöra en fornlämning utan ska betraktas som en övrig kulturhistorisk lämning. Byn Fäbodliden som är av riksintresse för kulturmiljövård kommer inte att beröras fysiskt av den planerade verksamheten.

Påverkan på jakt och fiske

Markområden som tas i anspråk av gruvverksamheten kommer på grund av säkerhetsskäl inte att kunna nyttjas för jakt. Störningar i form av bl.a. buller kan påverka jaktmöjligheterna i områden, men efter avslutad gruvverksamhet och efterbehandling kommer jakten kunna återupptas. Det renade överskottsvattnen som kommer att släppas ut mot Öreälven kommer inte att påverka vattenkvaliteten i Örån nedströms och miljö kvalitetsnormer för ytvatten innehålls. Det bedöms sammantaget vara små konsekvenser för jakt och fiske.

Försiktighets- och skyddsåtgärder

DMS åtar sig följande skyddsåtgärder och annan hänsyn för att begränsa påverkan och störningar i omgivningen.

- Uppsamlade diken kommer att anläggas nedströms malm- och gråbergsupplaget i syfte att minimera spridning av lakvatten från upplagen.
- Avskärande diken kommer att anläggas uppströms i syfte att minimera mängden ytvatten och ytligt vatten.
- Lagring av drivmedel för transport och arbetsmaskiner kommer ske vid särskilt angiven plats inom etableringsområdet och det ska finnas utrustning och rutiner för hantering av eventuellt spill.
- Damningsdämpande åtgärder kommer vid behov att vidtas. I samband med krossning av berg kommer vid behov vattenbegjutning att ske.
- Verksamheten kommer att upprätta rutiner för service och underhåll för att säkerställa att utsläppen hålls på så låg nivå som möjligt.
- Bolaget kommer att föra en kontinuerlig och konstruktiv dialog med samebyn under gruvans drift. Medarbetarna på DMS kommer att informeras om samebyns aktiviteter och berörda delar av gruvans aktiviteter. Bolaget kommer även att informera/skicka sms till samebyns utpekade kontaktpersoner i god tid innan sprängningar genomförs eller om renar upptäcks i närheten av gruvområdet.
- Vid lokalisering av anläggningar och infrastruktur kommer hänsyn tas till befintlig naturmiljö så långt som möjligt. Trädridåer kommer att sparas för att begränsa insyn till verksamheten från vägar och Fäboliden by.
- Transportarbetet kommer att begränsas till mellan klockan 06.00–24.00.

DMS har senare kompletterat sina åtaganden om försiktighets- och skyddsåtgärder, se rubriken Bolagets åtaganden ovan.

Kompensation

DMS är inte juridiskt skyldigt att vidta några kompensationsåtgärder. DMS vill emellertid verka för att skapa en positiv bild av gruvbrytning och kan därför göra åtaganden, även om det inte krävs enligt gällande lagstiftning, att utge viss kompensation till lokala föreningar inom friluftslivet. Förslag till kompensation har utarbetats i samråd med det lokala föreningslivet såsom Fäbolidens viltvårdsområde och Fäbolidens älgjaktlag.

DMS och Fäbolidens viltvårdsområde och Fäbolidens älgjaktlag har för avsikt att ingå civilrättsliga avtal rörande kompensationsåtgärder med anledning av DMS verksamhet. De åtgärder som exempelvis diskuteras mellan parterna är uppförande av nya jakttorn, utsättning av saltstenar, uppdatering av kartor och byggnation av broar eller spångar över bäckar. DMS har för utförandet av dessa åtgärder erbjudit sig att till Fäbolidens viltvårdsområde och Fäbolidens älgjaktlag utge 15 000 kr årligen under minst 10 år samt avstå från att ta ut markägarersättning under minst 10 år. Parterna har emellertid per dags datum ännu inte undertecknat avtalet, varför det inte bifogas denna inlaga.

DMS har även haft kontakt med Stöttingfjällets Fiskevårdsområde, Vapsten sameby och Naturskyddsföreningen avseende kompensationsåtgärder. Dessa föreningar har dock i dagsläget inte varit intresserade av att träffa en överenskommelse med DMS gällande kompensationsåtgärder. DMS har ändå för avsikt att vidta sådana åtgärder, även om detta i dagsläget inte kan ske i samråd med nyss nämnda föreningar.

De kompensationsåtgärder DMS kan åta sig att vidta är följande. DMS är villigt att låta sätta ut fiskyngel i lämpligt vattendrag till en kostnad om maximalt 40 000 kr. Stöttingfjällets Fiskevårdsområde har meddelat att de vill förhålla sig neutrala till DMS ifrågavarande tillståndsansökan och har därför beslutat att inte lämna något förslag till DMS beträffande möjligt stöd till framtida projekt om fullskalig gruvetablering skulle ske. DMS har för avsikt att samråda med Stöttingfjällets Fiskevårdsområde beträffande lämpligt val av fiskyngel samt vattendrag, då Stöttingfjällets Fiskevårdsområde uppgett att de är villiga att föra diskussioner om lämpliga åtgärder när DMS tillstånd för reguljär gruvdrift vunnit laga kraft.

DMS för vidare samtal med det lokala föreningslivet avseende lämpliga åtgärder som DMS kan bidra till för att främja friluftsliv och liknande.

DMS har senare kompletterat sina åtaganden om kompensationsåtgärder, se rubriken Bolagets åtaganden ovan.

Riksintressen, skyddade områden, planfrågor

Den planerade gruvverksamheten är belägen inom ett riksintresseområde för skyddade vattendrag, Öreälven, där ingen vattenkraftutbyggnad får ske i dess

vattenområde eller tillhörande käll- eller biflöden. Vidare omfattas verksamhetsområdet av riksintresseområde för mineralutvinning. Andra områden i närheten är riksintresset för friluftsliv längs med Öreälven, riksintresse för kulturmiljövård i byn Fäbodliden, riksintresse för naturvård för Stöttingfjället (våtmarker) vari Storfatmyran ingår samt Öreälven, och riksintresse för rennäringen. Nedan beskrivs detta kortfattat.

Kulturmiljö

Platsen för planerad gruvverksamhet och planerade upplag m.m. berör inte några särskilda kulturvärden eller fornlämningar. Lämningen Högsta by som utgör grunden efter ett torp betraktas inte som fornlämning då det inte har säkerställts att torpet är anlagt före 1850.

Byn Fäbodliden som är av riksintresse för kulturmiljövård kommer inte att beröras fysiskt av den planerade verksamheten.

Rennäring

Platsen för den planerade gruvverksamheten och planerade upplag m.m. berör inte riksintresset för rennäringen eller flyttleder. Malmtransportvägen till anrikningsverket till Svartliden korsar dock ett antal flyttleder, varav en är klassad som ett riksintresse för rennäringen.

Riksintresse för friluftsliv

Gruvverksamheten bedöms inte medföra någon påtaglig skada på friluftslivet längs med Öreälven.

Riksintresse för naturvård

Området kring Öreälven och delar av Stöttingfjället är klassat som riksintresse för naturvård. Verksamheten bedöms inte medföra påtaglig skada på vare sig Storfatmyran, som är en del av Stöttingfjället eller Öreälvens naturvärden.

Natura 2000

Platsen för gruvverksamheten och planerade upplag m.m. berör inte fysiskt några skyddade områden såsom naturreservat, Natura 2000-områden eller vattenskyddsområden. Dock ingår de närbelägna vattendragen Storbäcken, Lördagsbäcken och Örån i Öreälvens Natura 2000-område. De naturtyper som enligt bevarandeplanen ska värnas inom Natura 2000-området är Näringsfattiga slättsjöar (3110) vilka inte finns i området, naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ (3210) vilka inte finns i området enligt inventeringen, Myrsjöar (3162) där Örträsk delvis kan ses som att uppfylla detta samt vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) vilket är Öreälven i sin helhet. De arter som ska värnas är lax, stensimpa, flodpärlmussla (osäker förekomst), utter (osäker förekomst) och bred gulbrämad dykare (osäker förekomst) och ävjepilört. Enligt utförd inventering år 2017 konstateras att bred gulbrämad dykare och ävjepilört inte förekommer (enda förekomsten av ävjepilört enligt Artportalen (2018) är i Öreälvens nedre lopp). Stensimpa (med svagt bestånd) och utter förekommer. Ett flertal undersökningar

gällande förekomst av flodpärlmussla i vattendragen i Fäbolidenområdet (inkluderat Storbäcken, Lördagsbäcken och Örán) har utförts under åren 2001–2005 samt vid kompletterande undersökning år 2017. Inga flodpärlmusslor har påträffats i vattendragen vid de utförda inventeringarna. Lax förekommer i Öreälvens nedre del närmare havet, elfisken har utförts och dess undersökningar har inte påvisat någon förekomst i det inventerade området.

Ingen direkt fysisk påverkan på Natura 2000-området Öreälven kommer att ske med anledning av gruvverksamheten. Den valda lokaliseringen av gråbergssupplaget, i öster, och därmed valet av utsläppspunkt kan indirekt påverka delar av Natura 2000-området till följd av renat överskottsvatten och diffus spridning från verksamheten.

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att ingående naturtyper och arter ska ha en gynnsam bevarandestatus. Inventering av arterna har utförts och av redovisad riskbedömning framkommer det att ingen betydande påverkan bedöms ske avseende bevarandestatusen eller bevarandemålen för vare sig naturtyper eller utpekade arter inom Natura 2000-området Öreälven.

De naturtyper och arter som enligt bevarandeplanen ska värnas inom Natura 2000-området kommer inte att påverkas av den planerade verksamheten. Bevarandestatus för de utpekade naturtyperna hotas inte av den planerade verksamheten. Sammanfattningsvis kan konstateras att utsläpp av överskottsvatten inte bedöms påverka bevarandestatus eller bevarandemål för utpekade arter i Natura 2000-området Öreälven. I de bedömningar som har gjorts har hänsyn även tagits till diffus spridning.

DMS har låtit experter se över och ta fram utredning för bl.a. naturtypen Mindre vattendrag. I Öreälven som helhet har naturtypen Mindre vattendrag i dagsläget ogynnsam bevarandestatus, även om detta varierar mellan olika biflöden. Den huvudsakliga orsaken till detta är dammar och felaktigt utformade vägtrummor som utgör vandringshinder. Av utredningen framgår att gruvverksamheten inte kommer att innebära ett hinder för att uppnå God ekologisk status och i förlängningen gynnsam bevarandestatus i Natura 2000-området och att verksamheten inte bedöms innebära en sänkning från Måttlig status för den berörda sträckan i Örán. Den risk för påverkan på vattenkvalitet för Mindre vattendrag föreligger i blandningszonen, alltså för en sträcka om 1 650 m, vilket är 0,1–0,3 % av naturtypens utbredning i Öreälven, och således en ytterst liten del av naturtypen. Sammanfattningsvis kommer alltså påverkan på naturtypen Mindre vattendrag att vara liten.

Som kompletterande skyddsåtgärd för Natura 2000-området och skydd av Öreälven om det skulle uppstå oförutsedda förhållanden planeras en vattenledning med utsläpp mot Sörträsket/Rusbäcken inom Umeälvens avrinningsområde.

Det kan konstateras att det inte kommer att ske någon direkt påverkan på Natura 2000-området eller de utpekade naturtyperna eller arterna. De krav som numera gäller enligt rättspraxis avseende Natura 2000-bedömning är med råge uppfyllda.

I och med de åtgärder som DMS kommer att vidta bedömer DMS således att det inte kommer ske någon betydande påverkan på Natura 2000-områdets skyddsvärden. Såsom framgår av den utredning DMS presenterat förekommer varken bred gulbrämad dykare, flodpärlmussla, lax eller ävjepilört i de delar av Öreälven inom Fäbolidenområdet som kan komma att påverkas av verksamheten. Det framgår vidare att möjliga eventuella konsekvenser för Lördagsbäcken inte bedöms ge negativa effekter i betydande omfattning på bevarandemålen eller bevarandestatus för Natura 2000-området Öreälven som helhet. Därmed krävs inte något tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

I andra hand, om mark- och miljödomstolen ändå anser att Natura 2000-tillstånd krävs, ansöker DMS om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. DMS är av uppfattningen att den utredning DMS presenterat i målet tydligt har beskrivit åtgärderna och påverkan på ett sådant sätt att ett Natura 2000-tillstånd kan beviljas.

Planfrågor

Verksamheten stämmer överens med gällande områdesbestämmelser. Lycksele kommun har antagit områdesbestämmelser som särskilt syftar till att möjliggöra gruvverksamhet på platsen.

Miljökvalitetsnormer, 5 kap. miljöbalken

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel som regleras i 5 kap. miljöbalken. De flesta miljökvalitetsnormerna baseras på krav i olika direktiv inom EU och gäller för hela landet eller för ett avgränsat geografiskt område.

I dagsläget finns miljökvalitetsnormer specificerade i luftkvalitetsförordningen (2010:477), i förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten, i EU-direktiv 2008/105/EG om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område och i förordning (2004:675) om omgivningsbuller.

I och med Sveriges genomförande av EU:s ramdirektiv för vatten finns tillsatt fem regionala vattenmyndigheter som ska fastställa kvalitetskrav i form av miljökvalitetsnormer för ytvatten, grundvatten och skyddade områden inom respektive distrikt. Det ansökta verksamhetsområdet ligger inom Bottenvikens vattendistrikt. Syftet med de fastställda miljökvalitetsnormerna är att tillståndet i vattnet inte ska försämrats och att alla vatten ska uppnå en bestämd miljökvalitet. Kraven i EU-direktivet (2008/105/EG) om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område är införlivat i svensk lagstiftning genom Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2013:19¹. I föreskriften regleras numera 45 prioriterade ämnen med klassgränser. Klassgränserna används av vattenmyndigheterna för klassificering och fastställande av kvalitetskrav för kemisk ytvattenstatus. Gränsvärdesnormerna gäller vid s.k. övervakningsstationer.

Den ansökta verksamheten berör miljökvalitetsnormer för:

- vattenförekomsten Öran (benämnd Öreälven i VISS) (SE17109-160714)

¹ Ersatt av HVMFS 2019:25

- vattenförekomsten Sörträsket/Rusbäcken (SjöID: 717447-160633 & SE 18296-161380)
- vattenförekomsten Storbäcken (SE17002-160124)
- utomhusluft enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477)
- buller enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller

Den planerade verksamheten medför inte utsläpp som kan leda till att någon miljökvalitetsnorm överskrids. Utförda beräkningar visar att eventuellt utsläpp inte kommer att påverka miljökvalitetsnormerna i Sörträsket/Rusbäcken.

DMS vill även hänvisa till propositionen 2017/18:243 ”Vattenmiljö och vattenkraft”, med förslag till ändringar för vattenkraften och miljökvalitetsnormer från den 12 april 2018. Propositionen innehåller bl.a. förslag om att mark- och miljödomstolen, vid pågående tillståndsprövning, i vissa fall ska begära in ett yttrande från berörd vattenmyndighet om innehållet i en miljökvalitetsnorm och eventuellt behov av ändring av normen. Om vattenmyndigheten sedan finner att det finns skäl för att ändra miljökvalitetsnormen, kan myndigheten göra detta. Alternativt kan frågan lyftas till regeringen. Syftet är att säkerställa att nödvändiga avvägningar mellan motstående intressen blir gjorda och reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

För nu aktuell verksamhet är Öreälvens samt Sörträsket/Rusbäckens vattensystem av intresse. Resultat från utförda provtagningar redovisas i sin helhet i bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen. De analyser som är utförda visar att de naturliga bakgrundshalterna av arsenik är förhöjda i berörda vattendrag i både Öreälvens och Sörträsket/Rusbäckens vattensystem. Enligt bolaget är nu aktuella miljökvalitetsnormer och vattendrag sådana där ovan nämnda överväganden bör göras. I sina beräkningar och bedömningar har bolaget tagit hänsyn till de bakgrundsvärden som är förhöjda så att syftet med miljökvalitetsreglerna och ramvattendirektivet uppfylls, vilket enligt bolaget är det väsentliga. Utifrån en rimlighetsavvägning och sannolikt felaktiga miljökvalitetsnormer anser bolaget att mark- och miljödomstolen måste beakta recipientens naturliga tillstånd vid övervägande av villkorshalter. Slutligen ska också understrykas att föroreningskoncentrationen i närheten av punktkällor i regel är högre än koncentrationerna i vattnet nedströms. Av den anledningen finns enligt artikel 4.4. i dotterdirektivet 2008/105/EG till ramvattendirektivet möjlighet att fastställa s.k. blandningszoner i vilka halterna av ett eller flera ämnen får överskrida gällande miljökvalitetsnormer, förutsatt att detta inte hindrar att dessa normer uppfylls i övriga delar av vattenförekomsten.

Vattenförekomsten Örån

Örån omfattas av de miljökvalitetsnormer för ytvatten som Vattenmyndigheten Bottenviken och Havs- och vattenmyndigheten fastställer. Örån har klassificerats ha god ekologisk status och god kemisk status år 2009. Förslag till miljökvalitetsnorm är god ekologisk status år 2021 och god kemisk status med undantag för kvicksilver och PBDE. Den ansökta verksamhetens påverkan på ekologisk och kemisk status har utretts. Av utredningen framgår att genom att använda Örån som recipient kommer gränsvärdena för metaller och ammoniak att understiga miljökvalitetsnormens gränsvärde i det omblandade vattnet nedströms

utsläppspunkten. Tillförseln av näringsämnen kväve och fosfor förändrar inte den ekologiska statusen med avseende på näringsämnena.

Det framgår av utredningen om blandningszoner att det på lokal nivå finns en risk för påverkan på vattenkemin för kvalitetsfaktorn SFÄ (arsenik och uran) så att måttlig ekologisk status råder inom en begränsad yta och sträcka av Öran. Detta område utgör dock en marginell andel av den totala vattenförekomsten och av naturtypen 3260 Mindre vattendrag varför DMS verksamhet varken skulle påverka ekologisk status i Öran eller förhindra att gynnsam bevarandestatus kan uppnås i Natura 2000-området Öreälven.

Om domstolen skulle göra bedömningen att gruvverksamheten skulle innebära ett överträdande av miljökvalitetsnormerna så vill DMS i så fall yrka på att bakgrundsvärdena innebär att vattenförekomsterna bör klassas som måttliga i enlighet med vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och (HVMFS 2013:19).

Vattenförekomsten Storbäcken

Även Storbäcken omfattas av de miljökvalitetsnormer för ytvatten som Vattenmyndigheten Bottenviken och Havs- och vattenmyndigheten fastställer. Storbäcken har klassificerats ha hög ekologisk status och god kemisk status år 2018. Förslag till miljökvalitetsnorm är hög ekologisk status och god kemisk status med undantag för kvicksilver och PBDE. Vid lokalisering av utsläppspunkten i ytvattenförekomsten Storbäcken kan miljökvalitetsnormer komma att överskridas för ett antal metaller. Om Storbäcken används som recipient kan det omblandade vattnet nedan om utsläppspunkten komma att delvis överskrida miljökvalitetsnormens gränsvärde. Tillförsel av näringsämnen kväve och fosfor bedöms försämra den ekologiska statusen med avseende på näringsämnena. Med valt alternativ kommer dock inte Storbäcken beröras och de nämnda följderna kommer då inte att ske.

Utomhusluft enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477)

I luftkvalitetsförordningen finns föreskrifter om föroreningsnivåer för ett antal ämnen, bl.a. för kvävedioxid och partiklar (PM10). Den närmaste mätstationen är i Lycksele tätort och undersökning har visat att inga miljökvalitetsnormer för luft överskrids i Lycksele samhälle. Med tanke på att området kring Fäboliden är glesbefolkat och ligger långt ifrån tätorten har luften där med stor sannolikhet än bättre kvalitet än i Lycksele tätort. Emissioner till luft från transporter och arbetsmaskiner samt spränggaser bedöms inte medföra att gällande miljökvalitetsnormer för utomhusluft överskrids.

Buller enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller

I förordningen om omgivningsbuller föreskrivs att genom kartläggning av omgivningsbuller samt upprättande och fastställande av åtgärdsprogram ska det eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Miljökvalitetsnormen för buller är en målsättningsnorm för vilken det inte föreskrivs preciserade bullernivåer. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att verksamheten kommer att anpassas så att inga riktvärden för buller överskrids i byn

Fäboliden, bl.a. kommer en bullervall att anläggas mellan verksamheten och byn och krossverksamheten kommer att avskärmas vid gråbergssupplaget.

Tillåtlighet

Gruvverksamheten vid Fäboliden strider inte mot allmänna planeringssynpunkter eller områdesbestämmelser. Lycksele kommun har antagit områdesbestämmelser som särskilt syftar till att möjliggöra gruvverksamhet på platsen. Området där gruvan är belägen har status som riksintresse då det innehåller värdefulla ämnen och material enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Bergsstaten har vidare beviljat bearbetningskoncession genom beslut den 3 juni 2004, och överlåtelse av bearbetningskoncessionen till DMS beviljades den 11 september 2015. Koncession gäller i 25 år med möjlighet till förlängning.

De planerade vattenverksamheterna är nödvändiga för den sökta gruvverksamheten. Gruvverksamheten bedöms ge ett årligt nettokassaflöde före finansieringskostnader om ca 180 miljoner kronor. Nyttan av den sökta verksamheten får därmed anses överstiga kostnaderna för de planerade vattenverksamheterna som beräknats till 8,3 miljoner kronor. Kravet i 11 kap. 6 § miljöbalken är således uppfyllt.

Den planerade gruvverksamheten i Fäboliden kommer att resultera i ett betydelsefullt antal direkta och indirekta arbetstillfällen i en glesbygd med åldrande befolkning. Samhällsnyttan med verksamheten är mycket stor, se närmare redogörelse för detta i miljökonsekvensbeskrivningen.

Hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken

Kunskapskravet 2 kap. 2 § miljöbalken

Arbetet med säkerhet och miljö är prioriterat av DMS och leds av utbildad och erfaren personal. DMS har även tillgång till personal med teknisk och naturvetenskaplig utbildning och långvarig erfarenhet av gruvverksamhet inom moderbolaget Dragon Mining Ltd och systerbolaget Dragon Mining Oy. Genom de utredningar som DMS låtit utföra inom ramen för arbetet med ansökan om tillstånd för reguljär gruvdrift har bolaget även skaffat sig kunskap om hur den planerade verksamheten ska bedrivas och verksamhetens miljöeffekter. Omfattande resurser har lagts på olika utredningar om verksamhetens miljöpåverkan. Det kan även noteras att DMS har bedrivit en framgångsrik verksamhet i Svartliden i 18 år. Kunskapskravet får därmed anses uppfyllt.

Försiktighetsprincipen 2 kap. 3 § miljöbalken

För att förebygga, förhindra och motverka att gruvbrytningen leder till skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön kommer DMS vidta ett antal försiktighets- och skyddsåtgärder. Dessa har beskrivits ovan. Slutsatsen är att valda skyddsåtgärder innebär att gruvbrytningen vid Fäboliden kommer att bedrivas med bästa möjliga teknik till rimliga kostnader enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Produktvalsprincipen 2 kap. 4 § miljöbalken

Vid användningen av kemiska produkter, såsom sprängmedel, kommer DMS beakta respektive kemikalies farlighet. Sådana produkter som medför en risk för skada för människors hälsa eller miljön kommer att undvikas om det kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga. DMS planerar att använda emulsionsprämgämnena, vilket medför en säker hantering jämfört med ”färdiga” sprängämnen.

Hushållnings- och kretsloppsprinciperna 2 kap. 5 § miljöbalken

Restprodukter kommer i möjligaste mån att utnyttjas i den planerade verksamheten. Gråberg kommer att användas för vägar och anläggningsändamål. Moränmassor kommer att nyttjas som täckningsmaterial för efterbehandlingsåtgärder. Avrymda jord- och moränmassor kommer även att användas för uppförande av bullervall. Energi förbrukas huvudsakligen genom transporter av malm från dagbrottet till mellanlagringen och till Svartliden och transport av gråberg till gråbergsupplaget. Något alternativ till de dieseldrivna fordonen som utnyttjas finns inte. Effektivisering av processerna genomförs fortlöpande.

Lokaliseringsregeln 2 kap. 6 § miljöbalken

Fyndigheten av malm är lokaliserad till den aktuella platsen och Bergsstatens tillstånd för brytning är även den knuten till den aktuella platsen. Någon alternativ lokalisering när det gäller gruvan inom beviljad bearbetningskoncession och anvisat markområde har inte kunnat identifieras.

Beträffande alternativa lokaliseringar avseende deponering av anrikningssand har två alternativ identifierats. Det ena alternativet innebär att ett nytt sandmagasin i Fäboliden konstrueras medan det andra är att nyttja det befintliga utbrutna dagbrottet i Svartliden. Det har visat sig vara fördelaktigare ur såväl miljö- som verksamhetssynpunkt att deponera anrikningssanden i Svartlidens dagbrott jämfört med att konstruera ett nytt sandmagasin. Det har även bedömts vara betydligt mer fördelaktigt att nyttja det befintliga anrikningsverket i Svartliden istället för att bygga ett nytt anrikningsverk i Fäboliden.

Beträffande lokalisering av gråbergsupplaget finns två alternativ, öster eller väster om dagbrottet. Det valda alternativet, öster om dagbrottet, har valts på grund av fördelarna avseende påverkan på naturvärde, rennärning samt konsekvenserna på ytvatten och påverkan på landskapsbild längs väg 360. För en närmare redogörelse av alternativa lokaliseringar, se miljökonsekvensbeskrivningen.

Principen om att förorenaren ska betala 2 kap. 8 § miljöbalken

Inom ramen för efterbehandlingsplanen har efterbehandlingskostnader beräknats. Kostnaderna beräknas uppgå till totalt 63 700 000 SEK (senare justerad i enlighet med vad som framgår av förslag till villkor 15). DMS har som villkor föreslagit att säkerhet ska ställas för efterbehandling till detta belopp.

Tidsbegränsning av tillstånd

Domstolen har vid behov möjlighet att tidsbegränsa ett tillstånd för miljöfarlig verksamhet. I nu aktuellt fall är möjligheterna till brytning begränsade genom att bearbetningskoncessionen enligt minerallagen anger en tidsrymd (25 år) inom vilken bearbetning får ske. Att även tidsbegränsa tillståndet enligt miljöbalkens regler är därför obehövt. Tidsbegränsning av tillståndet ska således inte ske.

Förslag till villkor

Hänsyn måste tas till det faktum att en verksamhetsutövare när det gäller haltvillkor angivna såsom begränsningsvärden nödgas hålla sig långt under de föreskrivna villkoren. Ett överskridande av haltvillkor innebär att verksamhetsutövaren riskerar åtalsanmälan om miljöbrott. Det kan därför inte anses rättssäkert att haltvillkoren sätts utifrån ett scenario där verksamhetsutövaren förutsätts hålla sig precis under haltvilkorens nivåer. En sådan syn på haltvillkoren är inte heller miljömässigt motiverad då halterna i praktiken måste hållas lägre av verksamhetsutövaren. För att en verksamhetsutövare ska ha möjlighet att bedriva sin verksamhet på ett ekonomiskt rimligt sätt och utan att riskera att villkor överskrids, krävs det därför att det finns marginaler i haltvillkoren. Ett haltvillkor ska ta hänsyn till när faktisk miljöskada uppstår. Villkoret får inte förväxlas med en utsläppshalt. Utsläppshalter måste hållas långt under gällande haltvillkor dels på grund av de naturliga variationerna som förekommer under olika säsonger och förhållanden och dels på grund av processtekniska respektive processkemiska variationer som förekommer i berörd vattenbehandlingsprocess.

DMS lämnar ett villkorsförslag som innebär att nivå 1 ska kunna överskridas ett visst antal gånger. Halterna av metaller och olika ämnen varierar under året. Detta beror delvis på faktorer som DMS inte kan kontrollera, t.ex. naturliga variationer, nederbörd och temperaturskillnader. Nivå 1 kan jämföras med ett medelvärde medan nivå 2 kan jämföras med maximalt tillåten koncentration. Detta ger en möjlighet att ha haltvillkor som speglar naturliga variationer och som används för exempelvis miljökvalitetsnormer i vatten.

Ett villkor som utformas alltför snävt blir rättsosäkert och är varken miljömässigt eller ekonomiskt motiverat. DMS anser att de av bolaget föreslagna villkoren medför den miljönytta som villkoren syftar till att uppnå och är balanserat mot de intresseavvägningar som bör ske.

Sakägarförteckning

En sakägarförteckning har redovisats.

Ersättning till sakägare

Vattenverksamheten bedöms inte påverka närliggande fastigheter annat än mycket marginellt. Några enskilda brunnar berörs inte. Någon ersättning till sakägare är därför inte aktuell.

Avgifter

Vattenverksamheten är inte av sådan art att bygdeavgift ska utgå. DMS är positivt inställd till kompensation till fiskevårdande åtgärder såsom utplantering av fisk i närområdet om domstolen skulle anse att det är nödvändigt. Då ska dock medlen vara märkta för att stärka fisken i det direkta närområdet, och åtgärderna ska ske i samråd med lokala fiskorganisationer såsom Stöttingefjällets fiskevårdsområdesförening.

Oförutsedd skada

DMS föreslår att tiden för anmälan om oförutsedd skada bestäms till fem år.

Verkställighetsförordnande

DMS yrkar att mark- och miljödomstolen ska meddela ett verkställighetsförordnande på följande grunder. En överklagandeprocess kan ta mycket lång tid. Det är av stor betydelse att verksamheten med planerade åtgärder kan påbörjas innan tillståndet har vunnit laga kraft. Det finns sedan den 11 maj 2018 ett lagakraftvunnet beslut om provbrytning i Fäbolidengruvan, och det är i sammanhanget viktigt att notera att det finns ett betydande samhällsintresse, både med hänsyn till ekonomiska aspekter och möjlighet till arbetstillfällen, för att verksamheten för reguljär gruvdrift vid platsen kan påbörjas. DMS har undersökt miljökonsekvenserna mycket noggrant och lagt stora resurser på utredningar avseende motstående intressen. Det är föga sannolikt att en prövning i mark- och miljööverdomstolen skulle leda till en annan slutsats än den som mark- och miljödomstolen kommer fram till.

Den planerade gruvverksamheten i Fäboliden kommer att resultera i ett betydelsefullt antal direkta och indirekta arbetstillfällen i en glesbygd med åldrande befolkning. Samhällsnyttan med verksamheten är mycket stor, se närmare redogörelse för detta i miljökonsekvensbeskrivningen.

Det är således av oerhört stor vikt att DMS, trots eventuella överklaganden, får möjlighet att påbörja planerade åtgärder för verksamheten.

INKOMNA YTTRANDEN OCH BOLAGETS SVAR

Nedan redogörs sammanfattat för inkomna yttranden samt bolagets svar på dessa. Både yttranden och bolagets bemötanden har skett i flertal omgångar.

Länsstyrelsen

Lanspråktagande och anrikning i Svartliden

Länsstyrelsen har initialt menat att tillstånd till gruvverksamhet i form av sprängning i dagbrott vid Fäboliden inte får tas i anspråk innan ärendet kring anrikning i Svartliden är slutligt prövat och tillstånd finns för att anrika malmen i Svartliden.

Länsstyrelsen har frånfallit sitt yrkande under huvudförhandlingen.

Bolagets svar

Det är enligt bolaget inte lämpligt att föreskriva att tillståndet först får tas i anspråk då tillstånd finns att anrika malmen i Svartliden. I denna del vill DMS framföra att anrikning av Fäbolidenmalm får ske i anrikningsverket i Svartliden i enlighet med anmälningar till länsstyrelsen. DMS har härtill yrkat att tillståndet ska få tas i anspråk innan det vinner laga kraft. DMS vill även påtala det problematiska med länsstyrelsens förslag, för det fall ändringstillståndet drar ut på tiden eller inte beviljas. I detta fall skulle DMS, för att kunna anrika Fäbolidenmalmen någon annanstans, behöva ansöka om ändringstillstånd avseende Fäboliden, för att alls kunna ta tillståndet i anspråk vad avser sprängning i dagbrottet. En sådan ordning riskerar alltså att leda till onödiga kostnader samt tidsfördröjning, vilket inte alls kan anses motiverat. Enligt DMS finns det heller ingen anledning till en sådan föreskrift, eftersom anrikning i Svartliden kan ske efter beslut från länsstyrelsen efter anmälan. Utifrån detta är det inte lämpligt att föreskriva att villkoret får tas i bruk först sedan ett annat tillstånd meddelats.

Tidsbegränsat tillstånd

Länsstyrelsen noterar att bolaget anger att det saknas skäl för att tidsbegränsa ett tillstånd enligt denna ansökan då det redan finns en borte gräns för brytning kopplat till bearbetningskoncessionen. Länsstyrelsen är av uppfattningen att det finns skäl att tidsbegränsa tillståndet trots bolagets inställning. En bearbetningskoncession kan förlängas och i ett sådant fall anser länsstyrelsen att även ett miljötillstånd behöver ses över och uppdateras utifrån då känd miljöpåverkan.

Bolagets svar

Bolaget motsätter sig en tidsbegränsning av tillståndet. Det finns inte skäl att tidsbegränsa tillståndet, eftersom tiden då brytning kan ske redan är begränsad genom bearbetningskoncessionen enligt minerallagen. Att därutöver tidsbegränsa tillståndet enligt miljöbalken är obehövligt.

Natura 2000

Länsstyrelsen menar att bolagets Natura 2000-utredning och artskyddsutredning bekräftar behovet av Natura 2000-prövning, dels genom beskrivningen av den påverkan som gruvverksamhetens utsläppsvatten riskerar medföra på vattenkvalitet och flöden för naturtypen Mindre vattendrag gällande Öran och Lördagsbäcken, dels för de utpekade Natura 2000-arterna Stensimpa och Utter.

Det finns en risk för försämring av funktionen God vattenkvalitet som utpekats i Naturvårdsverkets vägledning till naturtypen Mindre vattendrag samt av bevarandemålet om god vattenkvalitet i bevarandeplanen för Öreälvens Natura

2000 område. Risken finns både i Lördagsbäcken och längs en sträcka på 1650 m i Örån. Gruvverksamheten medför även en risk för negativ påverkan för de typiska arterna av fisk och bottenfauna inom blandningszonen i Örån, där påverkan avtar från en stor risk för negativ påverkan i Lördagsbäcken till en låg risk för negativ påverkan i nedre blandningszonen i Örån. I Lördagsbäcken är de modellerade halterna av sulfat, och under vissa pH/temperatur-intervall även ammoniak, associerade med toxiska effekter för fisk. Länsstyrelsen har i villkorsdiskussionen yrkat på strängare utsläppsvillkor än vad bolaget föreslagit. Länsstyrelsen bedömer att om domstolen föreskriver de strängare utsläppsvillkoren så kan det vara möjligt att lämna ett tillstånd enligt bestämmelserna i miljöbalkens 7 kap. 28 a §.

Utredningarna konstaterar att stensimpa kan komma att påverkas i Lördagsbäcken och Örån, men framför att det inte finns någon risk för påverkan på stensimpa i Natura 2000-området som helhet. Eftersom Lördagsbäcken är ett Natura 2000-biflöde ingår stensimporna i bäcken i Öreälvens Natura 2000-område. I områden som ingår i Natura 2000-nätverket gäller särskilda bestämmelser för de arter och livsmiljöer som avses skyddas där. De beskrivs i Bevarandeplanen för området och för stensimpa står att bevarandemålet är att arten fortsatt ska finnas i de delar av Öreälven där den har en naturlig förekomst och att dess population inte ska minska. Vattenkvaliteten ska vara god med en försumbar påverkan av till exempel grumlande, försurande, giftiga och övergödande ämnen. En risk för minskning av den lokala populationen stensimpa bör därför kräva Natura 2000-tillstånd. Länsstyrelsen bedömer att om domstolen föreskriver de strängare utsläppsvillkor som länsstyrelsen har yrkat på så kan det vara möjligt att lämna ett tillstånd enligt bestämmelserna i miljöbalkens 7 kap. 28 a §. Stensimpa är livskraftig Västerbotten.

För utterförekomsten kommer gruvverksamheten medföra en procentuellt sett betydande ökning av vägtrafiken till Svartlidengruvan som kan medföra en ökad risk för trafikdödade uttrar längs denna sträcka. Länsstyrelsen bedömer att passager vid lite större vattendrag under vägen vid vägtrummor skulle vara en relevant skadelindrande åtgärd.

Länsstyrelsen anser sammantaget att det behövs ett Natura 2000-tillsånd och anser att materialet i denna ansökan inklusive kompletteringar är tillräckligt underlag för att ta beslut i frågan. Länsstyrelsen tillstyrker fortsatt att Bolaget lämnas tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken att bedriva den verksamhet som tillståndsgivits genom denna ansökan och som på ett betydande sätt kan inverka på Natura 2000-området Öre älvsystem (SE0810434). Detta dock under förutsättning att domstolen föreskriver utsläppsvillkor som inte riskerar att överskrida MKN för Örån. Se vidare länsstyrelsens resonemang och motivering nedan kopplat till utsläppsvillkor.

Bolagets svar

Bolaget menar att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken inte krävs, men anser att det är positivt att ett sådant tillstånd enligt länsstyrelsen kan meddelas. Bolaget yrkar om ett sådant tillstånd om domstolen bedömer att det behövs.

Artskydd, dispens och skadelindrande åtgärder

Länsstyrelsen ser positivt på de utredningar som gjorts men anser att bolaget i för liten utsträckning har redovisat vilka överväganden kring möjlig hänsyn som tagits och vilka skadelindrande åtgärder som kan genomföras. Detta gäller såväl hänsyn enligt 2 kap. miljöbalken som enligt artskyddsförordningen (AFO).

Artskyddsutredningen utreder inte närmare den hänsyn som verksamheten behöver/kan lämna för arter, vilket är en brist utifrån skadelindringshierarkin där dispens får ses som det sista steget när inga andra åtgärder är möjliga. Bolaget söker istället direkt dispens för såväl vanlig groda, skogsödla samt huggorm enligt 6§ AFO. Detta utan att hänsyn eller skadelidande åtgärder har visats.

Med hänsyn och skadelindrande åtgärder menar länsstyrelsen till exempel att möjliggöra att till exempel någon naturlig göl/mindre vattendrag blir kvar, förlägga avverkningar utanför fåglars häckningsperiod och bullerdämpande åtgärder för att minimera störningar.

Bolaget söker även om dispens för följande arter om domstolen anser det nödvändigt: Nordfladdermus, Mustasch/tajga-fladdermus, Åkergroda, Orre, Tjäder, Fläcknycklar, ängsnycklar, korallrot, spindelblomster, Revlumner, mattlumner och plattlumner. Av dessa bedömer länsstyrelsen att det enbart är för Orre och Tjäder dispens kan behövas då övriga inte anträffats i området alternativt är skyddade enligt bilaga 2, AFO och har en god bevarandestatus.

Vanlig groda, skogsödla samt huggorm 6 §. bilaga 2-arter

För att avgöra om dispens krävs behöver hänsyns- och skyddsåtgärder beskrivas. Eventuellt kan dessa åtgärder göra så att AFO inte träffas vilket i sin tur kan innebära att det inte behövs en dispens enligt artskyddsförordningen. Exempel på hänsyns- och skyddsåtgärder är att utföra åtgärder vid en sådan årstid eller tidpunkt att grodorna inte berörs.

Utöver detta behöver bolaget redovisa vart den naturliga gölen ligger, om den kommer finnas kvar eller fyllas ut. Det finns heller inte beskrivet om det finns andra naturliga småvatten lokalt som grodorna kan förväntas nyttja istället. Här skulle en skadelindrande åtgärd vara att bolaget åtar sig att till exempel bevara eller anlägga ett småvatten till förmån för groddjur. Åkergroda har inte återfunnits men har tidigare noterats i närområdet (AP), är en bilaga 1 art och ska om den påträffas bedömas på individnivå när det gäller döda, skada, ta bort exemplar eller rom. För dispens krävs dispensskäl enligt 14 § AFO.

Utredningarna anger att huggorm samt kopparödla och skogsödla kan komma att söka sig till verksamhetsområdet när det öppnats upp eftersom de gärna söker sig till varma ytor. Dessa riskera då att köras ihjäl vilket utlöser 6 § AFO. Skulle detta problem uppstå, om det tex finns övervintringsplatser för huggorm i närheten av anläggningen som gör att ormar återkommande uppehåller sig på varma ytor inom området vår och höst, finns ett undantag som möjliggör att lagligt flytta huggorm (11 § AFO). Om arterna däremot återkommande riskerar dödas behöver hänsynsåtgärder i förbyggande syfte vidtas i samråd med expertis. Det kan tex vara låga skärmkanter som hindrar djuren att ta ”fel” väg.

Fladdermöss bilaga 1-arter

Fladdermöss har registrerats i området men bedöms inte störas så mycket att deras kontinuerliga ekologiska funktion påverkas eftersom inga yngelkolonier återfunnits inom området och området för övrigt inte bedöms utgöra en särskild värdefull resurs för födosök. Risken för barriäreffekter med anledning av gruvans öppna ytor och ljusföroreningar kunde ha beskrivits bättre och utretts med tanke på möjliga alternativa tillgängliga födosöksstråk i landskapet.

Fåglar

Fågelinventeringens metodik är bristfälligt beskriven. Det hade varit önskvärt att hänvisa till standardiserad metod och ange avstånd mellan observationspunkter och linjer. Mer information hade kunnat presenteras för att visa om det finns artrikare stråk där det vore möjligt att planera in hänsyn. Klassningen av förekomsterna ”enstaka” till ”riklig” hade behövt kvantifieras.

En spelplats för Orre (ca 30 tuppar) berörs direkt av dagbrottet och det finns ytterligare spelplatser för tjäder respektive orre i närområdet. Här saknas en beskrivning i artskyddsutredningen av hur man bedömer att konsekvenserna av verksamheten blir för arterna av att platserna försvinner/spelen störs och om detta kan eller inte kan förebyggas med hänsyn? Var ligger närmaste alternativa spelplats i landskapet, finns lämpliga ytor, bedömer man att fåglarna har alternativa spelplatser? Det är frågor som bör ställas och svaren blir avgörande för om dispens krävs.

Habitatförluster och störning uppstår för övriga, vid inventeringen återfunna, fåglar och 4 § AFO p 2 och p 4 riskerar att utlösas. Det råder i nuläget oklarhet om den rättsliga tolkningen när det gäller 4 § AFO och fåglar. De som påträffats har samtliga god bevarandestatus och de lokala och regionala populationerna bedöms inte avsevärt komma att påverkas av verksamheten. Rent naturvetenskapligt kan det därför vara rimligt att dispens inte krävs. Hänsyn i form av avverkning utom häckningstid för att undvika p 1 AFO, avsiktligt döda, bör dock krävas samt bullerdämpning för att begränsa den yta som habitatförlusten uppstår över.

Växterna bilaga 2-arter

För bilaga 2 arter får tröskel i form av bevarandestatus användas vilket gör att dispens inte behöver sökas för arter under den nivån. Samtliga av inventeringarna registrerade växter har livskraftig bevarandestatus lokalt och i regionen.

Insekter

Länsstyrelsen instämmer med slutsatserna kopplat till insekter.

Tillkommande åtaganden

Under huvudförhandlingen presenterade bolaget en uppdaterad lista på åtaganden som inkluderade sådant som länsstyrelsen tidigare framfört angående skyddsåtgärder som bör vidtas. Länsstyrelsen godtog bolagets uppdaterade lista.

Bolagets svar

Vad gäller frågan om tillståndet och att detta ska få tas i anspråk först sedan artskyddsdispens sökts och beviljats vill DMS erinra om att detta inte är i linje med fast praxis från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD). Vidare är artskyddsfrågan en del av de allmänna hänsynsreglerna genom lokaliseringsprövningen som följer av 2 kap. 6 § miljöbalken samt vid bedömningen av skyddsåtgärder och försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 § miljöbalken, varför frågan inte kan prövas separat efter att tillstånd redan beviljats. Artskyddet är en del vid prövningen av verksamhetens tillåtlighet, och går därmed inte att pröva efter att tillstånd beviljats. Med anledning av detta anser DMS att länsstyrelsens förslag om särskilda föreskrifter inte ska beviljas.

Arter för vilka artskyddsdispens söks för i *första* hand:

Vanlig groda

Vid inventeringen påträffades vanlig groda. Vanlig groda har statusen livskraftig och kan påträffas i hela landet. Förutsättningarna är sådana att dispens kan meddelas med stöd av 15 § artskyddsförordningen, då en dispens inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus, varken lokalt, regionalt eller nationellt.

Huggorm och skogsödla

Varken huggorm eller skogsödla påträffades vid genomförd inventering. Fynd av arterna finns dock rapporterade till SLU:s Artportal från närområdet och båda arterna är vanliga arter i stora delar av landet. Båda arter har statusen livskraftig och planerad verksamhet bedöms inte medföra någon påverkan på arternas bevarandestatus, varken nationellt, regionalt eller lokalt. Förutsättningarna är sådana att dispens kan meddelas avseende huggorm och skogsödla med stöd av 15 § artskyddsförordningen, då en dispens inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för någondera av arterna, varken lokalt, regionalt eller nationellt. Det saknas vidare annan lämplig lösning. Malmfyndigheten är lokaliserad på en viss plats och går inte att flytta på, och det är med anledning av detta inte möjligt att flytta gruvverksamheten till en annan lokalisering.

Arter för vilka artskyddsdispens söks för i *andra* hand:

Fladdermus

Vid inventering av fladdermöss påträffades arterna nordfladdermus och mustasch/tajga- fladdermus. Inga fladdermöss registrerades vid gruvområdet, men nordfladdermus registrerades i anslutning till vägen som leder upp till gruvområdet. Den sökta verksamheten bedöms därmed inte medföra att fladdermöss avsiktligt fångas, dödas eller störs. Verksamheten kommer inte heller medföra att fladdermössens fortplantningsområden eller viloplatsen förstörs, då dessa inte förekommer inom verksamhetsområdet. DMS kommer inte heller att riva några byggnader som kan utgöra passande objekt för yngelkolonier. Med anledning av detta är DMS av uppfattningen att förbudet i 4 § artskyddsförordningen inte blir aktuella och att dispens således inte krävs. Om domstolen skulle komma fram till att

dispens krävs, anser DMS att dispens kan beviljas enligt 14 § artskydds-förordningen då upprätthållande av gynnsam bevarandestatus inte försvåras på grund av gruvverksamheten och med hänsyn till att verksamheten har ett allt överskuggande samhällsintresse.

Åkergroda

Varken exemplar av åkergroda, eller lekvatten för åkergroda, påträffades vid inventeringen, Med anledning av detta är DMS av uppfattningen att förbuden i 4 § artskydds-förordningen inte blir aktuella och att dispens således inte krävs. Om domstolen skulle komma fram till att dispens krävs, anser DMS att dispens kan beviljas enligt 14 § artskydds-förordningen då upprätthållande av gynnsam bevarandestatus inte försvåras på grund av gruvverksamheten och med hänsyn till att verksamheten har ett allt överskuggande samhällsintresse.

Fåglar

EU-domstolen har i förhandsavgörandet i målen C-473/19 och C-474/19 (Skydda skogen- avgörandet) begränsat sin prövning avseende Sveriges praxis till förbuden i art- och habitatdirektivet. Därmed kan man inte dra slutsatsen att domstolens uttalande i denna del även omfattar fågeldirektivet. Med anledning av detta innebär inte Skydda skogen att det finns anledning att avseende fåglar frångå tidigare nationell praxis. Vad avser 4 § artskydds-förordningen bör alltså gällande praxis (t.ex. MÖD 2016:1) avseende nödvändigheten att söka dispens fortsatt gälla vilda fåglar med hänsyn till att den svenska implementeringen av direktivet är strängare än fågeldirektivet (jfr. Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätts dom i mål nr M 2672-18 av den 29 april 2021). Vid bedömningen om dispens krävs från förbuden i 4 § artskydds-förordningen är det således fortsatt av betydelse om åtgärden skulle medföra att den aktuella fågelartens bevarandestatus riskerar att påverkas.

Orre och tjäder

Vid fågelinventeringen observerades orrspel samt tjäderspel i eller i närheten av verksamhetsområdet. Sannolikt kommer gruvverksamheten enbart medföra att spelplatserna överges till förmån för andra lämpliga ytor i närområdet. Med anledning av detta är DMS av uppfattningen att förbuden i 4 § artskydds-förordningen inte blir aktuella och att dispens således inte krävs. Verksamheten medför stor samhällsnytta. Om domstolen skulle komma fram till att dispens krävs, anser DMS att dispens kan beviljas enligt 14 § artskydds-förordningen då upprätthållande av gynnsam bevarandestatus inte försvåras på grund av gruvverksamheten och med hänsyn till att verksamheten har ett allt överskuggande samhällsintresse.

Kärlväxter

Aktuella växtarter omfattas inte av skydd enligt bilaga 4 till art- och habitatdirektivet, varför förhandsavgörandet från EU-domstolen i målen C- 473/19 och C-474/19 (Skydda skogen-avgörandet) rörande artikel 12.1 i art- och habitatdirektivet inte berör dessa arter.

Fläcknycklar

Det framgår av Artinventeringen, Bilaga 5, att fläcknycklar förekommer allmänt i närområdet, på flertalet av de inventerade myrarna och att arten stundtals förekommer i stor mängd. Även ängsnycklar har påträffats i området, bl.a. på en myr norr om gruvområdet, samt på ett område öster om verksamhetsområdet. Om domstolen skulle komma fram till att dispens krävs för fläcknycklar eller ängsnycklar, anser DMS att dispens kan beviljas enligt 15 § artskyddsförordningen då en dispens inte skulle försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för aktuella arter och då det inte finns någon annan lämplig lösning. Avseende anrikningen har DMS bedömt att det bästa ur både ekonomisk synpunkt och med beaktande av miljöhänsyn är att anrikning sker i det befintliga anrikningsverket i Svartliden. Eftersom befintligt anrikningsverk och befintlig deponi för anrikningssand i Svartliden nyttjas har markanspråket för verksamheten i Fäboliden kunnat minimeras, vilket är positivt ur artskyddssynpunkt. Med anledning av detta anser DMS att dispens kan meddelas.

Korallrot och spindelblomster

Både korallrot och spindelblomster har påträffats tillsammans med fläcknycklar i inventeringsområdet/påverkansområdet. Vad avser spindelblomster och korallrot har även dessa sedan tidigare påträffats i utkanten av påverkansområdet. Både korallrot och spindelblomster har statusen livskraftig, både nationellt och lokalt. Om domstolens skulle komma fram till att dispens krävs för korallrot eller spindelblomster, anser DMS att dispens kan beviljas enligt 15 § artskyddsförordningen då en dispens inte skulle försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för aktuella arter och då det inte finns någon annan lämplig lösning.

Lumnerarter

Vad avser lumnerarter påträffades revlumner, mattlumner och plattlumner vid genomförd inventering. Dessa exemplar har i huvudsak påträffats utanför verksamhetsområdet, men inom det inventerade området. Revlumner, mattlumner och plattlumner har alla statusen livskraftig och enligt DMS uppfattning skulle inte sökt verksamhet innebära en risk för påverkan på arternas bevarandestatus. Förbudet i 9 § artskyddsförordningen aktualiseras därmed inte. Om domstolens skulle komma fram till att dispens krävs, anser DMS att dispens kan beviljas enligt 15 § artskyddsförordningen då en dispens inte skulle försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för aktuella arter och då det inte finns någon annan lämplig lösning.

Arter för vilka artskyddsdispens inte krävs:

Ryggradslösa djur

Riktad inventering har genomförts avseende insektsarterna violett guldvinge och större barkplattbagge. Då varken violett guldvinge eller större barkplattbagge påträffades vid inventeringen, och habitatförutsättningarna inte finns i området, är DMS av uppfattningen att någon artskyddsdispens inte krävs, eftersom arterna inte verkar förekomma inom det aktuella området. Inga övriga insektsarter som är

fridlysta eller skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen bedöms förekomma inom påverkansområdet.

Övriga däggdjur

Järv har inte påträffats men förekommer sannolikt sporadiskt i påverkansområdet. Eftersom arten rör sig över stora områden bedöms sökt verksamhet inte medföra någon påverkan, utan artens bevarandestatus påverkas främst av jakt. Även björn, lodjur och varg förekommer i länet och vissa av dem kan möjligtvis förekomma i närområdet, med även dessa arter rör sig över stora avstånd och deras bevarandestatus påverkas främst av jakt. Med anledning av detta bedöms inte något av förbuden i 4 § artskyddsförordningen aktualiseras, varför dispens inte krävs med anledning av sökt verksamhet.

Lappranunkel

Då verksamheten inte bedöms innebära att exemplar dras upp med rötterna eller förstörs i det naturliga utbredningsområdet inträder inte förbudet i 7 § artskyddsförordningen. Dispens krävs därmed inte.

Fåglar

Med anledning av att främst Storfatmyran eller området kring Fäbodliden by förefaller nyttjas av fåglar, och de skyddsåtgärder och åtaganden DMS åtagit sig avseende begränsning av buller, anser DMS att verksamheten är förenlig med 4 § artskyddsförordningen. Då den sökta verksamheten inte heller bedöms påverka bevarandestatusen för någon art av vild fågel som förekommer i området inträder inte förbuden i 4 §, varför dispens inte aktualiseras.

Kompensationsutredning

Länsstyrelsen har efterfrågan en fullgod kompensationsutredning. En sådan utredning ska klargöra behovet av, samt om det är motiverat med, kompensation. Dessutom ska utredningen innehålla eventuell omfattning och kostnad. Först efter att en kompensationsutredning har presenterats kan slutsatser dras kring vilken den kvarvarande skadan blir och om den skadan ska kompenseras. Utan en sådan utredning är det omöjligt för länsstyrelsen att yrka på villkor kopplat till kompensation. Inom ramen för detta skulle till exempel rennäringen kunna rymmas.

En kompensationsutredning har senare presenterats av bolaget vilket länsstyrelsen ser positivt på. Bolaget menar i denna utredning att gruvverksamhetens förväntade miljöpåverkan inte medför ett betydande intrång av naturvärden som är av uppenbart allmänt intresse. Därmed menar bolaget att kompensationsåtgärder inte är nödvändiga utan att kompensationsåtgärder i så fall sker på frivillig basis. Samtidigt beskriver utredningen hur Naturvårdsverket bedömer att krav på kompensation ska ställas som grundregel i samband med dispens enligt till exempel Artskyddsförordningen. I och med att bolaget i och med den nu inlämnade handlingarna söker artskyddsdispens, visserligen utan att helt ha utrett/beskrivit vilka skadelindrande åtgärder (undvika/begränsa/återställa) som kan genomföras, anser länsstyrelsen att frågan om ekologisk kompensation inte är tillräckligt utredd i dagsläget.

Länsstyrelsen håller heller inte med om slutsatsen att en miljöfarlig verksamhet av detta slag skulle kunna utföras på ett sådant sätt att det inte blir någon kvarstående skada som behöver kompenseras. Länsstyrelsen ser ett behov av villkor kopplat till ekologisk kompensation, framför allt i samband med en artskyddsdispens, men anser inte att det nu presenterade underlaget ger tillräcklig information för att komma med ett yrkande om skrivning. Länsstyrelsen yrkar därför på att bolaget ska, senast till huvudförhandlingen, presentera förslag på villkor kopplat till ekologisk kompensation. Länsstyrelsen yrkade om att bolaget ska åta sig att avsätta ett skogsområde och placera ut död ved, tillskapa nya levnadsmiljöer för grodor samt att utformning av dessa kompensationsåtgärder ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Vid huvudförhandlingen presenterat en uppdaterad lista på åtaganden som inkluderade kompensationer. Länsstyrelsen förklarade efter detta att de ansåg sig nöjda och frånföll yrkande om ekologisk kompensation specifikt.

Bolagets svar

Vid bedömningen av om krav på kompensationsåtgärder ska ställas eller inte ska en avvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken göras utifrån den förväntade skadans storlek samt de möjliga kompensationsåtgärdernas förväntade naturvårdsnytta och kostnad. Det är endast ytterst begränsade områden som utsätts för någon påverkan. DMS anser att det därför inte är rimligt att föreskriva om kompensationsåtgärder, då det är utrett att det inte föreligger några negativa konsekvenser av tillräcklig betydelse som skulle motivera ett sådant krav. Oaktat detta har DMS låtit uppföra en kompensationsutredning.

Eftersom gruvverksamhetens förväntade miljöpåverkan enligt slutsatser av den bilagda kompensationsutredningen inte medför ett betydande intrång av naturvärden som är av uppenbart allmänt intresse kan de kompensationsåtgärder som föreslås således ses som förslag för frivillig kompensation. Exempel på åtgärder som föreslås i kompensationsutredningen är att lägga ut ved från skogsmark som exploateras i närområden, viss naturvårdsavsättning och vissa artspecifika kompensationsåtgärder.

DMS har motsatt sig att sökt verksamhet medför att kompensationsåtgärder ska vidtas, men har vid huvudförhandlingen presenterat en lista på åtaganden som inkluderar kompensationsåtgärder.

Överledning Sörträsk/Rusbäcken

Länsstyrelsen anser att en överledning av vatten till Sörträsk/Rusbäcken bör undvikas och att bolaget inte har visat att den behövs. I och med att den, om än begränsade, informationen från provbrytningen visar på att vattenreningen kan åstadkomma låga utsläppshalter bör det primära valet vara att utsläpp enbart sker till en recipient efter ett adekvat reningsförfarande av vattnet. Med de av länsstyrelsen

föreslagna villkorshalterna i villkor 2 i detta yttrande finns inget behov av överledning.

Bolagets svar

Vattenrening bara göras till en viss nivå och det är inte möjligt att uppnå en reningsgrad om 100 %, varför en överledning är en lämplig skyddsåtgärd. Syftet med skyddsåtgärden är att åstadkomma en minskad risk för Örån och Natura 2000-området, vilket gör att DMS ser det som en viktig del att ha med. Bolaget vidhåller att överledning av ett mindre delflöde av utsläppen via den kompletterande ledningen åstadkommer en minskad risk för Örån och Natura 2000-området.

Villkorshalter – Villkor 2

De av länsstyrelsen yrkade villkorshalterna var framtagna med hjälp av de, av bolaget, redovisade underlaget i Bilaga F2 och E3 till ansökan. Här redovisas halter som beräknas läcka ur gråbergssupplag samt förväntad reningsgrad för arsenik, nickel och zink. Baserat på dessa halter och reningsgrader ansåg länsstyrelsen inte att, de av bolaget, föreslagna villkorshalterna skulle vara nödvändiga då dessa för nickel och zink ligger högre än beräknade halter innan rening. Bolaget har dock nu visat på att föroreningshalterna ut från gråbergssupplaget antagligen kommer ligga mycket högre men också att de av bolaget föreslagna villkorshalterna kan innehållas med adekvat rening. Detta kopplat till att bolaget visat på att utsläppshalterna efter rening inte kommer överskrida MKN (med undantag för arsenik och uran som diskuteras nedan) kan länsstyrelsen godta bolagets föreslagna villkorshalter.

Länsstyrelsen anser att det för arsenik och uran fortsatt kvarstår sådana osäkerheter i vilken villkorshalt som är lämplig att detta bör kvarstå som ett utredningsvillkor med provisoriska föreskrifter. Anledningen till detta är att länsstyrelsen ser en överhängande risk att miljö kvalitetsnormerna gällande arsenik inte kommer att kunna klaras med de av bolaget föreslagna villkorshalterna i Nivå 1 och Nivå 2 för arsenik. För uran har inget villkor föreslagits men det har på flera ställen i ansökan inklusive kompletteringar angetts att miljö kvalitetsnormen inte kommer kunna innehållas vid blandningszonens slut. Det föreslagna provisoriska villkoret för arsenik och uran är mycket tillåtande och skulle enligt uträkning, med utgångspunkt i de av bolaget redovisade siffrorna, innebära att hela MKN upptas. Detta är en absolut gräns för verksamhetens tillåtlighet enligt länsstyrelsen.

Länsstyrelsen efterfrågar därför också en tydligare härledning till de modelleringar som bolaget presenterar för beräknade utsläpp samt villkorshalter. Detta bör presenteras senast vid huvudförhandlingen. Utöver detta bör kontrollprogrammet i recipienten utökas till 12 gånger per år för att säkerställa att villkorshalterna inte överskrids. De osäkerheter som finns kring påverkan på recipienten föranleder ett behov av tätare kontroll för att minimera risken för påverkan.

Bolaget motsätter sig länsstyrelsens yrkade villkorsnivåer för utsläpp av vatten och menar på att villkorsnivåer i sig inte är representativa för faktisk miljöpåverkan, utan att det är de faktiska utsläppen som kommer innebära miljöpåverkan. Länsstyrelsen vill här vara tydliga med att villkorsnivåer som i praktiken kan

komma att ge upphov till oacceptabel belastning på recipienten inte kan accepteras, oavsett om bolaget menar att det faktiska utsläppet inte kommer att ligga i nivå med utsläppsvillkoren. Villkorshalterna måste utgöra en betryggande nivå för belastning på recipienten.

Som länsstyrelsen har påpekat tidigare yrkar länsstyrelsen på att villkorsnivå 1 får överskridas vid 2 månader på ett kalenderår vilket ger utrymme för de variationer i väder- och vattenförhållanden som bolaget hänvisar till.

Bolagets svar

Bolaget motsätter sig att slutliga villkor ska föreskrivas först efter en provotid och att domstolen ska meddela provisoriska föreskrifter. DMS anser att den utredning som presenterats visar vilka halter som går att uppnå med föreslagen reningsanläggning, och att en utredning av detta under provotid därför är obehövligt. Enligt 22 kap. 27 § miljöbalken får domstolen skjuta upp bestämmande av villkor till dess erfarenhet har vunnits av verksamhetens inverkan om verkningarna av verksamheten inte kan förutses med tillräcklig säkerhet. DMS anser alltså inte att dessa krav är uppfyllda.

DMS anser vidare att länsstyrelsens förslag på villkor är olämpligt eftersom det anger att DMS, efter ytterligare utredningar, ska presentera förslag på slutliga villkor inom tre år från det att tillståndet tagits i anspråk. Länsstyrelsen anser att utredningar ska vidtas under en provotid med syfte att föreslå villkorshalter som baseras på vad som faktiskt går att åstadkomma. DMS vill därför påminna om att i dagsläget har tre olika fukt-kammarförsök genomförts på separata gråbergslitologier, blandat vittrat gråberg och blandat färskt gråberg. Det finns ett testupplag på 1000 ton som har vittrat i fält under 16 år och ett provbrytningsupplag från provbrytningen under år 2019 och 2020 på 195 000 ton som innehåller delvis ytligt gråberg med redan påbörjad vittring. Lakvattenhalterna från provbrytningsupplaget har redan inställt sig på en nivå som motsvarar stabil långtidsutlakning. MMD:s uttalande avseende omfattningen av provbrytningen att denna borde utnyttjas till att ta fram så mycket underlag och kunskap som möjligt, inte enbart om mineraliseringen, utan om gråbergets egenskaper, lakvattenbildning, förutsättningar för rening m.m. Bolaget anser att man genom den kunskap och det underlag som tagits fram efter provbrytningen har sådant underlag att provotid och provisoriska föreskrifter inte behöver meddelas. Ett villkor om provotid innebär härtill ytterligare domstolsprocesser, och ska inte användas om det inte finns behov av att utreda frågor ytterligare. En provotid i nu aktuellt fall är inte heller processekonomiskt, eftersom det skulle innebära fortsatta processer avseende slutliga villkor, vilket inte kan motiveras när befintligt underlag är tillräckligt för att slutliga villkor ska kunna meddelas. Provotid innebär vidare mindre förutsebarhet för verksamhetsutövaren, då de villkor som verksamheten ska bedrivas under inte slutligt fastställs och i senare process kan ändras, och ska inte användas när det inte finns behov av fortsatt utredning.

Om domstolen gör en annan bedömning och istället anser att ytterligare utredning kommer att behövas yrkar DMS att provisoriska villkor i nivå med bolagets nuvarande villkorsnivåer bestäms. DMS kan för det fall domstolen anser det

nödvändigt gå med på att genomföra en månadsvis flödesproportionell provtagning. Veckovisa analyser skulle innebära en ca 300 % ökning av analyskostnader utan motsvarande nytta.

Trafik och buller

Länsstyrelsen yrkar fortsatt på att arbetstider för transporter begränsas men frånfaller tidigare yrkanden om utredningsvillkor kring elektrifiering av transportfordon. Länsstyrelsen godtar bolagets beskrivning av att detta inte skulle leda till mindre trafikbuller längs transportvägen och att det därför är oskäligt att utreda detta under en provotid.

Länsstyrelsen yrkar att bolaget ska erbjuda fastighetsägare längs väg 360 med befintliga uteplatser där maxnivåer för buller överstiger 70 dBA bullerskyddsåtgärder så att maximala nivåer inte överstiger 70 dBA.

Bolagets svar

En tidsbegränsning såsom föreslås skulle medföra stora ekonomiska inskränkningar i Bolagets verksamhet och begränsa de tider då verksamhet kan ske. En sådan tidsbegränsning skulle även ge upphov till tätare malmtransporter och användning av fler lastbilar, eftersom dessa ska klara samma mängd transporter men under en kortare tidsperiod. Detta skulle medföra en minskad flexibilitet, men skulle även innebära krav på en större maskinpark, då fler lastbilar skulle krävas, och minskad effektivitet. Den ökade frekvensen av lastbilstransporter som skulle uppstå vid föreslagen tidsbegränsning ökar även risken för skador på vägen, eftersom det då finns mindre tid för markvibrationer att avta och mindre tid för vägen att elastiskt återhämta sig innan nästa lastbil.

Bolaget är av uppfattning att det helt och hållet är väghållarens ansvar att vidta eventuella åtgärder. Något villkor avseende detta inte föreskrivas. Länsstyrelsens förslag på villkor är oklart och att det kan innebära att DMS måste bekosta bullerskyddsåtgärder om trafiken på vägen ökar från andra aktörer och alltså inte på grund av DMS verksamhet. I denna del vill DMS dock påtala att vägen mellan Fäboliden och Svartliden har åtgärdats och förbättrats av Trafikverket, vilket sannolikt kommer leda till minskat buller från trafiken.

Vibrationer och luftstötter

Länsstyrelsen menar att nivån för vilka vibrationer till följd av sprängning måste sätta för vad som är att anse som olägenhet dvs 4 mm/s. Vid huvudförhandlingen har länsstyrelsen givit tre olika förslag på villkor för vibrationer till följd av sprängning och vibrationer till följd av transporter. Länsstyrelsen anser att det är klarlagt att transporterna från Fäboliden till Svartliden väsentligt kommer öka antalet fordonsrörelser längs väg 360 och länsstyrelsen anser därför inte att det är orimligt att bolaget följer upp hur vibrationsnivåer i bostadshus längs väg 360.

Länsstyrelsen anför att bolaget redovisar beräknade luftstötar från under- och ovanjordssprängning till mellan 2 och 49 Pascal som frifältsvärde. Bolaget yrkar på villkor om att luftstötar inte får överskrida 200 Pascal som i första avser att undvika skador på byggnader. Enligt Naturvårdsverket (Branschfakta, Bergtäkt, berg- och gruskrossverk, februari 1996) går gränsen för påtaglig störning vid 100 Pascal. Länsstyrelsen ser ingen principiell skillnad mellan en bergtäkt och en gruva och ser därför heller ingen anledning att lägga gränsvärdet så mycket över såväl beräknat värde som denna gräns.

Bolaget svar

Risken för skada på byggnader uppkommer vid vibrationer på 10 mm/s och det finns inte ett exakt värde för när människor känner obehag, vilket gör det komplicerat att bestämma villkor. Med utgångspunkt i detta anser DMS att det riktvärde som föreskrivs i villkoret bör vara väl avvägt mellan verksamhetens möjligheter att bedriva verksamhet och de olägenheter och påverkan som kan ske. DMS kan acceptera ett riktvärde på 4 mm/s, men inte som ett begränsningsvärde då marginalen till beräknad högsta vibration blir alldeles för snäv med hänvisning till att DMS om ett begränsningsvärde överstiges riskerar långtgående rättsliga konsekvenser.

Vad gäller vibrationshastigheten på grund av lastbilstransporter så kan denna sänkas genom att transporterna sker med en lägre hastighet. DMS har under september år 2020 uppmätt och redovisat att de faktiska vibrationer som uppkommer på grund av malmtransporter vid de hus som står närmast vägen ligger under 1 mm/s (0,24 – 0,36 mm/s) och vidhåller med anledning av detta att det redan är visat att villkoret inte är nödvändigt.

Bolaget har framställt yrkande om villkoret att luftstöds vågor till följd av sprängning inte får överskrida 200 Pascal (frifältsvärde) vid den vid ansökan närmaste befintliga bostadsbyggnaden. Detta skulle lämna utrymme vid t.ex. en felladdning som skulle kunna ge upphov till högre nivåer än länsstyrelsens förslag. Mätning av luftvågor är beroende av ett stort antal olika variabler och även om DMS inte begått några uppenbara laddningstekniska fel går det inte att garantera att det aldrig kommer att uppstå mycket ogynnsamma förhållanden som råkar orsaka luftvågor på strax över 100 Pascal. DMS anser det orimligt om 100 Pascal skulle utgöra ett begränsningsvärde, eftersom ett enda överskridande skulle medföra att Bolaget riskerar långtgående rättsliga konsekvenser.

Rennäring

Länsstyrelsen har under handläggningen efterfrågat fler villkor för rennäringen och anser med bolagets slutliga förslag att villkoren verkar rimliga och innebär att ansvaret i stort ligger på bolaget snarare än samebyn i fråga om att minimera inverkan på rennäringen i området. Det ger också samebyn en möjlighet att påverka och bidra med sin kunskap kring hur bolaget på bästa sätt kan minimera påverkan på rennäringen.

Efterbehandling och ekonomisk säkerhet

Länsstyrelsens ståndpunkt om att å pris för tätskiktet bör höjas från det av bolaget föreslagna 89 kr/m² till minst 200 kr /m². Med en justering till 200 kr/m² så skulle kostnaden för tätskiktet vara 100 Mkr för den angivna ytan om 50 ha. Detta anknyter till det faktum att bolaget inte bemött länsstyrelsens frågor kring huruvida den tilltänka moränen kommer finnas tillgänglig för efterbehandling om det skulle sluta med att staten måste sköta saneringen av området.

Länsstyrelsens erfarenhet från tidigare projekt är att tillgången på morän är en avgörande förutsättning men är svårt att bedöma i förväg och att de bedömningar av tillgänglighet som görs ofta är överskattade i jämförelse med den verkliga tillgången. Det är heller inte lämpligt att räkna på ett av bolaget kontrakterat pris då detta inte alls behöver motsvara den kostnad staten får betala vid ett övertagande av efterbehandling. Med detta i åtanke anser inte länsstyrelsen att 200 kr /m² är en för hög kostnad. Länsstyrelsen yrkar därför på att:

- Kostnaden per kvadratmeter justeras till minst 200 kr/m².

Länsstyrelsen vidhåller sin ståndpunkt om att bolaget behöver räkna med vattenreningskostnader i minst 10 år. Från det att gruvan läggs ner torde det ta ett antal år innan området är efterbehandlat och mest troligt behövs även vattenrening ett antal år efter genomförd efterbehandling. Detta medför att ytterligare minst 2,5 Mkr bör läggas till den ekonomiska säkerheten (5 års vattenbehandling är kostnadsatt till 2,5 Mkr enligt efterbehandlingsplanen).

Länsstyrelsen vidhåller sin ståndpunkt om att projekteringskostnaden bör vara 5% av totalsumman samt har i tidigare prövningar yrkat på en osäkerhetsmarginal på 20% av de totala kostnaderna. Med dessa siffror (5 respektive 20%) beräknat på länsstyrelsen föreslagna 200 kr/m² tätskikt behöver säkerheten höjas för projektering och oförutsedda kostnader. Länsstyrelsen vidhåller sina åsikter från föregående yttrande:

- Bolaget bör justera projekteringskostnaden till motsvarande 5% av total efterbehandlingskostnaden samt att
- Kostnaden för oförutsedda utgifter fastställs till 20% av efterbehandlingskostnaden.

Länsstyrelsen delar bolagets uppfattning att säkerhetens form ska avgöras när bolaget lämnat in en säkerhet för prövning innan en eventuell driftsstart. Formen kommer att prövas då och får automatiskt den betydelse som länsstyrelsen menar att den bör ha eftersom verksamheten inte kan starta om säkerheten inte kan godkännas, dvs om formen inte är betryggande.

Avsättning av den ekonomiska säkerheten

När det gäller avsättning av den ekonomiska säkerheten anser länsstyrelsen att den till sin helhet ska avsättas i förskott. Bolaget har föreslagit att en initial avsättning ska göras när tillståndet tas i anspråk och att avsättning därefter ska ske halvårsvis med 2,6 kr/ton brutet gråberg. Av miljöbalkens 16 kap. 3 § framgår att säkerheten

kan ställas efter hand enligt en plan som vid varje tid tillgodoser det aktuella behovet av säkerhet. I bolagets redovisning finns ingen plan som visar varför det aktuella behovet av ekonomisk säkerhet skulle öka linjärt med 2,6 kr/ton brutet gråberg, utan detta verkar snarast vara en beräkning utifrån ett slutbelopp om 63,7 miljoner kr och en bedömning av mängden gråberg som kan komma att uppstå innan det blir dags för efterbehandling.

Länsstyrelsens praktiska erfarenhet är att även en förtida stängning kan orsaka stora kostnader. I förordningen om utvinningsavfall 64 § 4 pkt framgår att bolaget ska redovisa vilken hänsyn som tagits till en eventuellt oplanerad eller tidigarelagd stängning av anläggningen och de merkostnader som en sådan stängning kan medföra. Vad gäller oplanerad eller tidigarelagd stängning av anläggningen så har bolaget kortfattat redovisat att åtgärderna varken ändras i sak eller omfattning om en förtida efterbehandling blir aktuell. Länsstyrelsen vidhåller därför att hela summan ska ställas i sin helhet innan tillståndet får tas i anspråk.

Länsstyrelsen bedömer däremot att säkerheten kan kopplas till succesiv efterhandling och möjligheten för bolaget att allt eftersom kunna få säkerheten justerad. Förslagsvis skulle säkerhetens storlek kunna kontrolleras i samband med att avfallshanteringsplanen ses över vart 5:e år.

Bolagets svar

Det är inte miljömässigt motiverat att återfylla dagbrottet, varken med utgångspunkt i kostnaden eller i anspråktagandet av resurser. Återfyllning kan utföras först efter det att verksamheten avslutats permanent och återfyllning skulle innebära ett resursslöseri och utökade utsläpp genom bland annat förbrukningen av diesel. En fyllning av dagbrottet skulle vidare förhindra eventuell framtida utvidgning av dagbrottet, något som kan innebära att det område som är utpekad som riksintresse för mineralutvinning inte kan tillvaratas till fullo. Enligt DMS vore detta inte förenligt med hushållningsprincipen. Vidare kan ledning tas från minerallagen; enligt 5 kap. 7 § minerallagen får bearbetning inte ske på sådant sätt att framtida utvinning av något koncessionsmineral äventyras eller att det blir omöjligt eller väsentligt svårare att utvinna kvarlämnad känd tillgång av sådant mineral. Bearbetning får heller inte utföras så att uppenbar misshushållning med mineral sker på annat sätt. Återfyllning av dagbrottet är därmed olämpligt med tanke på den begränsade miljömässiga nytta som kan förväntas. Såsom framgår av DMS utredningar bör täckning ske av allt gråberg på plats. Det behövs ingen höjning av den ekonomiska säkerheten då den redan omfattar kvalificerad täckning av allt gråberg i gråbergsupplaget.

DMS motsätter sig att den ekonomiska säkerheten ska uppgå till av länsstyrelsen yrkat belopp utifrån det faktum att kostnaden för tätskikt har baserats på gällande avtalspriser från bolagets huvudentreprenör.

DMS anser att det är tillräckligt att i den ekonomiska säkerheten räkna med kostnader för vattenrening i fem år efter avslutad drift. Detta är baserat på att lakvattenbildningen i gråbergsupplaget i princip upphör då gråbergsupplaget efterbehandlats med kvalificerad täckning. Ytterligare rening är därför inte aktuell

efter att detta skett. DMS vill här framföra att bolaget inte motsätter sig att gråbergssupplaget ska få ligga öppet i max två (2) år efter gruvans stängning innan det efterbehandlas. Tillräcklig säkerhetsmarginal vad gäller tiden och kostnaden för vattenrening bedöms därför finnas genom de fem (5) år som har använts vid beräkningen av den ekonomiska säkerheten.

DMS är av uppfattningen att en successiv avsättning av säkerheten är nödvändig i nu aktuellt fall. Detta då hela säkerheten inte skulle behöva tas i anspråk för efterbehandling förrän gruvverksamheten pågått en längre period och nått en viss omfattning. Kostnaderna för efterbehandling kommer att öka i takt med att gruvverksamheten ökar.

Vid bestämmande av ekonomisk säkerhet bör de kostnader som kan uppkomma beaktas. Länsstyrelsen anger till exempel högre kostnader för vissa moment där de baserar sina kostnader på krav som går utöver BREF MWEI 2018.

Mer än tre fjärdedelar av DMS föreslagna ekonomiska säkerhet baseras på kostnader för täckning av gråberg. Vid ianspråktagandet av tillståndet föreligger inget behov av täckning då inget gråberg har deponerats. Det är därför inte rimligt att hela säkerheten skulle krävas vid denna tidpunkt.

Den av DMS föreslagna avsättningen innebär ett engångsbelopp vid ianspråktagandet av tillståndet vilket täcker det initiala behov som kommer att uppstå och därefter en successiv avsättning per ton gråberg som deponeras. På detta sätt garanteras att den ekonomiska säkerheten alltid täcker det aktuella efterbehandlingsbehovet, d.v.s. att avsätta medel ökar i samma takt som det faktiska efterbehandlingsbehovet. Därmed finns inget behov av att avsätta hela säkerheten innan påbörjad verksamhet.

En successiv avsättning innebär således inte någon risk att efterbehandlingen inte kan bekostas av den avsatta säkerheten. Enligt DMS är det därför lämpligt och betryggande att en avsättning sker med 7 500 000 kr när tillståndet tas i anspråk och att avsättning därefter ska ske halvårsvis med 2,6 kr/brutet ton gråberg. I detta sammanhang måste även beaktas de negativa konsekvenserna som en avsättning av hela den ekonomiska säkerheten innan ianspråktagande av tillståndet skulle innebära för projektets utvecklingspotential och nuvärde.

SGU

Fuktkammarförsök

Bolaget behöver förtydliga hur ett gråbergssupplag bestående av alla litologier blandade är att föredra jämt mot att deponera material från de olika litologierna separat genom att jämföra resultaten från genomförda fuktkammarförsök. Av Bolaget framförda tolkningar av resultaten från fuktkammarförsöken bör förtydligas med diagram som visar hur utlakning av olika element påverkas av varandra, varierar med pH och över reell tid. För att förtydliga processer i fuktkammarförsöken, kan olika modelleringsverktyg såsom PHREEQC användas. Fuktkammarförsök och dess tolkningar kritiserats av forskare. Studien som Bolaget

hänvisar till är en i mängden som visar hur skalfaktorer kan framräknas och användas, och där man i likhet med andra studier identifierat ett antal betydande osäkerhetsfaktorer. Det är därav av stor betydelse att analyser av lakvattnet från provupplaget fortsätter, så att resultat från fuktkammarförsöken kan användas för en långtidsprediktion av kvalitén på ett framtida lakvatten från gråbergssupplaget.

SGU anser att deponering av material från de olika litologierna blandat i samma upplag, som DMS redovisat, är att föredra. DMS har även angett att de respektive geologiska sekvenserna uppvisar komplexa geometrier lokalt och SGU anser att detta bör avspeglas i kontrollprogrammet, oavsett deponeringsteknik.

Kontrollprogrammet bör visa hur provtagningen av gråberget är tänkt att se ut, dvs. hur många prover som ska tas och på vilken plats. Detta bör visas i kartor och vyer som visar provtagningslokalernas plats, djup och utbredning. Kontrollprogrammet bör visa att representativa prover kommer att tas, dvs. att dessa prover i tillräcklig grad kan överensstämma med det material som kommer att uppfordras under gruvans driftsfas. Provmängden som tas ut till analyser och tester (fuktkammarförsök: 1kg, totalhaltsanalys: 1-10 gram, ABA-test: 2 gram) som används för prediktioner av det framtida lakvattnets mängd och kvalitet är mycket liten i jämförelse med den mängd gråberg som ska uppfordras. Att representativa prover uttas för vidare analyser och tester är därför mycket viktigt för att kunna göra bra prediktioner av det framtida lakvattnets kvalitet och omfattning. Det bör också upprättas en rutin för hur prover ska tas ut under gruvans driftsfas, så att jämförelser kan göras med tidigare uttagna prover. Detta för att validera resultat från de analyser och tester som gjorts för att prediktera det framtida lakvattnets kvalitet och omfattning.

Det är vidare enligt SGU önskvärt om framlagda förslag och resultat som bara framförts i text underbyggs med figurer och diagram. Metodik för uppläggning av testupplagen och provtagningen och dess lakvatten bör klargöras för att befästa slutsatser om lakvattnets kvalitet. SGU anser att det är positivt att DMS etablerat en testyta för att få kunskap om hur en framtida tätskiktskonstruktion bör konstrueras. Kraven vad gäller den kvalificerade täckningen kan med fördel uppskattas med mätningar av volumetrisk vattenmängd.

Bolagets svar

Sammanfattningsvis anför bolaget att gråbergssupplag bestående av alla litologier samlade är att föredra då löst arsenikhalt i lakvattnet minskar, neutrala pH-förhållanden kommer att finnas under en längre period i lakvattnet än om metasedimenten deponeras separat och båda bergartstyperna kommer i ett efterbehandlingsskede att behöva täckas med samma typ av täckning, så en sårhållning skulle inte heller påverka efterbehandlingen utförande.

Bolaget har vid huvudförhandlingen uppgivit att det uppfattar att den egenkontroll som SGU har efterlyst har ungefär samma syfte som bolagets planerade egenkontroll.

Efterbehandlingskostnader

Vad gäller efterbehandlingskostnader, så anser SGU att bolaget tydligt bör framlägga att jordmaterial med rätt kvalitet och rätt mängd återfinns i närområdet, detta för att konstruera ett tätskikt som uppfyller gängse krav på vatten- och syretransport. Tidigare undersökningar har visat att vattenmättnadsgraden i tätskikt bör vara över 85 %. En relativt liten minskning (några få %) i vattenmättnadsgrad kan medföra att syrediffusionshastigheten överstiger det gängse kravet på 1 mol O₂/m² och år. Torrtäckningen bör därför vara konstruerad så att en hög vattenmättnadsgrad kan bibehållas i tätskiktet året runt. Tidigare undersökningar av torrtäckningskonstruktioner visar att regionala väderskillnader och små skillnader i val av jordmaterial får stor betydelse på tätskiktets funktion. Därav så borde torrtäckningens funktion utprovas i en fältmiljö som liknar den faktiska.

Bolagets svar

DMS instämmer i att det viktiga är vattenmättnadsgraden beträffande en god täckning. Såsom DMS tidigare framfört i sitt yttrande av den 5 mars 2021 bör man inte föreskriva exakta krav på syrediffusion och vattenmättnadsgrad nu. Att föreskriva ett krav på maximalt 1 mol/m² kan enligt DMS inte anses motiverat då DMS visat att det inte krävs.

För att möjliggöra korrekt framtagande av platsspecifika tekniska krav för täckningen inför den framtida efterbehandlingen i Fäboliden, har bolaget etablerat en testyta som motsvarar den föreslagna täckningen med morän från gruvområdet. Testytan är lokaliserad på provbrytningsupplaget och är instrumenterat (volumetrisk vattenmängd samt tensiometrar) för att kunna erhålla långtidsdataserier som löper året runt. Löpande utvärderingsarbete kommer att genomföras för testytan i form av densitetsmätningar, hydraulisk konduktivitet med infiltrometer, ytterligare packningsförsök, m.m. (se bilaga till detta bemötande). DMS vill i denna del påtala att det är syretransporten som styr mängden som kan vittra medan infiltration av lakvatten och kontakten med underliggande gråberg styr vad som faktiskt utlakas. Detta innebär alltså, om icke nödvändiga funktionskrav avseende syrediffusion ställs, att lokal morän riskerar att inte kunna användas, trots att sådan morän innebär att den utlakning som sker uppfyller eventuella krav på belastning i recipienten.

Enligt DMS bör slutliga funktionskrav bestämmas först i samband med att den slutliga efterbehandlingsplanen beslutas. Kunskapsläget kommer då att vara som bäst eftersom resultat från fälttestytor kommer vara tillgängligt och detta kunnat utvärderas och bedömas.

Grundvattenrelaterade frågor

SGU anser att ansökan har redovisat grundvatten-relaterade frågor på ett godtagbart sätt. I bolagets inkomna bemötande och kompletteringar i målet finns grundvattenfrågan redovisad vid bedömning av påverkan på naturvärden vilket SGU värdesätter. SGU är positiva till länsstyrelsens yrkande om att upprätta uppsamlande diken runt upplagsytor och ser positivt på att bolaget godtar länsstyrelsens förslag i denna del.

SGU är positiva till att brunnsinventering av borrhade brunnar ska utföras inom byn Fäbodliden innan verksamheten påbörjas och att grundvattenmätning ska ingå i egenkontrollprogrammet.

Bolagets svar

Bolaget har med anledning av SGU:s synpunkter avseende detta inget ytterligare att anföra.

Trafikverket

Trafikverket har inget ytterligare att erinra än de synpunkter som lämnats i tidigare samrådsskede. Dessa sammanfattas med följande.

Trafikverket förutsätter att gruvbrytningsverksamheten inte skadar väganläggningen. Åtgärder inom vägområdet kräver tillstånd av Trafikverket (43§, 44§ väglagen). Trafikverket är restriktiv till åtgärder inom vägområdet som kan inverka menligt på trafiksäkerheten eller vara till olägenhet för vägens bestånd, drift eller brukande. Åtgärden får inte påverka/belasta vägdikets funktion. Vägområdet omfattar förutom vägbanan även tillhörande diken och slänter. Med anledning av redovisad vattenledning/dikesdragning vill vi upplysa om följande, för att förlägga kabel/ledning i med vägområdet, längs med/korsande, krävs tillstånd från Trafikverket. Om arbeten planeras utföras inom vägområdet krävs att Trafikverkets föreskrift följs

Gällande faunapassager för medelstora däggdjur mellan Fäbodliden och Svartliden längs väg 967 och väg 360 finns i nuläget inga planer på att utföra åtgärder, men att om behov uppstår kommer detta att utredas inom Trafikverket.

Bolagets svar

DMS är medvetna om att tillstånd krävs för vissa åtgärder. DMS kommer inför eventuella arbeten som kräver tillstånd från Trafikverket att ansöka om sådana. Avseende faunapassage ser bolaget att det är positivt att Trafikverket klargjort sin syn på detta.

Sametinget

Sametinget befarar att de faktiska konsekvenserna på renkötselns bedrivande är mer omfattande än vad som framgår av bolagets underlag med kompletteringar.

Den flyttled av riksintresse som korsas av transportvägen mellan Fäboliden och Svartlidenanläggningen kommer att påverkas direkt av verksamheten. Sametinget bedömer att effekterna av ansökt verksamhet tillsammans med befintliga verksamheter (de kumulativa effekterna) i området kommer att påtagligt försvåra rennäringens bedrivande. Renarnas möjlighet att ströva fritt samt flytt av renar är redan hårt begränsad på grund av verksamheten i Svartliden. En ny gruvetablering i Fäboliden tillsammans med befintlig och kommande tillståndsgivna verksamheter kommer att ytterligare fragmentera de kvarvarande betesmarkerna, vilket medför att de funktionella sambanden mellan årstidsmarkerna försvinner. Förändringar i

landskapet med minskade sammanhängande betesmarker och påverkan på flyttleder är faktorer som kan leda till att renarna inte kan följa sina naturliga beteendemönster.

Det finns ett stort antal verksamheter och störningar inom Vapsten samebys renbetesmarker samt ett flertal planerade verksamheter. Med tanke på denna utveckling med fragmenterade betesmarker och minskade sammanhängande betesmarker befarar Sametinget att en gruvbrytning vid Fäboliden tillsammans med andra störningar försvårar för kommande generationer att bedriva och utveckla renskötseln och därmed också den samiska kulturen.

Vad gäller de föreslagna skyddsåtgärderna står Sametinget fast vid att de inte anses vara tillräckligt konkretiserade för att kunna säkerställa att berörd sameby fortsatt kan bedriva traditionell naturbetesbaserad renskötsel då konsekvenserna blir stora. Det är den traditionella renskötseln och de mark- och vattenområden den kräver, som ska skyddas. Detta innebär att om renskötselns utövande tvingas anpassas utifrån en verksamhet eller åtgärd genom att kräva inhängning av renar eller stödutfodring, har renskötseln påtagligt försvårats eftersom den inte längre kan bedrivas på traditionellt sätt. Det finns inte relevanta åtgärder för att minska skada eller kompensera för förlorade marker. Kommunikation kan inte anses som en skyddsåtgärd.

Bolaget menar att ett av syftena med efterbehandlingen är att renskötseln ska kunna bedrivas igen på platsen men Sametinget bedömer att det inte framgår hur det ens skulle vara möjligt. Frågan om rennäringens och den samiska kulturen förutsättningar ska sättas in i sitt sammanhang när det gäller marker som ursprungsbefolkningen traditionellt brukat samt brukar och enligt folkrättsliga principer har samerna rätt att avgöra om exploateringar ska ske eller inte.¹⁰ Det påpekas även av FN:s kommitté mot rasdiskriminering, CERD- kommittén som i ett avgörande från den 26 november 2020 som uppmanar Sverige att respektera principen om fritt och informerat förhandssamtycke. Av ovannämnda anledningar anser Sametinget att den ansökta verksamheten inte kan tillåtas.

Bolagets svar

DMS delar inte Sametingets uppfattning att i princip all kvarvarande betesmark antingen ska klassas som riksintresse eller åtnjuta skydd såsom områden av betydelse för renskötseln. Enligt Bolagets uppfattning är detta att gå utöver gällande rätt och denna uppfattning får inte stöd i praxis. Vidare beräknas DMS gruvverksamhet i Fäboliden endast ha en liten påverkan på rennäringen, se aktbilaga 142. Vad gäller 2 kap. 15 § regeringsformen kan konstateras att gruvverksamheten och rennäringen kommer att kunna samexistera, varför verksamheten inte skulle medföra någon påverkan på de enskilda medlemmarna i samebyns egendomsrätt. DMS anser att de skyddsåtgärder som Bolaget föreslår är sådana att något otillåtet intrång på samebyns egendomsrätt inte kan anses ske. Detta då samebyn inte har en formell äganderätt till marken, utan en brukanderätt.

Enligt redovisade studier och underlag har visat att sökt åtgärd inte påtagligt försvårar renskötsel och annan samisk markanvändning. DMS gruvverksamhet i Fäboliden beräknas ha endast en liten påverkan. Verksamhetsområdet upptar mindre än 0,3 promille av Vapsten samebys område och beräknade undvikelsezon berör endast 0,25 procent av Vapsten sameby.

Av tidigare presenterad inventering av förekomsten av marklav, hänglav och krustätel i området kring Fäbolidengruvan samt transportsträckan till Svartliden framgår att endast ett större område och tre mindre områden bedömdes ha riklig förekomst av hänglav och att tolv områden av varierande storlek bedömdes ha god förekomst av hänglav, flertalet i närheten av Svartliden. Detta inverkar på områdets betydelse som bete när marklaven inte går att komma åt vilket kan ha betydelse eftersom effekter av klimatförändringar såsom varmare klimat, med kortare och mer nederbördsrika vintrar, kan medföra att betet av marklav oftare blir otillgängligt för renar på grund av isbildning till följd av nollgenomslag, s.k. låst bete. Det är därför möjligt att hänglav på grund av klimatförändringar blir allt viktigare framöver och därmed hänglavsrika områden som vinterbetesmarker. Gruvverksamheten kommer inte att innebära att några hänglavsrika bestånd av äldre skog avverkas, dessa områden bedöms inte heller påverkas av grundvattenavsänkningen så att förekomsten av hänglav påverkas. Gruvverksamhetens undvikelsezon om ett par kilometer kommer dock delvis att överlappa med nämnda skogsbestånd där en möjlig effekt är att renar helt eller delvis undviker detta område. I denna del bör dock påtalas att de förväntade bullereffekterna snabbt kommer att avta i takt med att brytningsdjupet i gruvan ökar, vilket innebär en betydande minskning av bullerområdets utbredning redan under det första året av brytning. Detta medför att bullernivåerna under merparten av gruvans verksamhetstid kommer att understiga 40 dB vid maximalt 2 km från verksamhetsområdet, vilket motsvarar en typisk bakgrundsnivå utan påverkan av trafik och dylikt men med viss vind, och kommer därmed inte att påverka de identifierade skogsområdena med hänglav på Storfatmyran eller övriga hänglavsrika bestånd. Detta kommer sannolikt även att innebära att undvikelsezonen minskar.

DMS anser inte att det utifrån studier över andra områden går att dra slutsatsen att gruvverksamheten kommer att ge upphov till en större undvikelsezon. Undvikelsezonen av gruvverksamheten beräknas utgöra 0,25 procent av Vapsten sameby och att den kumulativa påverkan från verksamheten bedöms vara försumbar. Bolagets utredningar beaktar således eventuella klimatförändringar och hur dessa kan påverka rennäringens användning av betesmarker i framtiden.

DMS anser att verksamheten kan tillåtas då den inte innebär ett påtagligt försvårande av rennäringen. Vidare är gruvans lokalisering redan beslutad genom den bearbetningskoncession som föreligger enligt minerallagen. Vad gäller skyddsåtgärder och att Sametinget inte anser att dessa är tillräckligt konkretiserade har DMS angett konkreta åtgärdsförslag. DMS anser därmed att de skyddsåtgärder och de utredningar som har tagits fram och genomförts är konkreta och tillräckliga. I denna del vill DMS även framhålla att Bolaget kunnat åta sig att utge viss ytterligare ersättning årligen för skyddsåtgärder som Samebyn själva kan bestämma, anpassa och rikta utifrån faktiska rådande förhållanden och behov, även om

markintrånget redan är kompenserat vad avser markanvisningsförrättningen i vilket Vapsten sameby fick ersättning.

Kammarkollegiet

Fäbolidens tillkommande gruvverksamhet kan inte prövas förrän Svartliden Gruvan, som minimum, har tillstånd att ta emot malmen för anrikning samt omhänderta det avfall som uppkommer.

Ansökan avser nyetablering av en gruvverksamhet som inte ansöker om tillstånd att anrika den malm man avser att bryta. Malmen ska transporteras 30 km bort för att anrikas inom en annan verksamhet. Så vitt kollegiet kan förstå saknas tillstånd hos den andra anläggningen att ta emot 500 000 ton malm per år.

Kollegiet anser att de båda verksamheterna står i sådant tekniskt- och miljömässigt samband att de båda gruvorna behöver, helst, ett nytt gemensamt tillstånd. Ansökan är därmed felaktigt avgränsad. Man kan inte bedriva gruvdrift utan att anrika malmen och den verksamhet som ska utföra uppdraget måste ha tillstånd och kapacitet, inte minst för avfallshanteringen. Anläggningarna har dessutom samma verksamhetsutövare.

Det vore inte förenligt med 2 kap 3 § miljöbalken att godkänna denna hantering (ovan) såsom bästa möjliga teknik. Varken för hantering av malmen eller det utvinningsavfall som uppkommer.

Ansökan utgör en nyetablering av en gruvverksamhet och ska därmed prövas utifrån miljöbalkens 2 kap med avseende på andra allmänna intressen än själva koncessionen. Att undvika olägenheter är ett allmänt intresse. Transporterna ska belasta det allmänna vägnätet med upp till 140 fordonsrörelser per dag och det saknas underlag för att föreskriva villkor för dessa omfattande följdverksamheter. Rennäringen utgör också ett allmänt intresse som ska beaktas vid prövningen av olägenheter till följd av bolagets följdverksamheter. Det saknas förslag till villkor i detta viktiga hänseende.

Kollegiet vill särskilt påpeka att en ansenlig del av den miljöpåverkan som uppstår vid en gruvverksamhet har med anrikningen av malmen att göra. Det förutsätts därmed att en annan anläggning ska ha en utvinningsavfallsanläggning (sand- och klarningsmagasin samt vattenrening i övrigt) som är dimensionerad för denna tillkommande anrikning. Detta skulle innebära att miljöbelastningen från Fäboliden förutsätts hanteras under en annan verksamhets rådighet. Resonemanget är inte hållbart enligt 1 kap 1 § miljöbalken. Kollegiet ser det som olämpligt att enbart avbaningsmassor, grå bergs upplag, vattenrening samt hantering av hydroxidslam, on site, blir provat såsom utvinningsavfallsanläggning.

Det råder stor oklarhet avseende tillståndsmeningens utformning, bolagets yrkanden samt de villkor som föreslås. De vattenverksamheter som yrkas är inte preciserade till omfattning och- eller volymer för avledning av länshållningsvatten. Det framgår inte huruvida de sedimentationsbassänger, diken mm som planeras är ändamålsenliga vid höglöden. Kommer det att uppstå bränningsproblematik?

Villkoren är inte formulerade för att fungera i praktiken.

Då det gäller utsläpp till vatten förordar bolaget en prövningsmodell som utgår från s k "blandningszoner" (komplettering Aktbil 44). En verksamhet som ansöker om tillstånd att förorena yt- eller grundvatten kan inte tillämpa ett sådant resonemang. Bolaget ska rena sina utsläpp även lokalt i sitt påverkansområde. Det kan inte tillåtas vara smutsigt nära utsläppspunkterna. Huruvida resonemanget är förenligt med tillämpningen av ramvattendirektivet, då det gäller belastning med metaller och ämnen såsom uran och arsenik, ställer sig kollegiet tveksamt till. Syftet med bestämmelserna är inte att utspädning i recipienten ska bli en del av sökandebolagets vattenrening. 5 kap 4 § miljöbalken gäller alltid. Det är exempelvis oklart huruvida reningen i geotuber är en del av "processvattenreningen" eller ska ses som en del av efterbehandlingen.

Bolaget är av uppfattningen att verksamheten inte har tillräcklig påverkan på Natura 2000 för att ett fullständigt underlag ska vara motiverat. Ändå ansöker man om ett sådant tillstånd. Kollegiet anser inte att underlaget är tillräckligt. Ett exempel kan lämnas ur bolagets egen villkorsformulering (villkor 2).

” Bolaget har, om bolaget anser det behövt, rätt att släppa 40% av processvattnet till Sörträsk/Rusbäcken”

Kollegiet förstår inte hur bolaget tänkt sig att underlaget stödjer ett sådant villkor. Hur mycket processvatten rör det sig om? Om processvattnet skulle innehålla andra ämnen än de som anges i tabellen (t ex Uran)? Vad är rapporteringsgränserna för dessa ämnen och tänker man sig ett resonemang med s k blandzoner?

Kollegiet kan inte hitta ett överskådligt material som visar på geohydrologisk påverkan i gruvans närområde. Kopplat till exempelvis vattenförande sprickbildningar. Vad händer vid dagbrots- respektive underjordsbrytning och riskeras intilliggande myrmarker att avvattnas?

Kollegiet är av uppfattningen att frågan om verksamhetens påverkan på Natura 2000-området endast, vetenskapligen meningsfullt, kan prövas inom ramen för en genomlysande prövning av hela den sökta verksamheten, inklusive underjordsbrytningen samt vattenverksamheterna.

Kommer det att behövas dispens enligt artskyddsförordningen? Vilka förslag för kompensation för förlust av naturvärden föreslår bolaget?

Enligt bolagets synsätt på "Blandningszoner" görs recipienten till en extra del av vattenreningen. Det är inte bara MKN för vatten som ska respekteras utan även hållbar belastning på vattnet enligt 2 kap 2, 3 §§ miljöbalken. Utsläppen ska minimeras och reningen ska optimeras. Slutna processer är alltid bäst, men då detta är omöjligt ska tekniken drivas så långt möjligt. Då blir MKN för vatten ett trubbigt redskap. Det är inte tillåtet att förorena vatten lokalt bara därför att lagstiftaren valt en viss metod för avgränsning av vattenförekomster.

Det framgår inte av avfallshanteringsplanen för Fäboliden hur dess föreningar ska tas om hand av anläggningen i Svartliden. Det finns m a o inte analyserat vilken miljöpåverkan som gruvan vid Fäboliden de facto kommer att ha tre mil bort. Att föreningarna uppkommer vid en anrikningsprocess i Svartliden betyder inte att de inte härrör från gruvdriften i Fäboliden.

För den händelse att domstolen anser att bristerna i ansökan kan läkas genom ytterligare kompletteringar från bolaget så återkommer kollegiet i de materiella delar.

Bolagets svar

Bolaget anser att inlämnad ansökan och dess bilagor tillsammans med genomförda kompletteringar visar att verksamheten kan bedrivas i enlighet med 2 kap. miljöbalken och andra tillämpliga miljö- samt risk- och säkerhetsbestämmelser. Bolaget har i sin ansökan, avsnitt 21 beskrivit hur verksamheten uppfyller kraven i 2 kap. miljöbalken. Kammarkollegiet behöver förtydliga sina synpunkter avseende i vilka delar de tycker att bolagets villkor är bristande för att bolaget ska kunna bemöta synpunkterna på ett mer detaljerat sätt. DMS vill inledningsvis påtala att 5 kap. 4 § miljöbalken i nuvarande lydelse trädde ikraft först den 1 januari 2019 och att äldre bestämmelser fortfarande gäller för handläggning och prövning av mål och ärenden som inlets före ikraftträdandet. Nu aktuellt mål inleddes före den 1 januari 2019 och således gäller de äldre bestämmelserna. Kammarkollegiets uppfattning att 5 kap. 4 § miljöbalken alltid ska gälla i dess nuvarande lydelse är därmed felaktig.

Bolaget är medvetet om att Sverige inte implementerat artikeln om blandningszoner från direktivet, men det används i praktiken av svenska myndigheter vid villkorssättning av miljöfarlig verksamhet. Blandningszoner omnämns bland annat i MÖD:s dom av den 22 januari 2016 i mål nr M 10031–14. Dessa regler tillämpas alltså i Sverige och DMS anser att de även bör tillämpas i nu aktuellt fall.

Vad gäller vattenrening så kommer utsläppshalterna kommer att, utifrån framtagna utredningar, motsvara halterna som redovisas i BREF MWEI tabell 4.41. Reningsgrader i detta spann utgör bästa möjliga teknik.

Det inte är bolagets avsikt att avfallshanteringen kommer plockas in i en avfallshanteringsplan hos ett annat bolag. Avfallshanteringen avseende anrikningen av malm kommer att hanteras inom DMS avfallshanteringsplan, men i en annan av DMS tillståndsgivna verksamheter. Avfallshanteringsplanen för DMS anrikningsverksamhet i Svartliden är redan prövad.

Vapsten sameby

Sameby konstaterar att den planerade verksamheten planeras inom samebyns vinterbetesmarker där samebyn enligt rennäringslagen (1971:437) 3§ 2 p. har rätt att bedriva renskötsel 1 oktober-30 april. Samebyn anser att en gruvverksamhet i enlighet med ansökan skulle omintetgöra samebyns förutsättningar att nyttja det vinterbete som finns inom betestrakten. Verksamheten i sig skulle leda till betesbortfall och minskad betesro, vilket medför ökade rörelsebetenden hos renarna. Om renarna rör sig mer kommer de oftare att komma upp på LV 360. Transporterna mellan Fäboliden och anrikningsverket i Svartliden skulle innebära en ökning av tung trafik, vilket ökar risken för renpåkörningar. Ökat rörelsebetende hos renarna medför också en ökad risk för spridning av renhjordarna vilket leder till sammanblandningar inom olika vinterbetesgrupper i samebyn men också andra och intilliggande samebyar. Samebyn anser således att den ansökta verksamheten inte ska tillåtas.

Utsläppshalterna är enligt samebyn också av betydelse. Såvitt samebyn uppfattar bolaget kommer dessa halter att variera beroende på årstid, vatten- och väderförhållanden. Det är enligt samebyn inte tillfyllest. Eftersom renskötselrätten innebär en rätt att använda mark och vatten till underhåll för renskötarna och deras renar är det av betydelse att veta att utsläppshalterna under tiden då renskötseln bedrivs i området inte är höga med fara för människors och djurs hälsa, även om dessa sett på ett år eller dylikt skulle vara inom ramen för vad som är tillåtet. Det är också av största vikt att intilliggande myrmarker inte avvattnas eftersom myrområden utgör viktiga betesområden och att dessa riskerar att förstöras om det sker en avvattning av myrområdena.

Det allmänna intresset grundar sig bland annat på Sveriges internationella åtaganden. Regeringen har uttryckt att rennäringen är en förutsättning för att trygga den samiska kulturen. Således måste det finnas grundläggande förutsättningar för bedrivande av renskötsel, vilket innebär att det måste finnas en säker tillgång till betesmarker. Bestämmelserna i 3 kap. 5 § miljöbalken syftar till att det skall finnas grundläggande förutsättningar för rennäringen inom varje sameby, vilket innebär att det skall finnas en säker tillgång till åretruntmarker och vinterbetesmarker som har en avgörande betydelse för rennäringens bedrivande. Det är också de statliga myndigheterna som ska bevaka det allmänna intresset.

Rörande villkor för trafik och buller anser samebyn att det för rennäringen också bör finnas villkor avseende buller och att dessa inte överstiger 70 dBA eller nivå som myndighet anser lämplig med hänsyn till renarna och renskötarnas arbetsmiljö.

Angående vattenhanteringen anser samebyn att det mot bakgrund av att renskötselrätten inte bara inbegriper nyttjande av land utan även vatten för samebyns medlemmar och deras renar måste vattenhanteringen ligga inom de ramar som inte är farliga för djur eller människor. Samebyns erfarenheter från Svartliden, Middagsmålsmyran och Lördagsbäcken är i vart fall att vattenhanteringen för den verksamheten i långt större utsträckning påverkade samebyn och dess renskötsel än vad som antogs i samband med prövningen. Dels har vattenkvaliteten ansetts alltför

osäker för att kunna nyttja vattnet för sig eller renarna och dels har myrområdet blivit så sankt att det svårligen kan passeras.

Samebyns markanvändning av området framgår av MPD:s beslut om provbrytning. Där framgår bl.a att vinterbetestrakten rymmer 1-2 vinterbetesgrupper. Det innebär att det rör sig om 2/3 av samebyns totala renhjord som berörs av den planerade verksamheten. Att förse renar med GPS är en åtgärd som kommer att innebära att samebyns medlemmar blir ålagda att vidta åtgärder för att för att GPS-alternativet ska ha någon effekt. Kontroll av GPS-data är omfattande arbete som kräver tid. Samebyn uppfattar det som att åtgärden syftar till att minska påverkan på rennäringen i området, vilket leder till att datauppgifterna sannolikt är avsett att hanteras av samebyns medlemmar. Samebyn har inte den tiden eller de resurser som krävs för att hantera den stora mängd data som en sådan åtgärd skulle medföra. Samebyn anser också att det förslaget indirekt innebär att samebyn åläggs att arbeta med detta trots att villkor och åtaganden är kopplade till ett eventuellt tillstånd och därmed ska riktas mot verksamhetsutövaren.

Samebyn ställer sig mycket frågande till förslaget om Porokello. Såvitt samebyn förstår det systemet kräver det att någon, ex. yrkeschaufför varnar om renar på vägen men också att trafikanterna har applikationen eller det varningssystemet igång för att det ska fungera. Återigen är detta exempel på en åtgärd som kräver aktivt handlande av andra än verksamhetsutövaren självt för att den ska ha någon effekt. Bolaget har heller aldrig informerat samebyn om Porokellossystemet och den information som samebyn har är den som samebyn kunnat söka sig till via internet.

Bolagets förslag om att betala 50 000 kr årligen till samebyn så länge gruvbrytningen pågår anser samebyn är närmast en skymf. Att tro att påverkan på rennäringen inte skulle överstiga 50 000 kr per år är kraftigt underskatta den ansökta verksamhetens effekt på renarna, renskötseln och samebyns markanvändning. Inte ens de konsekvenser som MPD har redogjort för i sitt beslut om provbrytning (sid. 9-10) uppgår till 50 000 kr/ år. Betesbortfall, sammanblandningar, påkörningar av renar, inverkan på andra betesområden som måste nyttjas om den västliga betestrakten inte kan nyttjas m.m. motsvarar kostnader vida överstigande 50 000 kr per år. För 50 000 kr skulle det vara möjligt att köpa ca 13 ton foder (3,80 kr/ kg exkl moms). Det skulle inte räcka ens för två dagars betesbortfall för ca. 4000 renar (2 kg/ ren och dag). Då är inte ens merarbetet med att utfodra inräknat, inte heller en renskötselanläggning som har kapacitet utifrån gällande djurskyddsbestämmelser att hålla ett större antal renar inhägnade etc.

Vad gäller verksamhetens påverkan på flyttlederna förstår inte samebyn vad bolaget menar med att påverkan på grund av transporter av malm skulle vara liten, då transporter ska gå längs efter redan trafikerade vägar. Samebyn kan bara hänvisa till MPD:s beslut om provbrytning där transporter av malm bedömdes innebära sådan påverkan att provbrytningen endast bedömdes som tillåtlig som den kunde ske under tid då renskötsel inte bedrevs inom området (maj — september).

Bolaget avvisar Sametingets farhågor om de s.k. kumulativa effekterna. Bolaget skriver att påverkan på rennäringen från Fäboliden skulle vara så liten att den inte enligt bolaget innebär någon märkbar förändring av de kumulativa effekterna som Vapsten sameby redan erfar. Samebyn hänvisar till det utslag som Hovrätten för Övre Norrland meddelade den 21 juni 2010, mål nr Ö 545-05 där frågan om verksamhetens påverkan i förhållande till annan pågående markanvändning också prövades. Hovrätten skriver bland annat att det förhållandet att renskötselrätten till sin natur utövas vid sidan av andra markrättigheter medför att den kan utsättas för många störningar, vilka tagna var för sig kanske inte på något avgörande sätt försvårar utövandet av renskötselrätten men sammantaget kan medföra betydande svårigheter i detta avseende. Enligt domstolen är det skador som bolaget har kunnat bedöma och att det således också är rimligt att bolaget ersätter den skada uppkommer till följd av att den senaste verksamheten förvärrar verkningarna av redan befintliga intrång. En motsatt tillämpning av ersättningsreglerna skulle i extrema fall kunna medföra att samerna, genom många var för sig relativt obetydliga störningar genom olika former av markutnyttjande, fick vidkännas så omfattande störningar i utövandet av sin renskötselrätt i ett visst område att den helt omöjliggjordes, utan att tillerkännas annan kompensation än för den störning som vart och ett av dessa markutnyttjanden tagna för sig gett upphov till. Samebyn hänvisar till detta eftersom det förefaller som om bolaget resonerar som att påverkan på rennäringen till följd av Fäbolidengruvan kommer att bli liten medan all övrig markanvändning är skadligare för rennäringen och att dessa faller utanför bolagets ansvar.

De analyser, utredningar och förslag till skydds- och kompensationsåtgärder har enligt samebyn påtagliga brister, vilket i sammanhanget måste framhållas. Forskningsresultat, praxis och ny kunskap förefaller inte vara med i bolagets bedömningar, vilket enligt samebyn är en skrämmande känsla. Bolagets bedömningar bär istället prägel av att vara kraftigt underskattade och de synpunkter, invändningar och kommentarer som framhållits av länsstyrelsen, Kammarkollegiet och Sametinget har istället bemötts på ett enligt samebyn mycket märkligt sätt. Istället för att systematiskt bemöta de synpunkter som har framförts har bolaget närmast med en anmärkningsvärd arrogans avvisat de frågeställningar som framförts av myndigheterna och även av samebyn.

Bolagets svar

Bolaget anser att verksamhetens påverkan inte innebär en så stor påverkan på rennäringen att de två intressena inte skulle kunna samexistera. DMS menar att man genom samråd, försiktighetsåtgärder som de som föreslagits, eller andra som kan diskuteras i samråd med samebyn går att undvika allvarliga konsekvenser.

DMS framföra att i rennäringsanalysen framgår bl.a. att vid full verksamhet och med användande av maximalt antal borrhigar beräknas en ljudnivå som överstiger 40 dB att maximalt sträcka sig ca 2-2,5 km utifrån verksamhetens centrala delar. DMS har även föreslagit villkor avseende buller från verksamhetsområdet. I MKB:n redogörs för hur renen kan störas av bl.a. buller, vibrationer och synintryck utifrån användande av forskningsbaserade undvikelsezoner. Detta är enligt DMS gängse praxis och även tillräckligt vad gäller villkor. Det är enligt DMS inte

lämpligt att för varje villkor som kan antas påverka renen hänvisa till hur villkoret är erforderligt för rennäringen, när syftet med villkoret inte enbart avser rennäringen.

Bolaget har visat att de sökta villkoren för utsläpp av arsenik och övriga ämnen (ammoniak, bly, kadmium, koppar, nickel, uran och zink) utifrån de i bilagan redovisade modelleringarna jämte resonemangen inte bedöms utgöra en risk för betydande påverkan på vattenlevande organismer i Öran efter fullständig omblandning. osannolikt att det uppkommer skador på ren som följd av att renen dricker vatten i Lördagsbäcken. Eftersom såväl ren som människor klarar högre nivåer av metaller och övriga ämnen bedöms det inte finnas risk för vare sig renar eller människor kopplat till utsläppen från verksamheten under någon del av året. Som framgår av tidigare utredning är beräknade halter vid slutet av blandningszonen i Öran så låga att inga negativa effekter på biota förväntas.

Det har visats att det är endast små områden av myrmark i det för gruvverksamheten markanvisade området som riskeras att påverkas. Påverkan förväntas dessutom avstanna när verksamheten upphör. Utredningarna visar att intilliggande myrmarker inte riskerar att förstöras genom avvattnings.

Enligt DMS är det inte korrekt att det saknas villkor för att undvika olägenhet på allmänna intressen såsom rennäringen. Att rennäringen är ett allmänt intresse följer bl.a. av 3 kap. 5 § första stycket MB. Bolaget är väl bekant med att rennäringen så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra rennäringens bedrivande. DMS vill dock påtala att även mineralutvinning är ett riksintresse enligt miljöbalken och att Bolaget innehar en lagakraftvunnen bearbetningskoncession enligt minerallagen i området, vilket har stor betydelse för lokaliseringsprövningen enligt miljöbalken.

Områden eller flyttleder av riksintresse för rennäringen förekommer inte inom det område som gruvverksamheten kommer att ta i direkt anspråk. Områden utpekade som nyckelområden för vinterbete i Vapsten renbruksplan förekommer inte heller inom verksamhetsområdet, medan verksamhetsområdet i sin helhet överlappar med områden klassade som kärnområde för vinterbete i renbruksplanen. Verksamhetsområdets storlek utgör dock en mycket liten del (i storleksordningen någon promille) av den totala arealen för kärnområdet vinterbete, varför påverkan relaterat till ianspråktagande av mark för gruvprojektet anses vara negligerbara. Vapsten har fått intrångsersättning för verksamheten avseende en betydligt större areal än vad som nu är aktuellt. DMS anser mot bakgrund av detta att påverkan på det allmänna intresset för rennäring inte är så stor att det krävs några ytterligare villkor i frågan.

Vad avser bedömningen i Miljöprövningsdelegationen ("MPD") avseende provbrytningen i Fäboliden vill DMS påtala att MPD i sin bedömning gjorde en intresseavvägning och i denna beaktade att provbrytningen utgjorde en försöksverksamhet som kunde bedrivas under en viss tid med lindrigare effekter för rennäringen samt att denna omfattade en viss mängd malm. Det är alltså avsevärda skillnader i förhållande till nu sökt verksamhet och det är inte möjligt att utifrån

bedömningen vid provbrytningen utgå ifrån att samma bedömning ska göras vad gäller reguljär gruvdrift. Detta eftersom förhållandena skiljer sig på betydande sätt, bland annat då provbrytningen sammantaget omfattade en viss mängd malm samt pågick under enbart två säsonger då MPD bedömt att provbrytningen kunde genomföras endast under sommarbetesperioden. Det är inte möjligt att genomföra reguljär gruvdrift under enbart fem månader per år, bland annat med hänsyn till omfattningen och driftstiden.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen i Lycksele stödjer länsstyrelsens samtliga yrkanden, att de beaktas i målet och som villkor, att Bästa Möjliga Teknik används och försiktighetsprincipen iakttages. Med beaktande av recipienten Öråns känslighet, naturligt mjuka, närings- och humusfattiga vatten med låga pH-värden samt ett Natura 2000-vatten, att DMS krav på sänkta villkorshalter inte medges.

Risk finns för förorening/negativ påverkan av ekosystemet i vattendraget Örån/Natura 2000 – området. Inte bara kortvarigt, utan under lång tid. Överföringen, 40 % av påverkat vatten, till Umeälvens vattensystem kan ses som en nödvändig lösning på miljöbelastningen i Örån. Påverkan på Vormbäckens vattensystem/ekosystem är fortfarande stor och tydlig trots åtgärder. Recipienten Örån/Öreälv är en skogsälv med särskilda natur- och kulturvärden, ett skyddat område enligt EU:s skyddsnätverk Natura 2000, för att hindra utrotningen av djur och växter och för att hindra att deras livsmiljöer/habitat förstörs. Det är troligt att metallhalterna i Örån blir höga även längre nedströms, dels på grund av de stora flödes variationerna, dels att driftfaunan i vattendraget förflyttar sig på naturligt sätt i sitt habitat.

Malmbilarna måste förses med intäckning av malmen som skydd mot damning vid transporter, att DMS krav på sänkta villkorshalter inte medges.

Besöksnäringen i Västerbotten omsätter ca 9 miljarder SEK och sysselsätter 5 500 personer. Besöksnäringen ökar mycket i landet. Naturturismen och fisketurismen ger alltså miljoninkomster och arbetstillfällen till lokalsamhället. En frisk och oförstörd natur är viktig för en positiv framtidstro och för folkhälsan. Gruvverksamheten har en betydande miljöpåverkan (se RIR 2015:20), och att samhället får ta stora kostnader för efterbehandling (ex. finns i länet). Föreningen jämför även erfarenheter från Kristinebergsgruvan och påverkan på Vormbäckens ekosystem. Med sjöarna Hornträsket, Vormträsket blir det ca 40 km. Utsläppen från gruvindustrin här åstadkommer mycket stora förändringar av både fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i hela vattensystemet ned till Vindelälven.

Morän i området har de i handlingarna redovisat som lerig morän. Området har troligen inte den fraktionen. Kontrollprogrammet tar liten hänsyn till utläckaget under längre tidsrymd.

Naturskyddsföreningen anser att en mer hållbar gruvverksamhet kan utvecklas, och måste utvecklas, för en hållbar framtid och en hållbar ekonomi. Detta bl.a. genom minskad överkonsumtion, eco-design med hög resurseffektivitet, mer återbruk och återvinning, ex, urban mining (mineraller i samhället, bl.a. elektronisk utrustning) och waste mining (industri- och gruvavfall). Gruvorna har fortfarande en stor miljöpåverkan även med hög klimatpåverkan.

Även om att vissa metaller finns, i låga halter, naturligt i miljön, så påverkar människans aktiviteter att metallhalter har ökat i vår närmiljö. Besvärliga metaller är ex. bly, kadmium, kvicksilver och arsenik som i låga halter kan vara skadliga för växter och djur. Metaller kan inte brytas ned utan blir kvar under lång tid och påverkar organismerna i vattnet och kan anrikas i näringsväven. Tidsfaktorn måste här tas i beaktande, en aktiv gruvverksamhet i ca 15 år, med en efterföljande urlagningsperiod. En ny avhandling som doktoranden Johan Lidman, vid Umeå Universitet, institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap, nyligen presenterade, visar att metallföroreningar i vattenmiljön, en studie i Laisvall, även kan påverka insektsätande fåglar på land. Detta innebär att miljökvalitetsnormer, MKN, som vanligtvis baseras på studier med fokus på insekternas larvstadium, kan vara för högt satta och därigenom inte skyddar organismerna i vattenmiljön.

Naturskyddsföreningen i Lycksele vill också tydligt påpeka, att bäcköring och insjööring, salmo trutta, finns i hela vattendraget, Öran. Eventuella utsättningar av fiskyngel förutsättes ske i samråd med respektive Fiskevårdsområden, FVO, och Vattenråd VRO samt länsstyrelsen för en rätt biologisk anpassad utsättning.

Det måste uppmärksammas att guld inte är någon kritisk metall för den pågående klimat- och energiomställningen.

Bolagets svar

Transport av malm från Fäboliden till Svartliden kommer att ske på täckta flak

I första hand ska inget utsläpp ske till Sörträsket/Rusbäcken. Dock kan det bli aktuellt med en överledning, som en kompletterande skyddsåtgärd i form av utsläpp av ett mindre delflöde. DMS instämmer därför med Naturskyddsföreningen att en sådan ledning ska anläggas.

DMS har analyserat grundvattenkemi i ett antal grundvattenrör inom området samt ytvattenkemi i omgivande vattendrag sedan lång tid tillbaka. DMS har för avsikt att inom ramen för bolagets egenkontroll fortsätta analysera grundvattenkemin i ett antal mätpunkter för att på så vis kunna kontrollera vattenkvaliteten inom avrinningsområdet från gruvan och gråbergssupplaget.

SGU har genomfört jordprovtagning i området och siktanalyser i fyra punkter i anslutning till det aktuella gruvområdet. Siktanalyserna visar enligt SGU att de ytliga jordlagren består av lerig sandig morän till sandig lerig morän på andra platser. Av SGU:s jordartskartering över området anges att moränen utgörs av sandig siltig till siltig sandig morän.

I ansökan med bilagor samt kompletteringar har funnits ett gediget material och underlag för att kunna ta ställning till påverkan på Natura 2000-området. Utredningar som är baserade på baslinjemätningar, inventeringar, utredningar och riskanalyser visar de låga riskerna för negativ påverkan på området och på ekosystemet i vattendraget.

Gruvnäringen är ett centralt intresse av stor betydelse för Sverige men även internationellt. Sverige står för nästan en fjärdedel av allt guld som produceras inom EU och svensk gruvnäring är en av de mest miljövänliga i världen. Vidare sysselsätter gruv- och mineralbranschen enligt SveMin ca 13 000 personer eftersom för varje jobb inom gruvnäringen genereras ytterligare jobb, den s.k. sysselsättningsmultiplikatorn som är cirka 2,5. Sysselsättningsmultiplikatorn är dock högre vid verksamhet i glesbygd än i tätorter.

Vad gäller Naturskyddsföreningens jämförelse med erfarenheter från Kristinebergsgruvan och påverkan på Vormbäckens ekosystem anser DMS inte att en sådan jämförelse låter sig göras. Brytning vid Kristinebergsgruvan påbörjades år 1940 och anrikningen upphörde år 1991. Den miljöutredning som Naturskyddsföreningen hänvisar till i sitt yttrande är från år 1979 och därmed över 40 år gammal. De krav som ställs på avfallshantering och miljöskydd är idag helt annorlunda och svensk gruvindustri bedrivs idag utifrån högt ställda miljökrav. Dessa omständigheter medför sammantaget att påverkan av DMS verksamhet i Fäboliden inte kan jämföras med Kristinebergsgruvans.

När driften i gruvan upphör ska kontrollprogrammet revideras för att anpassas till slutliga villkor för efterbehandlingen

Vinlidens intresseförening

Fastighetsägare och boende i Vinliden, både fastboende och fritidsboende har under provbrytningsperioden fått höra bullret och känna vibrationerna av den tunga malmtrafiken. Risken för trafikolyckor har ökat under provbrytningsperioden med bilköer efter malmbilarna samt ökad risk för gående barn och vuxna att korsa och att gå längs väg 360. Med högre brytningstakt och därmed fler malmbilar per dygn ökar buller, vibrationer och olycksrisker. Styrelsen för Vinlidens Intresseförening yrkar på:

- Transportfria kvällar
- Transportfria helger också fortsättningsvis
- En transportfri sommarmånad

Bolagets svar

DMS vill förtydliga att den ökade trafiken inte kommer att innebära risk för skada på någon av fastighetsägarnas hus, samt att beräknade vibrationsnivåer vid närliggande byggnader från planerade transporter inte bedöms bli kraftigare än i nuläget, d.v.s. inte kraftigare än från den tunga trafik som i nuläget trafikerar aktuell vägsträcka.

MS är medvetna om att lastbilstransporterna kommer att orsaka ett ökat antal

bullerförekomster för de närboende. Bullernivåerna kommer dock att hållas inom tillåtna nivåer och som beskrivet tidigare är lastbilstrafiken det alternativ som är mest rimligt för verksamheten. Bolaget motsätter sig därför kraven på ytterligare inskränkningar i verksamheten då det skulle försvåra för Bolaget att förlägga en normal arbetsvecka för de anställda, med utgångspunkt i ett normalt och fungerande tvåskiftschema. DMS vill även framhålla att tiden då verksamheten får bedrivas måste tillåta en lämplig förläggning av arbetstider för de som arbetar i verksamheten. De redan mycket långtgående åtaganden avseende tidsbegränsning som Bolaget har föreslagit utgör en väl avvägd och rimlig kompromiss i denna fråga. Enligt gällande rätt är det väghållarens ansvar att tillse att det går att ha transporter på allmän väg och att transporterna inte stör närboende.

Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening

1. Föreningen bestrider DMS yrkande om att tillståndet får tas i anspråk omedelbart även om det överklagas.

Stöttingfjällets FVOF anser att all miljöfarlig verksamhet som påverkar våra fiskevatten och dess djur- och växtliv i Natura 2000 området Öreälven, inte ska kunna tas i bruk förrän det är fullkomligt klarlagt att verksamhetsutövarens utsläpp till vattnet, såsom bortledning av vatten, dikning, kontrollprogram, läckage från gråbergssupplag med mera, uppfyller gällande miljövillkor, bästa möjliga teknik och garanterar minsta möjliga risk för olyckor och negativ miljöpåverkan. Av den anledningen bestrider vi bolagets yttrande. Vi bestrider också yttrandet från den självklara rättsprincipen att även andra sakägare, som påverkas negativt av gruvdrift t.ex. Vapsten sameby, måste ha en chans att överklaga och få sin prövad utan att under tiden påverkas negativt av gruvverksamheten.

2. Föreningen yrkar på att prövningen av anrikning av malm från Fäbolidengruvan i Svartlidengruvan och detta ärende prövas i samma beslut. Svartlidengruvan är belägen inom Stöttingfjällets FVOF:s område liksom den planerade reguljära gruvbrytningen i Fäboliden. Vi menar att genom att slå samman de två prövningarna till en prövning kan vi få en sammanvägd bedömning av de miljöeffekter som den totala gruvverksamheten har på våra vattendrag. I dagsläget är den uppdelad och vi riskerar att inte få hela bilden av de miljökonsekvenser som gruvan innebär. Enligt MÖD 4866-10 ska "[a]ll den miljöpåverkan som verksamheten kan ge upphov till", det vill säga alla relevanta miljömässiga konsekvenser, kunna beaktas i prövningen. Från t.ex. ett olycksperspektiv oroar vi oss för vad de ökade transporterna av cyanid för anrikning av guldet i Svartliden skulle kunna innebära för våra vattendrag som ligger nära väg 360. Den risken berörs inte i den befintliga ansökan, men blir en konsekvens av gruvans verksamhet. En gemensam bedömning gör också att vi kan få mer information om vilka miljörisker det befintliga sandmagasinet i Svartliden innebär för våra vattendrag när malmmängderna ökar, med en beräkning som tar hänsyn till ett förändrat klimat och nya klimatscenarier med betydligt ökad nederbörd. Föreningen kan också få en rimlig chans, om korrekt adress används, att komma med synpunkter på MKB:n och ansökan inom två månader, istället för två veckor.

Föreningen anser att DMS inte har tillräckligt med underlag, samt inte tagit hänsyn till transporternas påverkan, för att bedöma gruvverksamhetens påverkan på fiske och friluftsliv. En av de mest uppskattade och lättillgängliga fiskesjöarna i Stöttingfjällets FVO, Södra Saddijaur, ligger precis längs med väg 360. Här har föreningen uppfört vindskydd och det finns också utvecklingsplaner för att öka tillgängligheten till sjön, vilket vi gör i den pågående revideringen av vår fiskevårdsplan. Vi har redan upplevt hur det är att fiska när DMS transporter dundrar förbi sjön, i samband med provbrytningar som genomförts och som kommer att fortsätta. Vi anser att det är problematiskt att DMS hänvisar till gällande gränsvärden för buller, då bullret verkligen påverkar upplevelsevärden av fisket och naturen. Vi kan inte längre lyssna på tystnaden, höra fåglarna kvittra eller höra fiskarna slå. Det samma gäller för de två passager av Örån som påverkas på liknande sätt, där vi har ett vindskydd. Vi vill reservera oss för att vid en huvudförhandling kunna utveckla vårt resonemang kring detta. Vi delar inte DMS bedömning i MKB:n att gruvans verksamhet har en liten påverkan på friluftsliv och fiske.

Föreningen delar länsstyrelsens bedömning kring ekologisk kompensation och bedömning av miljöeffekter av naturmiljön. Föreningen delar länsstyrelsens uppfattning om att de bedömda miljöeffekterna för naturmiljön inte är små. Vi vill också göra domstolen uppmärksam på att i de fall att DMS ska avsätta pengar och genomföra insatser för ekologisk kompensation så ska det ske inom Stöttingfjällets FVO:s område, då det är här påverkan sker.

5. Föreningen yrkar på en begränsning av malmtransporter för att bibehålla områdets upplevelsevärden och främja friluftslivet. Föreningen anser att för att vi ska kunna fortsätta att njuta av ett hållbart fiske och friluftsliv bör transporterna begränsas. Vi anser att en verksamhetsutövare inte per automatik har rätt att belägga dygnets alla timmar med buller. Vi yrkar därför att transporterna begränsas till 12 timmar per dygn, vilket ger oss bullerfria kvällar. Inga transporter ska heller ske under helgerna samt under industrisemestern.

6. Rättelse i ansökan angående Stöttingfjället FVOF:s inställning till fiskevårdande samarbeten.

”Under samrådsprocessen har förfrågan framförts till DMS är positivt gällande eventuell kompensation till fiskevårdande åtgärder såsom utplantering av fisk i närområdet.” (Utdrag ur MKB)

Stöttingfjällets FVOF tycker att det är viktigt att bolaget använder sig av den senaste informationen när det gäller en förenings ställningstaganden, och inte ställningstaganden som gjordes för ett flertal år sedan av en annan styrelse: Stöttingfjällets FVOF vill därför ta tillfället i akt och förtydliga föreningens ståndpunkt angående hur vi ser på ett framtida samarbete med DMS, vilket vi klargjorde i ett mail till DMS i december 2019, se utdrag från mailet nedan.

”Styrelsen i Stöttingfjällets FVOF är mycket angelägen om att representera våra medlemmar fiskerättsägarna och då vi vet att vi har medlemmar som är både för och emot en framtida gruvetablering i Fäboliden, vill vi förhålla oss neutrala till DMS:s pågående tillståndsansökan. Styrelsen har därför beslutat att vi inte kan ta fram någon rekommendation till DMS angående ett möjligt framtida stöd till projekt, i det fall att en fullskalig gruvetablering skulle ske. Vi räknar istället med att Mark- och miljödomstolen kommer att följa praxis vad gäller eventuell kompensation till olika intressen i området som påverkas av gruvbrytning. Om DMS i framtiden är intresserade av att stötta projekt som Stöttingfjällets FVOF planerar att genomföra, föredrar vi därför att en sådan diskussion äger rum efter det att ett eventuellt miljötillstånd för fullskalig gruvetablering vunnit laga kraft.”

Bolagets svar

Bolaget vidhåller att tillståndet ska få tas i anspråk innan det vinner laga kraft och hänvisar till Bolagets argumentation i avsnitt 32 i ansökan. Vad gäller sakägares rätt att få sin sak prövad har dessa möjlighet att inkomma med synpunkter under processen i MMD. Av Högsta domstolens avgörande NJA 2012 s. 623 framgår att vid bedömning av frågan ska hänsyn tas till beaktansvärda nackdelar som föreligger om tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följden av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. DMS vill i denna del särskilt framföra att verksamheten i dagsläget bedrivs genom ett tillstånd till provbrytning och att verksamheten i Fäboliden förberetts och utretts noggrant under lång tid. En överklagandeprocess tar betydande tid och en förskjutning av när tillståndet kan tas i anspråk kommer medföra stora negativa konsekvenser för DMS. Det finns därför skäl att förordna att tillståndet ska få tas i bruk innan det vunnit laga kraft.

Den miljöpåverkan och de risker som verksamheten i Svartliden ger upphov till samt det befintliga sandmagasinet i Svartliden hanteras i Svartlidenprocessen och är därför inget som behöver prövas i denna process. Detta eftersom det redan är prövat genom tillståndet för verksamheten i Svartliden med tillstånd från år 2012 med efterföljande provotidsredovisningar. Frågor avseende utsläpp och anrikning, samt sandmagasinet, har redan prövats för verksamheten i Svartliden och framgår av nu gällande tillstånd. Malm från Fäboliden kommer i anrikningsverket i Svartliden att hanteras på samma sätt som malm från Svartliden. Anrikning av malm från Fäboliden innebär ingen betydande förändring av verksamheten i Svartliden, då malm från Fäboliden och Svartliden har jämförbara egenskaper och kommer att hanteras på samma sätt. Bolaget vill förtydliga att någon ökning av den mängd malm som planeras brytas och anrikas inte kommer att ske, de 500 000 ton malm per år från Fäboliden motsvarar de maximala 500 000 ton malm per år som framgår av tillståndet för Svartliden. Med anledning av detta anser inte DMS att ytterligare information gällande Svartliden krävs, utan hänvisar istället till de utredningar, domar och tillstånd som finns för Svartliden.

Verksamheten i Fäboliden inte kommer att medföra en ökad transport av cyanid till Svartliden då ansökan för gruvan i Fäboliden inte medför någon ökning av användningen av cyanid i förhållande till tidigare tillstånd för Svartliden. Användningen av cyanid vid anrikningen, och därmed även transporten av cyanid, har redan prövats och godkänts i tillståndet för Svartliden.

DMS har förståelse för att Stöttingfjällets FVOF anser att bullret från trafiken påverkar upplevelsevärden av fisket och naturen, dock kommer bullernivåerna hållas inom gällande gränsvärden. Den fiskesjö föreningen hänvisar till ligger precis längs med väg 360, en länsväg med en hastighetsbegränsning om främst 90 km/h eller 70 km/h. Sträckan på väg 360 mellan Fäboliden och Svartliden trafikeras i nuläget av ca 290 fordon per dygn, vilket alltså innebär att det även utan DMS verksamhet sker en påverkan på naturupplevelsen. Det är oklart vilka värden Stöttingfjällets FVOF anser ska gälla om gällande gränsvärden för buller inte ska vara utgångspunkt vid bedömningen. DMS vill dock påtala att Bolaget redan innan samrådsförfarandet identifierat att störningar från malmtransporterna är en mycket viktig fråga när det gäller upplevda störningar från verksamheten. Bolaget tar hänsyn till detta, varför Bolaget inför och i samband med samrådsförfarandet föreslagit att malmtransporter ska ske på vardagar, med ett reservskift på lördagar som ska användas endast vid behov eller i undantagsfall. Detta innebära att Bolaget redan har föreslagit helger som är fria från malmtransporter, under den tid då förvärvsarbetande och barn vanligtvis är lediga och har de största möjligheterna att nyttja fiskesjöarna. Den tidsbegränsning som DMS har åtagit sig är långtgående och ovanlig inom både gruvnäringen och åkerinäringen och visar på en stor vilja från Bolaget att tillmötesgå synpunkter från Stöttingfjällets FVOF och övriga som nyttjar naturområdet längs med väg 360.

Bolagets bedömning är att gruvverksamheten har en liten påverkan på friluftsliv och fiske utifrån nu rådande förhållanden, dvs. att väg 360 har en viss lokalisering och trafikmängd. De maximala ljudnivåer som uppkommer till följd av malmtransporterna är samma som de som uppkommer i nuläget av befintlig trafik. Ett antagande vid bedömningen är att friluftsutövare och fiskare som inte vill störas av trafik redan i nuläget söker sig till områden utanför påverkansområdet för väg 360 vad gäller ljud och buller, och att dessa på grund av DMS verksamhet inte kommer att påverkas.

Vad gäller frågan om rättelse av ansökan som inlämnades 2018 så utgick bolaget från information som då var aktuell. Att föreningen ändrat inställning har sedan i processens gång beaktas och har också förmedlats till domstolen i kompletteringen. Således är den senaste informationen prövande myndighet till del.

Privatpersoner

Zaida Alenius

Hon har menat att i händelse av att dricksvattnet påverkas av den sökta verksamheten så är det skäligt att bolaget bekostar åtgärder för att få tillbaka dagens kvalitet. Vid händelse av att vägen skadas så ska den lagas utan dröjsmål. Om byggnader skadas ska bolaget bekosta renovering utan dröjsmål.

Bolagets svar

Risken för sådan påverkan på dricksvattnet är liten. Om skada skulle uppstå finns regler om ersättning för oförutsedd skada. Någon påverkan på elnätet eller elförsörjningen inte förväntas ske. utförd vibrationsutredning visar att det inte föreligger någon risk för teknisk skada på byggnader i Fäbodliden by på grund av sprängningsarbeten i gruvan.

Rolf Eriksson

Han har insett att gruvbolag och myndigheter har utsett Fäbodliden och dess marker tydligen vara mycket lämplig att förstöra. Jag har idag inte hälsan för att än en gång riva upp de sår som en inläsning av handlingarna i detta mål skulle innebära. Ett tungt ansvar kommer att åvila de myndigheter som ger gruvbolaget igångsättningsstillstånd. Uppföljning och täta kontroller kommer att krävas och vem ska utföra dessa? Myndigheter som menar att gruvbolaget har ju ett kontrollprogram åsidosätter sitt eget ansvar vid tillståndsgivningen gravt. Jag har hela tiden varit och är motståndare till att en gruvbrytning ska ske på Fäbodlidens marker och har alltid uttalat detta. De som eventuellt är positiva, myndigheter och utförare får bära det fulla ansvaret för förstörelsen.

Inger Landberg

Hon har frågat varför inte alla fastigheter är med i kungörelsen.

Björn och Inga-Lisa Nordenstam

De anför att det har kommit till deras kännedom att ingen av byaföreningarna i byarna Fäboliden, Vinliden och Norrbäck har erbjudits någon möjlighet att inkomma med yttrande på DMS planerade fullskaliga drift av Fäbolidengruvan, som innebär att bolaget vill öka transporter till 140 transporter om dagen, vilka kommer att gå genom våra byar mellan kl. 06-24, måndag till fredag, och innebära passage av lastbilar som väger 30 ton.

De förstår inte varför våra byaföreningar inte fått ta del av den kungörelse som gått ut via brev till andra föreningar i området och jag upplever att vi som boende och fritidshusägare/markägare och medlemmar i byaföreningarna blivit bortprioriterade av domstolen i mål M 1950-18. Vid tidigare samråd så har de tunga, smutsiga och bullriga transporter genom byarna lyfts fram som ett stort problem av ortsbefolkning och fritidshusboende och vi har framfört detta till DMS. Transporterna fortsätter att oroa oss särskilt som vi redan under provbrytningen fått känna på vad dessa transporter innebär. Ökade vibrationer, och ett ökat buller som ligger som en konstant ljudmatta i landskapet, inte bara när bilarna passerar, utan bullret hörs under flera kilometer när lastbilarna kämpar för att ta sig upp för backar och liknande. Vi har också märkt av skadorna på väg 360 på grund av de tunga transporter. Om brytningen och malmtransporterna kommer att pågå året om riskerar vi också att påverkas negativt av transporter under höst och vinter, då den enda väg som är möjlig för promenader, då den plogas och har gatubelysning, t.ex. i byn Norrbäck, är just väg 360. Med minst 30 ton tunga transporter som kör genom

byn i en maxhastighet med 70 km/timmen i vinterväglag, ökar riskerna i trafiken för gångtrafikanter och övriga trafikanter. Vår huvudsakliga väg vi har för att motionera vintertid blir alltså betydligt farligare att promenera längs med. Bolaget har valt en lösning för sin gruvverksamhet som innebär att de ska transportera malmen till Svartlidengruvans anrikningsverk, förbi våra hus, istället för att anlägga ett anrikningsverk med utvinningsanläggning/deponi på plats och det drabbar oss som bybor längs med väg 360.

Du undrar om det är för mycket begärt att DMS, visar hänsyn till oss som bor och verkar i området och som ska leva med ett konstant buller på grund av deras verksamhet och leva med ökade risker på grund av de tunga och ökade transporter längs med vägen under 10 års tid? Jag vill ha transportfria helger men även transportfria kvällar och en transportfri sommar månad (industrisemester) om DMS beviljas sitt miljötillstånd. Då kan DMS bedriva sin verksamhet och jag, bybor och fritidshusägare kan promenera längs med vägen i trygghet och njuta av lugnet, under åtminstone en del av dygnet när det är ljust. Och jag kan, åtminstone under vissa tider under dagen, veckan och året, få känslan av att jag bor i en fantastisk by och inte i ett dagbrott som drivs av ett gruvföretag.

Henrik Nordenstam

Han har en sommarstuga i Norrbäck som berörs av den väg man tänker använda sig av för malmtransporten. Oavsett om malmtransporterna kommer att gå lika tätt som det man söker tillstånd för eller om den blir något mindre så är det ett faktum att det kommer att bli en betydande påverkan för de som är bofasta eller som ofta vistas i området.

Han vill absolut invända mot den föreslagna lösningen med påföljande malmtransporter längs väg 360. Han anser att man bör utreda frågan ytterligare om att flytta befintligt anrikningsverk till Fäboliden och väga kostnaden mot den kostnad och den påverkan på samhället som sker med att transportera malmen med lastbil till Svartliden.

I andra hand bör man begränsa transporter avsevärt, både när det gäller antal transporter per dag och hur länge man får tillstånd att köra. Det bör även utredas om det går att begränsa bullret genom att sätta upp bullerskydd, skapa alternativa vägar för att få en så liten påverkan som möjligt inom området.

Att som privatperson föra diskussioner som ifrågasätter hur ett Gruvbolag avser att bedriva sin verksamhet är med största sannolikhet utsiktslöst. Utgången lär bli densamma oavsett hur många namnunderskrifter eller yttranden från lokala Ortsbor som inkommer. Så länge som vi i samhället, hur felaktigt det än må vara, använder oss av ord som "riksintresse" i samband med gruvetableringar så kommer vi även i fortsättningen se samma sak upprepas med direkt eller indirekt negativ påverkan för de som vistas i närheten av gruvan.

Annika Nordenstam, Anne Wuolab, Nicolas Wuolab Wollberg och Per Wollberg

De anför att varken Norrek, Vinlidens intresseförening eller Fäbolidens byaförening har fått möjlighet att yttra sig angående ansökan. Inte heller om de ökade transportererna som gruvetableringen kommer att innebära. Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening har fått ta del av kungörelsen, men den kom en vecka innan yttrandet skulle vara inne till domstolen.

De är markägare och boende i Norrbäck (Norrbäck 1:3). De vill uppmärksamma om att gruvbrytningen, när den är i full drift kommer att innebära att 5 ggr så mycket malm kommer att brytas och därmed transporteras till Svartliden för anrikning. Det kommer att innebära att det blir 140 bilar per dygn förutom övrig trafik som ska passera Vinliden, Björkberg och Norrbäck och orsakar buller och vibrationer och även risk för damm. Damning är speciellt allvarlig längs Pauträskvägen som är grusväg och ofta i ohyvat skick. Att promenera längs med väg 360 kommer att vara riskfyllt, när lastbilarna dundrar förbi. Hela trafikkonceptet innebär en mycket större risk för trafikolyckor förutom vibrationsskador på hus som står nära vägen. Varje bil väger 30 ton (minst, de kan köra upp till 60 ton) på väg till Svartlidengruvan. Transporterna kommer att ske under 10 år. Transporterna kommer enligt ansökan att ske mellan kl 06-24, måndag till fredag. Vi kräver:

- fortsatt alla helger fria från transporter
- kvällar fria från transporter
- en sommarmånad (industrisemester).

Ann Charlotte Nordenstam

Hon ställer sig bakom Annika Nordenstams inställning i målet. Det måste finnas möjlighet att kompromissa med tiderna för transportererna så att jag, min familj och övriga boende och fritidshusägare längs berörd vägsträcka fortfarande ska kunna uppleva en lugn och fridfull ljudmiljö under de tidsintervall som min syster har föreslagit. Risken finns att vi väljer bort att vistas där om störningarna från den intensiva trafiken blir för omfattande. och menat att transportererna blir för omfattande.

Bolagets svar

DMS är medvetna om att lastbilstransportererna kommer att orsaka ett ökat antal bullerförekomster för de närboende. Bullernivåerna kommer dock att hållas inom tillåtna nivåer och som beskrivet tidigare är lastbilstrafiken det alternativ som är mest rimligt för verksamheten. DMS har i bilaga H1 beskrivit verksamhetens förväntade bullereffekter. Detta har också förtydligats och utvecklats i Bilaga 5 till den komplettering som skickades in till domstolen den 28 juni 2019, samt den 28 februari 2020. Av underlag i målet framkommer att bullret från transportererna förväntas hållas inom de riktlinjer som gäller för den aktuella bebyggelsen enligt Naturvårdsverkets vägledning ÅNR NV-08465-15 - Riktvärden för buller från väg- och spårtrafik vid befintliga bostäder. Bolaget motsätter sig därför kraven på ytterligare inskränkningar i verksamheten då det skulle försvåra för Bolaget att förlägga en normal arbetsvecka för de anställda, med utgångspunkt i ett normalt och

fungerande tvåskiftsschema. DMS vill även framhålla att tiden då verksamheten får bedrivas måste tillåta en lämplig förläggning av arbetstider för de som arbetar i verksamheten. De redan mycket långtgående åtaganden avseende tidsbegränsning som Bolaget har föreslagit utgör en väl avvägd och rimlig kompromiss i denna fråga.

Enligt gällande rätt är det väghållarens ansvar att tillse att det går att ha transporter på allmän väg och att transporterna inte stör närboende. DMS anser inte att detta är något som är inom DMS kontroll att reglera. Det allmänna vägnätet ska klara viss belastning och vissa bullernivåer utan att de som utför transporter ska bli ansvariga att tillse att skyddsåtgärder vidtas. Om nivåerna mot förmodan blir extrema kan det vara möjligt med en dialog mellan bolaget och Trafikverket, men enligt DMS är detta inte något som ska ingå i tillståndet eller villkoras på något sätt. Som bolagets utredningar visar så klaras de värden som finns för befintlig äldre bebyggelse, vilket är det krav som behöver visas i en tillståndsprocess. Bolaget anser därför att det inte finns någon juridisk grund att villkora eller begära att bolaget ska vidta åtgärder, framför allt inte så att kraven för nyare befintlig miljö ska uppnås.

Beatrice Pontén, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson, Anita Oskarsson och Jesper Andersson

De har anlitat en sakkunnig markspecialist. Denne har anfört att grundvattenbortledning, som medför sänkning av grundvattennivån, har erfarenhetsmässigt visat sig kunna påverka förhållande i ovanliggande skog och träd. Hur stor påverkan blir eller om det blir någon påverkan beror dels på hur omfattande sänkningen blir, dels på hur grundvattnet kommunicerar mellan djupare (berggrundvatten) och ytliga grundvatten (grundvatten i jord). Övervakning av skog, i samband med byggandet av tunnlar genom Hallandsåsen, att negativ påverkan och skador på skog främst uppträder när det är torra perioder under vegetationsperioden och som sammanfaller med påverkan från grundvattensänkning.

För att få kunskap om förutsättningarna om skog och skogsmark i Fäboliden genomfördes ett fältbesök 30 juni 2020. Det bedömda influensområdet kan bli större och då kan mer skog påverkas. Även om bedömningen av hur mycket grundvattnet sänks kan visa sig vara underskattat. Erfarenheter från arbetet med Hallandsåstunnlarna visar att många av de bedömningar om grundvattenförändring och grundvattensänkning, som utfördes av expertkonsulter, visades sig vara felaktiga. I verkligheten var grundvattensänkningarna mycket mer omfattande och det område som berördes som influensområde avsevärt större.

De bedömer att det kan finnas en risk att grundvattensänkningen i samband med gruvbrytningen kan orsaka försämrad vitalitet och minskad tillväxt för skogen som påverkas av grundvattensänkningen. De föreslår därför att övervakning av skog och skogstillväxt skall ingå i projektets kontrollprogram. I tillståndsansökan ingår inte övervakning av en eventuell påverkan av brunnarna i Fäbolidens by i kontrollprogrammet. Gränsen för det bedömda influensområdet ligger i direkt anslutning till byn. De anser att det finns en risk att gränsen kan vara felbedömd och att det finns

en risk att även brunnarna i Fäbolidens by kan påverkas negativt. Återigen med erfarenhet från arbetet med Hallandsåstunnlarna där det bedömda influensområdet sa att inga brunnar skulle påverkas men där verkligheten visade att de flesta fastigheter fick sina brunnar tömda. Därför anser de att övervakning av Fäbolidens bys brunnar skall ingå i projektets kontrollprogram.

Vid fältbesöket besöktes också en sluttande myr i nära anslutning till det planerade dagbrottet. De bedömer att myren hade höga naturvärden p.g.a. att där växte tusentals orkidéer. Det är mycket troligt att sänkningen av grundvattnet kommer att påverka myren negativt genom att förhållandena blir torrare. De torrare förhållandena kommer succesivt att förändra hela ekosystemet där arter som är beroende av fuktig till blöt miljö kommer att slås ut. De är förvånad att ingen detaljerad inventering har genomförts av naturvärden i t.ex. myrområden har genomförts innan ansökan om tillstånd för gruvbrytningen.

Bolagets svar

Vad gäller vattenförande sprickor bestäms rimliga representativa egenskaper såsom medelvärden på bergets genomsläpplighet. Även om det inte är möjligt att exakt ange var sprickor förekommer har det mindre betydelse för bedömningen av totalt inläckage och grundvattenavsänkningen. Detta eftersom de värden som används inbegriper en större volym av berget, inklusive vattenförande sprickor. Det är också denna metod man förlitar sig på vid anläggande av allt från slutförvar för utbränt kärnbränsle till järnvägstunnlar. DMS är därför av uppfattningen att den tillämpade metodiken medför att det med tillräcklig precision går att beräkna inläckaget och därmed mängden grundvatten som behöver ledas bort och den resulterande grundvattenavsänkningen och eventuell omgivningspåverkan.

I den utredning som utförts på uppdrag av DMS framgår att en rad olika flödesscenarier har utvärderats, inklusive lägsta lågvattenföring och effekter av förmodade klimateffekter men att ingen påverkan förväntas på enskilda vattentäkter eller energibrunnar i området. Vanligtvis påverkas inte grävda brunnar av grundvattnets nivåfluktuationer i berg eftersom det i dessa utvinns ytligt grundvatten. Såsom angetts i komplettering har ett konservativt påverkansområde erhållits genom beskrivningen av avsänkningen i berg. Vidare är påverkansområdet mindre i jord än i berg och gruvverksamheten kommer främst påverka grundvattnet i berg och det finns ett stort överskott av vatten som kan bidra till att motverka grundvattenavsänkningen i jord. Grundvattenavsänkningen avklingar vidare snabbt med ökat avstånd från gruvan och i utkanterna av påverkansområdet är påverkan på grundvattennivåerna liten och i praktiken omöjlig att särskilja från naturliga variationer i grundvattennivåerna.

DMS har förståelse för att boende och fastighetsägare i byn känner en viss oro för påverkan på grundvatten och deras skog. Det kan konstateras från tillgängliga underlag och erfarenheter från andra verksamheter att påverkan på skogsmark avseende tillväxt och vitalitet förefaller i stort sett oberoende även av större grundvattensänkning.

I frågan om verifiering av det framtagna influensområdet och uppföljning av eventuell grundvattenavsänkning kommer bolaget att genomföra regelbundna grundvattenmätningar i grundvattenrör i verksamhetsområdet som en del av egenkontrollen. Detta redovisades i en bilaga till ansökan. I och med att dessa grundvattenrör är placerade närmare gruvan inom själva verksamhetsområdet kommer eventuella grundvattenavsänkningar märkas först vid dessa rör jämfört med uppföljning på fastighetsägarnas mark som ligger utanför verksamhetsområdet.

Analysen efter arbetet med Hallandsåstunnlarna visar att någon märkbar påverkan vad gäller granskog inte skett med anledning av grundvattenavsänkning, vid en jämförelse av tillväxt mellan träd inom påverkade ytor med ökad grundvattenavsänkning och med träd på ett opåverkat referensområde. Denna tillväxtstudie sammanföll även med en kraftig torrperiod utan regn. Någon skillnad i diametertillväxt på träden kunde inte påvisas. Detta talar alltså för att grundvattenavsänkningen har liten betydelse avseende tillväxt och vitalitet. Istället är det den ursprungliga markfuktigheten som har en större betydelse för skog och skogsmark i ett produktionsperspektiv. En beräkning har genomförts avseende fördelningen av olika markfuktighetsklasser inom det beräknade påverkansområdet, men utanför markanvisningen. Det framgår av denna beräkning att ca 43 % av marken inom området är blöt till frisk-fuktig och resterande ca 57 % är frisk till torr mark. Utifrån markfuktigheten i de nu aktuella områdena bedöms grundvattenavsänkning ge ett neutralt till gynnsamt utfall för skogens produktivitet, beroende på den ursprungliga markfuktigheten.

DOMSKÄL

Inledning

Aktuell ansökan omfattar gruvverksamhet i Fäboliden med brytning av malm och gråberg samt gråbergsdeponering. Anrikning av malmen omfattas dock inte då denna planeras att ske vid det befintliga anrikningsverket i Svartliden. Däremot omfattar prövningen följdverksamheten transporter till Svartliden. Ansökan har kompletterats i flera omgångar under handläggningen. Det har i målet framkommit motstående intressen till den ansökta verksamheten. Den berörda samebyn har inkommit med omfattande underlag och motsatt sig verksamheten. Även ett flertal närboende efter malmtransportvägen har invänt mot verksamheten.

Mark- och miljödomstolen kommer först att pröva om den specifika miljöbedömningen kan slutföras och miljökonsekvensbeskrivningen godkännas. Därefter kommer domstolen att pröva tillåtligheten av den ansökta verksamheten med utgångspunkt från vissa avgörande delar. Om domstolen utifrån prövningen av

dessa frågor bedömer den ansökta verksamheten tillåtlig går domstolen vidare med att pröva övriga delar av tillåtligheten och andra frågor i målet såsom villkorsförslagen.

Miljökonsekvensbeskrivning

Enligt 6 kap. 35 § miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen bl.a. innehålla uppgifter om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, utformning, omfattning och andra egenskaper som kan ha betydelse för miljöbedömningen. Det ska finnas uppgift om alternativa lösningar för verksamheten eller åtgärden, rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas. Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser. Vidare ska det finnas uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa de negativa miljöeffekterna.

Av 6 kap. 37 § miljöbalken följer att uppgifterna i miljökonsekvensbeskrivningen ska ha den omfattning och den detaljeringsgrad som

1. är rimlig med hänsyn till rådande kunskaper och bedömningsmetoder, och
2. behövs för att en samlad bedömning ska kunna göras av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärderna kan antas medföra.

Vapsten sameby har gjort gällande att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller sådana brister att den inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamhetens inverkan på rennäringsen. Det föreligger därför enligt samebyn processhinder varför ansökan ska avvisas. Bolaget har tillbakavisat att det skulle finnas sådana brister som samebyn gjort gällande och har yrkat att mark- och miljödomstolen ska godkänna miljökonsekvensbeskrivningen.

I enlighet med vad som har uttalats i rättspraxis ska en miljökonsekvensbeskrivning anpassas till vad som krävs i det enskilda fallet (NJA 2009 s 321). Sökanden behöver enligt uttalandena inte ta upp alternativ som framstår som orealistiska och

det är angeläget att beslutsunderlaget inte tyngs av mindre betydelsefulla uppgifter. Redovisningen ska kunna läggas till grund för en bedömning av ansökan enligt 2 kap. En miljökonsekvensbeskrivning ska bidra till att en viss verksamhet, om den får komma till stånd, leder till så lite negativ miljöpåverkan som möjligt (NJA 2009 s 321).

Den som prövar tillståndsfrågan ska, enligt 6 kap. 42 § miljöbalken, i ett särskilt beslut eller i samband med att tillståndsfrågan avgörs ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven så att den specifika miljöbedömningen kan slutföras.

Samebyns invändningar mot miljökonsekvensbeskrivningen tar i stor utsträckning sikte på bolagets slutliga bedömningar i fråga om de miljökonsekvenser som uppkommer för rennäringsen. Samebyn har även menat att det finns brister i bolagets metod för analys av påverkan på rennäringsen samt att det saknas underlag som visar på de egentliga störningszonerna. Invändningarna innebär i huvudsak att samebyn gör en annan bedömning än den som bolaget har gjort i fråga om miljökonsekvenserna. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning har sådana invändningar främst betydelse för ansökans materiella hållbarhet och i mindre utsträckning underlaget som sådant och huruvida bristerna är sådana att de utgör processhinder.

När det gäller frågan om verksamhetens påverkan på naturvärden kan det sättas i fråga om bolagets beskrivning och bedömning är tillräckligt utförliga trots att bolaget har kompletterat materialet under handläggningen. Det saknas bl.a. en redogörelse av viktiga ekologiska processer och motiveringar till varför miljöeffekterna av den sökta verksamheten nästan genomgående bedöms som små eller obetydliga, trots att stora arealer av naturområden påverkas. Domstolen anser dock att även om underlaget är tunt i dessa delar och bolagets bedömningar mycket kortfattade kan det godtas som prövningsunderlag.

Ytterligare en fråga med avseende på miljökonsekvensbeskrivningen är att underlaget för bolagets bedömningar avseende utsläpp till vatten och påverkan på

miljökvalitetsnormerna i Örån, såväl under drift som i ett efterbehandlingskede, är svåra att överblicka. Nya uppgifter har tillkommit efterhand under prövningen och bedömningar har justerats i ett mycket sent skede av handläggningen, vilket har försvårat granskningen.

Det kan i detta sammanhang även nämnas att bolagets ansökan med miljökonsekvensbeskrivning har kompletterats ett flertal gånger under målets handläggning efter bl.a. påpekanden och synpunkter från myndigheter och andra intressenter.

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning har miljökonsekvensbeskrivningen, trots ovan angivna brister och med de kompletteringar som har tillkommit under handläggningen den omfattning och detaljeringsgrad som är rimlig med hänsyn till rådande kunskaper och bedömningsmetoder. Den innehåller även vad som behövs för att kunna göra en samlad bedömning av de väsentliga miljöeffekter som den ansökta verksamheten kan antas medföra. Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför godkännas och miljöbedömningen slutföras.

Tillåtlighet

Rådighet

För att få bedriva vattenverksamhet ska verksamhetsutövaren enligt 2 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten ska bedrivas. Var och en råder över det vatten som finns inom hans fastighet (2 kap. 2 §). Enligt 9 kap. 1 § ska vid prövning av frågor om vattenverksamhet och vattenanläggningar bestämmelser om fastigheter gälla också gruvor.

DMS har åberopat att bolaget har den rådighet som krävs i egenskap av ägare till fastigheten Lycksele Norrbäck 1:41 samt genom den meddelade markanvisningen.

Eftersom DMS äger den ovan angivna fastigheten har bolaget, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, den rådighet som krävs för att bedriva den ansökta vattenverksamheten.

Planer

Det framgår av utredningen i målet att det område som är avsett att tas i anspråk för den planerade verksamheten inte omfattas av detaljplan. Verksamheten omfattas dock av områdesbestämmelser som anger att området är avsett för industri och gruvverksamhet.

Mark- och miljödomstolen finner mot den bakgrunden att det inte finns några planer för området som kan anses stå i strid med den sökta verksamheten (2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken).

Följdverksamheten transporter

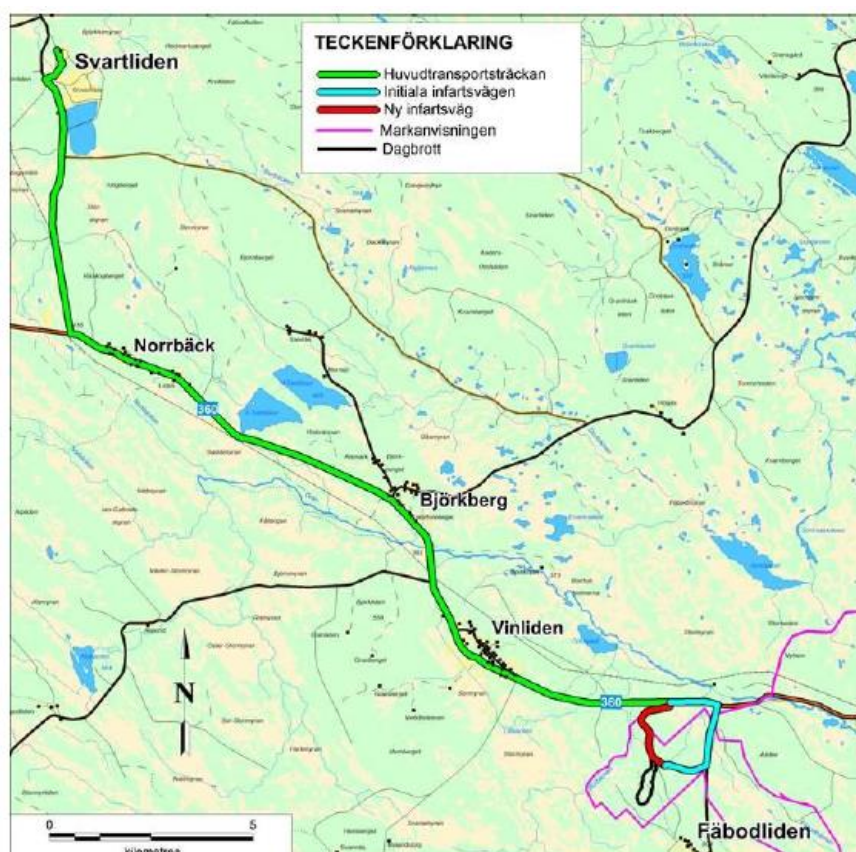
Den malm som bolaget avser att bryta i Fäbolidengruvan ska enligt ansökan anrikas vid bolagets anrikningsverk i Svartliden. En ansökan om ändring av verksamheten vid Svartliden i det avseendet har lämnats in till mark- och miljödomstolen och är under prövning i ett annat mål.

När frågan om tillåtlighet avgörs ska 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken beaktas. Av den bestämmelsen framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta möjliga intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt 16 kap. 7 § miljöbalken ska vid tillståndsprövningen hänsyn tas till andra verksamheter eller särskilda anläggningar som kan komma att behövas för att verksamheten ska kunna komma till stånd eller bedrivas på ett ändamålsenligt sätt. I flera avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen har konstaterats att transporter till och från en miljöfarlig verksamhet kan vara ett sådant följdföretag som ska beaktas vid tillståndsprövningen, t.ex. i mål M 10855-15, M 4908-17, M 13523-19. Högsta domstolen har i avgörandet NJA 2004 s. 421 uttalat sig om

möjligheten att reglera följdverksamheter. Domstolen uttalar att vid tillståndsprovning och fastställande av villkor för en miljöfarlig verksamhet kan en rimlig avgränsning vara att kräva att den som sökt tillstånd redovisar miljökonsekvenser av transporter till och från en anläggning i närområdet. Visar sig olägenheterna i sådana fall alltför allvarliga kan det innebära att en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet avslås. I andra fall kan en möjlighet vara att förena ett tillstånd med villkor för sådana transporter eller, om ett verkligt behov föreligger, att meddela ett prövotidsförordnande och skjuta upp provningen och fastställandet av ett slutligt villkor.

Bolaget har beskrivit att transporterna av malm till Svartliden planeras ske med lastbilar med släp (ca 30 ton) och att flaken kommer att vara täckta under transport. Sträckan mellan Fäbodliden och Svartliden är ca 30 km och går efter väg 360 genom byarna Vinliden, Björkberg, Norrbäck Liden och Norrbäck och därefter norrut på väg 967 mot Svartliden. Utefter väg 360 passerar transporterna ett 50-tal bostäder i byarna. Hastigheten längs väg 360 är 90 km/h med undantag av vissa sträckor genom byarna Vinliden, Björkberg och Norrbäck där hastighetsbegränsningen är 70 km/h.

Transportvägens dragning mellan Fäbolidengruvan och Svartliden.

Vid fullt utbyggd verksamhet i Fäbolidengruvan beräknas 70 malmtransporter ske per dygn vardagar (måndag–fredag) mellan kl. 06.00–24.00. Det skulle innebära 140 fordonsrörelser per dygn och att ett fordon för bolagets räkning passerar efter vägen var 8:e minut. Det skulle också innebära en mer än fyrfaldig trafikökning av tunga fordon, från ca 40/45 tunga fordon per dygn till ca 180/185 tunga fordon per dygn. Bolagets transporter skulle därmed utgöra huvuddelen av den tunga trafiken. Bolaget har angett att transportererna till Svartliden utgör en följdverksamhet till gruvverksamheten men bolaget anger samtidigt att allt ansvar för störningar från transportererna eller eventuella krav på åtgärder efter vägen åvilar Trafikverket som väghållare.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att transportererna kommer att vara så omfattande och ha ett sådant omedelbart samband med gruvverksamheten att de är att anse som följd företag.

Som bolaget beskriver är för några av byarna, i synnerhet Norrbäck Liden och Norrbäck, väg 360 under vintern möjligtvis den enda plogade vägsträcka som finns att tillgå för exempelvis promenader. Troligen nyttjas väg 360 som promenadstråk inom alla byar. Vägen är smal, 6,2 m och saknar vägren. Särskilt vintertid kan det upplevas som farligt att röra sig till fots längs den relativt smala vägen. Fler tunga transporter kan innebära en ökad otrygghet för boende i berörda byar. Bolaget har inte åtagit sig några skyddsåtgärder avseende transporterna förutom att anordna en ny anslutningsväg från verksamhetsområdet mot väg 360, att täcka flaken under transport och att använda någon form av viltvarningssystem till skydd mot påkörningar av ren. Bolaget motsätter sig att vidta åtgärder för att minska störningarna för boende efter vägen eller för att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter. Det ansvaret åvilar enligt bolaget enbart Trafikverket. Bolaget åberopar också, vad gäller riktvärden för buller, att det är en befintlig väg med befintlig bebyggelse och att några åtgärder därför inte behöver vidtas. Den ekvivalenta ljudnivån kommer att höjas från nuvarande 55 dB till 58 dB och i extremfall 59 dB.

Bolaget anger vidare att malmtransporterna inte kommer att höja den maximala ljudnivån efter vägen eftersom tunga transporter redan förekommer. Bolaget uppger också att ökningen av den tunga trafiken därmed inte heller ökar störningsupplevelsen. Det är en slutsats som mark- och miljödomstolen inte delar. Flera av husen i byarna ligger nära och i direkt anslutning till vägen, några så nära som 10-30 meter.

Domstolen konstaterar att det i huvudsak inte finns några andra vägar inom och mellan byarna och att det endast finns sparsam eller ingen vägbelysning. Detta kan särskilt under vintern med snö och mörker påverka möjligheterna att ta sig fram efter vägen som oskyddad trafikant.

Bolaget har i detta mål redovisat antalet transporter och även utredningar om buller och vibrationer från transporterna. Bolaget har däremot inte, vilket angetts ovan, åtagit sig att vidta några skyddsåtgärder för att begränsa störningarna för de boende

i byarna efter vägen förutom att köra med täckta flak och endast under vardagar kl. 06.00–24.00. Mark- och miljödomstolen bedömer att transportererna kommer att innebära en allvarlig olägenhet för de boende i byarna efter vägen. I det avseendet utgör ökat buller och förhöjd risk för oskyddade trafikanter att röra sig längs vägen de allvarligaste störningarna.

Vad gäller påverkan av malmtransporterna på rennäringen gör mark- och miljödomstolen följande bedömning.

Vägen passerar en riksintresseutpekad flyttled för rennäringen och löper i sin helhet genom ett kärnområde inom samebyns vinterbetesmark. Bolaget anger att den ökade trafiken efter transportvägen kan medföra en ökad risk för renpåkörningar och en ökad risk för splittring av hjordar vid korsning av väg 360 och att detta kan innebära inkomstbortfall, merarbete och ökade kostnader för renskötarna. Bolaget menar dock att den störningszon som vägen innebär är befintlig och att påverkan därmed kommer att bli liten. Ökningen från två lastbilar per timme till åtta lastbilar per timme påverkar, enligt bolaget, inte renskötseln nämnvärt. Samebyn anger att renarna kommer att undvika vägen med de tunga malmtransporterna vid sin fria strövning men att risken för renpåkörningar ändå är stor och innebär betydande konsekvenser för samebyn. Det kommer att vara problematiskt att flytta samlat över vägen med de planerade malmtransporterna. Hela samebyns betesmarker i området kring Fäboliden kommer att fragmenteras. Området delas alltså, enligt samebyn, upp i mindre delar och det kan inte ske någon fri strövning mellan de olika delarna. Detta skulle enligt samebyn vara förödande för renskötseln i området.

Bolaget och samebyn har också helt olika syn på betydelsen av de kumulativa effekterna på möjligheterna att bedriva renskötsel i området. Mark- och miljödomstolens inställning beträffande kumulativa effekter utvecklas främst under avsnittet om rennäringen men det kan redan i detta sammanhang konstateras att de planerade malmtransporterna efter vägen mellan Fäboliden och Svartliden innebär en tillkommande störning som är påtaglig för möjligheterna att bedriva renskötsel i området.

Rennäring

Bolaget har menat att den ansökta gruvverksamheten kan samexistera med rennäringen i området. Bolagets rennäringensutredning har tagits fram utan samverkan med den berörda samebyn och underlaget vilar på källor såsom litteraturstudier, GIS-data från olika myndigheter, två samrådsmöten och annat material från ansökningar och domstolsförhandlingar för föreslagna gruvetableringar (Rönnbäcken, Fäboliden, Svartliden) och en vindkraftpark (Hornmyr) inom Vapsten sameby.

Bolagets bedömning är att det direkta ianspråktagandet av mark för gruvan utgör någon promille av Vapstens kärnområde för vinterbete vilket bolaget bedömer vara negligerbart. Undvikelsezonen anses av bolaget sträcka sig ett par kilometer från gruvan men konsekvenserna av detta bedöms som ringa eftersom undvikelsezonens utbredning är begränsad. Dessutom kommer riksintresseklassade områden sannolikt inte att beröras enligt bolaget då området inte uppenbart håller större betesområden av högre kvalitet jämfört med omkringliggande vinterbete. Avseende transporterens påverkan på rennäringen bedömer bolaget att störningen till följd av vägbuller är liten eftersom den maximala bullernivån inte ökar då tung trafik redan trafikerar väg 360 samt att bullernivåerna snabbt avtar med ökat avstånd från vägen. Vad gäller risken för påkörningar och ökad splittring av renhjordar längs malmtransportvägen menar bolaget att erfarenheter från malmtransporter från Bolidens gruvor till anrikningsverket i Boliden visar att det är möjligt att hålla renpåkörningar på en mycket låg nivå. Avseende den kumulativa nivån av negativa effekter bedömer bolaget att bidraget från den ansökta verksamheten är jämförelsevis litet och inte förvärrar befintlig påverkan.

Bolagets slutliga förslag på förebyggande och skadereducerande åtgärder för rennäringen är formulerade som villkor och åtaganden. Bolagets initiala villkorsförslag inkluderade att varje år hålla samråd med samebyn med syfte att resultera i skäliga åtgärder. Under handläggningen av målet utökade bolaget villkorsförslagen till att omfatta även stöd till samebyn med GPS-märkning av upp till tio renar, utrusta malmtransporter med viltvarningssystem (Porokello eller

liknande system) samt att bjuda in samebyn inför utformning av efterbehandlingsåtgärder. Bolagets andrahandsförslag till villkor är att en summa om 50 000 kr årligen ska utbetalas för behövliga åtgärder för att minimera verksamhetens påverkan. Summan baseras inte på något specifikt underlag utan bedöms vara rimlig utifrån en skälighetsbedömning. Bolaget åtar sig att i största möjliga mån förlägga krossning till sommaren, att under de årliga samråden besluta gemensamt med samebyn om ersättning gällande åtgärder för rennäringen, bekosta samebyns deltagande i samråd med upp till tre deltagare och högst 2 500 kr/dag samt att vid de tillfällen då samebyn flyttar renar genom området begränsa hastigheten på malmtransporterna.

Vapsten sameby motsätter sig ansökan då de anser att gruvan, tillsammans med de kumulativa effekterna som påverkar rennäringen negativt i området, skulle göra det omöjligt att bedriva rennäring på ett hållbart sätt. Samebyn anför att området redan idag är fragmenterat sett ur renbetessynpunkt, dels till följd av naturliga förutsättningar såsom topografi, vattendrag och rovdjur, dels till följd av annan påverkan såsom vägar, järnvägar, gruvetablering vid Svartliden samt flera vindkraftsparker. Med sådana förutsättningar krävs ett intensivt renskötselarbete och med ytterligare en gruva i området tillsammans med tillkommande transporter skulle området knappast kunna nyttjas överhuvudtaget.

Samebyn beskriver att betestrakten håller 1-2 vinterbetesgrupper och att området är viktigt särskilt på grund av att det ligger i höglänt område där markbete inte låser sig på samma sätt som vid låglänta områden samt att det finns bra hänglavsbete i dessa områden. Samebyn menar att det med en ytterligare negativ påverkan i form av den ansökta gruvverksamheten inte längre går att nyttja området på det sätt det används idag. Följden blir att vinterbetesgrupperna måste flyttas till andra områden där det redan idag finns andra vinterbetesgrupper. Enligt samebyn blir konsekvensen att betet inte räcker för det antal renar samebyn har rätt att hålla. Med det följer att ekonomin i renskötseln inte kommer att vara långsiktigt hållbar eftersom det behövs ett visst antal renar och renskötare för att kunna ha en långsiktigt hållbar ekonomi.

Även Sametinget motsätter sig den ansökta verksamheten på i stort sett samma grunder som samebyn. Myndigheten menar att Vapsten sameby för närvarande har ett större påverkanstryck än de flesta samebyar generellt sett. Samebyn är hårt pressad av vindkraft och med det även tillkommande kraftledningar inom samebyn och särskilt i betestrakten runt den nu ansökta verksamheten.

Länsstyrelsen har menat att det finns förutsättningar för samexistens med de motstående intressena rennäring och gruvbrytning. I fråga om rennäringen har länsstyrelsen uttryckt att bolagets föreslagna villkor verkar rimliga och innebär att ansvaret i stort ligger på bolaget snarare än samebyn i fråga om att minimera skadlig inverkan på rennäringen i området.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Som framgår ovan ligger den ansökta verksamheten inom Vapsten samebys vinterbetesmarker. Det kan noteras att miljöprövningsdelegationen genom beslut den 23 november 2017 rörande provbrytningen för Fäboliden (1st dnr 551-5277-2016) gjorde bedömningen att provbrytning och efterbehandling påtagligt kunde försvåra rennäringens bedrivande för det fall provbrytning skulle tillåtas under vinterbetesperioden. Enligt miljöprövningsdelegationen kunde verksamheten påverka den enskilda renskötselrätten på ett icke godtagbart sätt. Tillstånd till provbrytning medgavs därför för den tid på året då renar inte ska vistas i området (maj–september). I den nu aktuella ansökan har bolaget inte föreslagit något villkor som reglerar driften av gruvverksamheten till delar på året då rennäringen inte nyttjar området. Bolaget har menat att verksamheten inte kan bedrivas enbart under delar av året eftersom den då inte skulle bli ekonomiskt lönsam samt att den kompetens som behövs inte kan bevaras endast för säsongsarbete. Inte heller länsstyrelsen har föreslagit något villkor om en årstidsreglerad gruvverksamhet.

Det framgår av utredningen i målet att betestrakten avser ett område som sträcker sig från Bratten utanför Lycksele upp till E45, en yta på uppskattningsvis 4 x 7 mil. I detta område finns åtskilliga verksamheter som påverkar rennäringen, såsom vägar där de större utgörs av väg 360 och E12, järnväg, skogsavverkningar och

vindkraftsparker. Vid tidpunkten för nu aktuell ansökans inlämnande fanns två tillståndsgivna vindkraftsparker, Hornmyran och Vinliden i detta område. Sedan ansökan lämnades in har ytterligare tre vindkraftsparker tillståndsgivits av Mark- och miljööverdomstolen i området. Pauträsk vindkraftspark (mål M 6860-17) som medger tillstånd för 81 verk, Norrbäcks vindkraftspark (M 6974-17) omfattar 37 verk och Fjällberg (M 9258-17) omfattar 48 verk. Vid dessa prövningar var påverkan på rennäringen av central betydelse vid avvägning av vindkraftens motstående intressen. Av Mark- och miljööverdomstolens bedömning i målen om Pauträsk respektive Norrbäck framgår att domstolen bedömer att rennäringen kommer att störas av vindkraftsetableringarna men att den störning av såväl vinterbete som flyttning som eventuellt kan uppkomma får anses acceptabel med hänsyn till vikten av en ökad produktion av förnyelsebar energi, något som är i linje med av riksdagen fastställda miljömål.

Fäbolidengruvans drifttid har av bolagets uppgetts vara ca 18 år och det direkta ianspråktagandet av mark utgörs av industriområdet och omfattar ca 2,8 km². Av det skulle dagbrottet utgöra permanent arealförlust även efter gruvans efterbehandling. Domstolen konstaterar att utöver det direkta ianspråktagandet av mark uppkommer under drifttiden fragmentering av området dels på grund av att störnings- och undvikelsezoner uppkommer runt industriområdet, dels längs väg 360 och väg 967 till Svartliden till följd av malmtransporterna. I den rennäringstudning som bolaget har redovisat beskrivs bland annat störningszoner och kumulativ påverkan på rennäringen. Samebyn och Sametinget har uttryckt att påverkan på rennäringen, såväl det enskilda som det allmänna intresset, är mycket mer långtgående än vad bolaget har redovisat. Det har anförts att det bland annat saknas kartor med relevanta påverkans/störningszoner. Även om bolagets utredning saknar visst relevant underlag såsom specifika kartor och en mer detaljerad beskrivning av samebyns renskötsel i området bedömer domstolen att underlaget är tillfyllest och kan ligga till grund för bedömningen i målet. Detta baseras på utredningen tillsammans med samebyns och Sametingets yttranden under handläggningen och huvudförhandlingen.

Vad avser riksintresseområden konstaterar domstolen att den ansökta gruvverksamheten ligger inom område för riksintresse för mineral och att malmtransporterna längs väg 967 intill Svartliden passerar över en för rennärings riksintresseklassad flyttled. Såväl samebyn som Sametinget har poängterat att området även i övrigt hyser värden som vinterbetesmarker, varierade betesmarker, funktionella samband samt nyckelområden och som utgör sådana värden som ligger till grund vid riksintresseklassning. Sametinget har även uppgett att revideringar av riksintresseklassning av värdefulla områden är eftersatta till följd av resursbrister internt på myndigheten.

Domstolen finner inte skäl att ifrågasätta samebyns eller Sametingets bedömningar i fråga om områdets betydelse för rennärings. Det är uppenbart att den tillkommande gruvverksamheten med tillhörande malmtransporter kommer att ytterligare fragmentera området och påverka rennärings.

Rennärings i området utgör såväl ett enskilt som ett allmänt intresse. Av bestämmelsen i 3 kap 5 § miljöbalken framgår att mark- och vattenområden som har betydelse för rennärings så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringsens bedrivande. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att i uttrycket *så långt möjligt* ligger att en avvägning ska göras mellan det skyddade intresset och motstående intressen (prop. 1997/98:45 del 2, sid 30 och 31-32). Vid en sådan avvägning ska beaktas samhällsekonomiska hänsynstagande, t.ex. med hänsyn till regionalpolitiska eller sysselsättningspolitiska intressen. Även konsekvenserna för berörda enskilda intressen ska vägas in. I uttrycket ligger också att enbart ekonomiska hänsynstaganden inte får äventyra de värden som bestämmelsen avser att skydda, annat än om en samlad bedömning i enlighet med 3 kap 1 § miljöbalken visar att detta främjar en från allmän synpunkt god hushållning (a prop.). Av samma förarbeten anges att med uttrycket *påtagligt kan påverka* utesluts bagatellartad påverkan. Endast sådana åtgärder åsyftas som kan ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller som tillfälligt kan ha en mycket stor negativ påverkan på detta (a prop.).

Utifrån vad som framkommit i målet om området och dess karaktär, den pågående markanvändningen och hur renskötseln bedrivs bedömer domstolen att den sökta verksamhetens bidrag till den samlade negativa kumulativa effekten är betydande och medför att verksamheten påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande. Dessutom kommer verksamheten att pågå under en relativt lång tid, vilket medför att den negativa påverkan kan bli stor.

Mot den bakgrunden ska det allmänna såväl som det enskilda intresset av att bevara en långsiktigt hållbar rennäring vägas mot det ekonomiska intresset utvinning av guld med det värde som gruvverksamheten ger ur ett samhällsekonomiskt perspektiv i form av arbetstillfällen i regionen. DMS har uppgett att verksamheten kommer att generera minst 147 arbetstillfällen. Bolaget har menat att samhället är beroende av metaller och att efterfrågan ökar i takt med befolkningstillväxt, teknisk utveckling och den omställning som pågår. Vidare har bolaget anfört att guld utgör ett allmänt intresse till följd av att det förutom att vara åtråvärt i smycken även utgör en viktig metall i medicinsk utrustning och annan elektronik samt att metallen utgör en grund för finansiell säkerhet i samhället särskilt när ekonomi är orolig.

Mark- och miljödomstolen instämmer i bolagets bedömning att samhället har ett stort behov av metaller. Däremot bedömer domstolen inte att behovet av guld för samhället från den nu ansökta gruvverksamheten väger upp det påtagliga försvårandet som verksamheten innebär för rennäringen. Det skyddade intresset rennäringen väger mot den bakgrunden tyngre än intresset för utvinning av guld. De av bolaget föreslagna villkoren och åtagandena kan inte heller anses vara tillräckligt skadelindrande varken för det enskilda eller för det allmänna rennäringensintresset. Vid en sammantagen bedömning väger en långsiktigt hållbar rennäring tyngre än intresset av ansökt verksamhet.

Artskydd

Bolaget har utifrån genomförda artinventeringar sökt dispens från förbuden i 4, 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen för arter som kan påverkas inom området av den sökta verksamheten. Bolaget har valt att söka dispens för vanlig groda (6 §), huggorm (6 §) och skogsödla (6 §) men yrkar i andra hand att mark- och

miljödomstolen, för det fall domstolen bedömer att det krävs, meddelar dispens även för nordfladdermus, mustasch/tajga-fladdermus (4 §), åkergroda (4 §), orre och tjäder (4 §), fläcknycklar, ängsnycklar, korallrot, spindelblomster (8 §) samt revlumner, mattlumner och plattlumner (9 §).

Under förutsättning att bolaget åtar sig att enbart avverka och markavrymma verksamhetsområdet utanför häckningsperioden samt att lämna, alternativt tillskapa, nya levnadsmiljöer för grodor yrkar länsstyrelsen att bolaget ska beviljas dispens från artskyddsförordningen för vanlig groda (6 §), huggorm (6 §), skogsödla (6 §), åkergroda (4 §) samt orre och tjäder (4 §). Länsstyrelsens bedömning är således att det inte krävs dispens för arterna nordfladdermus, mustasch/tajga-fladdermus, fläcknycklar, ängsnycklar, korallrot, spindelblomster samt revlumner, mattlumner och plattlumner men att det krävs dispens för åkergroda, orre och tjäder.

Bolaget har under huvudförhandlingen gjort tillkommande åtaganden med avseende på sådana skydds- och kompensationsåtgärder som länsstyrelsen efterfrågat, t.ex. att inte påbörja markavrymning och att inte heller avverka skog under månaderna maj och juni. Mark- och miljödomstolen noterar att det exempel på skyddsåtgärd som presenterades av bolaget under huvudförhandlingen var att avverkning av skogsmark skulle ske utanför huvudsaklig häckningstid som infaller under april–augusti. Bolagets åtagande är således mer begränsat än det exempel på skyddsåtgärd som redovisades av bolagets konsult.

Mark- och miljödomstolen bedömer mot bakgrund av resultaten av de inventeringar som utförts, de redovisningar bolaget har lämnat och de åtaganden bolaget har gjort att det behövs dispens från förbuden i artskyddsförordningen även för de arter som länsstyrelsen angett i sitt yrkande. Det innebär att en dispensprövning behöver göras även för några av de arter för vilka bolaget ansökt om dispens först i andra hand. De arter det rör sig om är åkergroda, orre och tjäder vilka omfattas av skydd genom 4 § artskyddsförordningen.

Beträffande åkergroda anger bolaget att arten inte har påträffats trots flera besök vid potentiella lekvatten men att arten förekommer i närområdet. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte går att utesluta att en mindre population av arten förekommer inom eller i nära anslutning till det planerade verksamhetsområdet och att individer av åkergroda och deras livsmiljö därmed riskerar att påverkas av verksamheten.

Förbuden i 4 § artskyddsförordningen är uppdelade i fyra punkter och gäller alla vilda fåglar samt de vilda arter av djur som markerats med N eller n i bilaga 1 till artskyddsförordningen samt alla levnadsstadiet hos dessa djur. Åkergroda är markerad med N i nämnda bilaga.

Bestämmelserna i 4 § artskyddsförordningen utgör en precisering av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och har därför betydelse vid bedömningen av om en föreslagen verksamhet har en godtagbar lokalisering. Genom att föreskriva villkor om försiktighetsmått och skyddsåtgärder kan prövningen leda fram till att verksamheten inte kommer i konflikt med fridlysningsbestämmelserna (se bl.a. MÖD 2013:13 och MÖD 2014:47). Mark- och miljödomstolen konstaterar att bolaget inte har föreslagit några villkor om skyddsåtgärder i detta avseende men har gjort vissa åtaganden om kompensationsåtgärder. Dessa ska dock inte vägas in vid bedömningen av huruvida det behövs dispens eller inte. Att bolaget under förhandlingen åtog sig att tillskapa lekvatten för grodor samt att skapa övervintringsplatser för groddjur och kräldjur i form av stenrösen är positivt men innebär således inte att det inte behövs dispens från förbuden i 4 § artskyddsförordningen.

Förutsättning för dispens från förbuden i 4 § artskyddsförordningen föreligger enligt 14 § endast om det inte finns någon annan lämplig lösning, om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Dispensen behövs, enligt vad bolaget åberopar, av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Bolaget har angett att om domstolen skulle komma fram till att dispens krävs, anser bolaget att dispens kan beviljas enligt 14 § artskyddsförordningen då upprätthållande av gynnsam bevarandestatus inte försvåras på grund av gruvverksamheten och med hänsyn till att verksamheten har ett allt överskuggande samhällsintresse.

Beträffande bedömningen av huruvida gruvverksamheten ska anses ha ”ett allt överskuggande allmänintresse” har bolaget angett att den planerade verksamheten ligger inom ett område utpekad som riksintresse för värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Verksamheten ligger vid den s.k. guldlinjen vid Skelleftefältet. Guld är, såsom en viktig säkerhet, av stor betydelse i den globala ekonomin samt används inom både elektronik och rymdteknik, men även inom medicin och tandvård. Vidare är guld ett s.k. konfliktmineral, vilket innebär mineral som till viss del utvinns i konflikttrabbade områden, vilket medför att mineralet kan bidra till att finansiera väpnade konflikter. Utvinningen av konfliktmineral kan även ske under sådana förhållanden som utgör brott mot mänskliga rättigheter. Utifrån detta är det enligt bolaget mycket positivt med guldproduktion i Västerbotten och Sverige under ordnade förhållanden med god arbetsmiljö och strängt miljöskydd. Fäbolidengruvan är även viktig för den lokala ekonomin i Västerbottens inland och kommer att innebära ytterligare arbetstillfällen. Enligt bolaget medför verksamheten stor samhällsnytta. Med anledning av ovanstående anser bolaget att dispensen krävs på grund av tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse och att förutsättningarna för att bevilja dispens är uppfyllda.

Mark- och miljödomstolen ställer sig tveksam till om de skäl som bolaget anger har den tyngd som krävs för att dispens enligt 14 § artskyddsförordningen ska kunna medges. Dispensförutsättningen ”tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse” ska tolkas restriktivt och kraven på det överskuggande allmänintresset måste sättas högt enligt rättspraxis (MÖD 2015:3). Vad gäller beaktande av nya arbetstillfällen framgår av MÖD 2015:3 att även tillkomst av ca. 300 nya arbetstillfällen inte var tillräckligt för att en verksamhet skulle bedömas vara av sådan påtaglig vikt att tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse kan anses föreligga. Av ordalydelsen enligt 14 § framgår att det

endast är allmänna intressen som kan hävdas mot bevarandeintresset. Verksamhet som enbart ligger i ett företags eller enskilda personers intressen bör inte komma i fråga. Det är också rimligt att anta att ett allmänt intresse i normalfallet bara kan vara allt överskuggande om det är ett långsiktigt intresse. Kortsiktiga intressen som bara skulle ge kortsiktiga fördelar bör inte vara tillräckligt för att väga upp bevarandeintresset. Bolaget har även framfört guldets betydelse för den globala ekonomin men mark- och miljödomstolen anser inte att guld är en metall där försörjningen är kritisk i förhållande till nyttoanvändning. Det förhållande att fyndigheten är utpekad som riksintresse talar givetvis starkt för att fyndigheten utgör en värdefull resurs för samhället. Riksintresset kan dock vid bedömningen av om dispensförutsättningarna enligt artskyddsförordningen är uppfyllda inte ges avgörande betydelse. Mark- och miljödomstolen bedömer därmed sammantaget att förutsättningarna för att meddela dispens för åkergröda inte är uppfyllda.

Beträffande orre och tjäder konstaterar mark- och miljödomstolen att arterna har beteckningen B i bilaga 1 till artskyddsförordningen. Det innebär att arterna har ett sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden behöver utses.

Bolaget har vid fågelinventeringen observerat orrspel och tjäderspel i eller i närheten av verksamhetsområdet och anger att gruvverksamheten sannolikt kommer att medföra att spelplatserna överges till förmån för andra lämpliga ytor i närområdet. Varken tjäder eller orre har, enligt bolaget, så höga krav på platsen där boet anläggs att de skulle ha svårigheter att finna andra häckningsplatser i närheten. Bolaget konstaterar vidare att både orre och tjäder har statusen livskraftig, såväl nationellt, regionalt som lokalt. Som skyddsåtgärd för fåglar har bolaget, vilket även angetts ovan, åtagit sig att inte påbörja markavrymning och att inte avverka skog under månaderna maj och juni. Sådana skyddsåtgärder borde, enligt mark- och miljödomstolen, för att undvika förbuden i 4 § artskyddsförordningen regleras genom villkorsskrivning vilket naturligtvis också är möjligt att göra i detta fall.

Den uppmärksammade domen från EU-domstolen i målen C-473/19 och C-474/19 tog inte ställning till den svenska rättstillämpningen av 4 § 1-3

artskyddsförordningen såvitt avser fågeldirektivet utan ogiltigförklarade enbart den svenska rättstillämpningen av 4 § 1-3 artskyddsförordningen såvitt avser arter listade i art- och habitatdirektivet, dvs. N-markerade arter i artskyddsförordningen. Förbudet mot att avsiktligt störa fåglar enligt artikel 5 d i fågeldirektivet gäller enbart i den mån störningarna inte saknar betydelse för att uppnå direktivets syfte. Fågeldirektivet innefattar inte heller något skydd för livsmiljöer som motsvaras av 4 § 4 p artskyddsförordningen. Det har medfört att den praxis som tillämpats i Sverige under senare år avseende behov av dispensprövning för fåglar fortfarande har bedömts vara tillämplig. I svensk praxis har 4 § artskyddsförordningen tillämpats så att förbuden inte omfattar sådana åtgärder där syftet med åtgärden uppenbarligen är ett annat än att orsaka någon av de följder som avses med bestämmelsen, såvida inte åtgärden innebär risk för påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området. Om man föreskriver tillräckliga skyddsåtgärder för att undvika att bryta mot förbuden i 4 § artskyddsförordningen skulle en dispensprövning således inte vara nödvändig för orre och tjäder.

Fridlysningen enligt 6 § artskyddsförordningen innebär att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och dessutom att ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon av vilt levande kräldjur, groddjur eller ryggradslösa djur som är upptagna i bilaga 2 till artskyddsförordningen. En skillnad från bestämmelserna i 4 § är att djurens livsmiljö inte är skyddad i sig. Detta innebär att livsmiljöer där arterna vistas som skyddas av 6 § inte har något skydd, även om dessa är av stor betydelse för arten.

Förutsättning för dispens från förbuden i 6 § artskyddsförordningen föreligger enligt 15 § samma förordning om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Mark- och miljödomstolen bedömer att dispens enligt 15 § skulle kunna medges.

Domstolen konstaterar att det enligt bolaget är bekräftat att det finns utter i området. Länsstyrelsen har menat att det finns en risk för att utter dödas i större utsträckning

längs transportvägen mot Svartliden. Utter är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Sedan ansökan lämnades in har bolaget inventerat utterpassager vid väg/vattendragskorsningar längs malmtransportvägen och identifierat ett flertal passager som var underdimensionerade eller att passage saknades helt. Bolaget har hänvisat till att det är Trafikverkets ansvar att åtgärda passagera och har inte yrkat om någon dispens för detta. Som mark- och miljödomstolen konstaterat ovan anser domstolen att den ansökta verksamheten skulle bidra med en betydande ökning av tunga transporter. Domstolen finner utifrån förutsättningarna att det skulle kunna vara aktuellt att behöva ansöka om dispens för utter.

Utsläpp till vatten

Bolaget har inte förrän sent under handläggningen i målet redovisat de modeller och beräkningar av utsläppen från verksamheten till recipienterna Lördagsbäcken och Örån som ligger till grund för bedömningarna av påverkan i dessa och vilka utsläppsvillkor som bolaget nu bedömer bör föreskrivas. Detta har försvårat mark- och miljödomstolens egna bedömningar av huruvida bolaget har haft kravet på att bästa möjliga teknik ska användas som utgångspunkt vid framtagandet av villkorsförslagen. Utgångspunkten tidigare under handläggningen synes från bolagets sida snarare främst ha varit att visa att man klarar miljökvalitetsnormerna i Örån. Bolaget ändrade så sent som inför och under huvudförhandlingen sina förslag till utsläppsvillkor och redovisade då även nytt underlag för bedömningarna.

Domstolen har förståelse för att erfarenheter och resultat från den provbrytningsverksamhet som har genomförts under två säsonger nu har kunnat användas och att det har inneburit att tidigare beräkningar har behövt justeras. Sådant underlag har tidigare efterfrågats av både domstolen och länsstyrelsen, men samtidigt har det tillkommande materialet inneburit att bolagets underlag, antaganden och slutsatser har inneburit svårigheter vid granskningen av underlaget. Gråberget/malmen är dessutom syrabildande och endast en mindre andel av det som har klassificerats har klassats som nettobuffrande. Bolaget har under handläggningen justerat hanteringen av gråberg på så sätt att det har åtagit sig att

successivt täcka gråberget inom två år. Domstolen konstaterar att en sådan hantering förvisso bör generera mindre mängder föroreningar till vatten men i bolagets åtagande ligger samtidigt en öppning om att det inte får vara en temporär, successiv efterbehandling som därefter kommer att behöva göras om. Ett sådant förbehåll innebär osäkerheter för vad det medför för utsläppen till vatten. Vidare har bolaget menat att den mängd B-malm som ska förvaras otäckt på upplaget inte behöver regleras vare sig i mängd eller i tid vilket medför ytterligare osäkerheter för utsläpp av föroreningar till vatten. Bolaget har efter frågor från domstolen under förhandlingen ytterligare justerat villkorsförslagen, vilket ger intryck av att delar av förslagen inte har varit tillräckligt genomarbetade.

Bolaget har vidare först under huvudförhandlingen redovisat vilka antaganden om utsläppen till recipienterna som legat till grund för bedömningarna av hur utsläppen till Örán påverkar möjligheterna att inte äventyra miljökvalitetsnormerna och efterleva icke-försämringskravet. Bolaget har sedan tidigare föreslagit utsläppsvillkor med två villkorsnivåer, nivåer 1 och 2. Halterna enligt nivå 1 får inte överskridas mer än 3 gånger per kalenderår vad gäller månadsmedelvärden och nivå 2 får aldrig överskridas som månadsmedelvärde. Bolaget yrkar i första hand att stickprov ska tas varje vecka och i andra hand accepterar bolaget länsstyrelsens tidigare framförda inställning att provtagningen ska ske genom månadsvis flödesproportionell provtagning av flertalet parametrar.

Som grund för beräkningarna avseende miljökvalitetsnormerna har bolaget antagit att utsläppen nio månader om året ligger på den högsta beräknade haltnivån utifrån den uppdaterade beräkningsmodellens årsmedelhalter och tre månader på den yrkade villkorsnivån 1. Bolaget yrkar samtidigt enligt vad som anges ovan att utsläppen under tre månader om året ska tillåtas uppgå till den högre villkorsnivån (nivå 2). Bolaget anger vidare att beräknade extremscenarier för nivå 1 samt modellerade villkorshalter enligt nivå 2 har utvärderats genom att jämföra modellerade halter i Örán med maxhalter enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2019:25. Mark- och miljödomstolen noterar att maximal tillåten koncentration enligt HVMFS 2019:25 avser värden uppmätta vid ett enskilt

mättillfälle, inte månadsmedelvärden. Bolaget har först under huvudförhandlingens sista dag redovisat förväntade utsläppshalter efter rening av metaller i utsläppspunkten från verksamheten vid olika beräkningsfall (PM Uppdaterad lakvattenmodellering Fäboliden, Geosyntec consultants). Bolaget har vid samma tillfälle även redovisat vilka halter man kan beräkna i Örán efter omblandning om man skulle ha en konstant utsläppsnivå vid villkorsnivå 1. Dessa halter kan enligt domstolen bl.a. användas för att bedöma rimligheten i de av bolaget yrkade villkoren med utsläppsgränser. Bolaget har varit noga med att poängtera att villkor om utsläpp måste ha tillräckliga marginaler till de förväntade utsläppsnivåerna för att kunna innehållas under alla förhållanden och har även betonat att vissa förutsättningar såsom nederbörd och vattenflöden inte kan styras av bolaget. Bolaget anför att den rening som föreslås utgör bästa möjliga teknik.

Vid bolagets bedömning av huruvida utsläppen från verksamheten bryter mot icke-försämringskravet eller äventyrar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna i Örán har förutsatts att utsläppen först ska omblandas och därmed spädas i Örán. Bolaget har beräknat att den sträcka av Örán som i det sämsta fallet (våtår) behövs för att uppnå total omblandning är 1 650 meter. I bolagets redovisning inlämnad den 8 december 2021 angavs att halten arsenik inte skulle klara kraven enligt bedömningsgrunderna vid blandningszonens slut vid Nivå 1 men under huvudförhandlingen redovisades istället bedömningen att arsenikhalten redan ca 100 meter nedströms utsläppspunkten från Lördagsbäcken till Örán skulle understiga bedömningsgrundens gränsvärde. Under huvudförhandlingen angavs uran vara det ämne som är styrande för normbedömningen då uran i sämsta fall inte uppfyller bedömningsgrunden förrän efter 500 meters omblandning i Örán.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att omblandningszonen är förhållandevis lång jämfört med en schablonberäknad acceptabel blandningszon enligt de tekniska riktlinjer för identifiering av blandningszoner som EU-kommissionen gett ut (2010). I dessa riktlinjer föreslås med en enkel schablonbedömning att överskridandet av miljökvalitetsnormer begränsas till det lägsta av 10 ggr vattendragets bredd och 1 km. Det skulle motsvara ca 200 meter. Bolagets beräkning av blandningszonens

storlek bygger istället på Fischers ekvation där hänsyn tas till vattendragets flöde, bredd, djup, bottenförhållanden och naturlig bakgrundshalt samt utsläppets flöde, bredd och utsläppshalt. I bolagets tidigare redovisning angående blandningszon, Swecos rapport daterad den 25 februari 2019, angavs t.ex. att halten arsenik vid Lördagsbäckens utlopp till Örán förväntas överskrida bedömningsgrunden för både årsmedelhalt och maximal halt men att halten arsenik inte skulle överskrida bedömningsgrunden vid blandningszonens slut. Detta ändrades, i enlighet med vad som angavs ovan, i bolagets yttrande den 8 december 2021 där det angavs att halten arsenik inte skulle klara kraven enligt bedömningsgrunderna vid blandningszonens slut vid utsläpp enligt nivå 1. Inför huvudförhandlingen redovisades sedan nya uppgifter som innebar att miljö kvalitetsnormernas bedömningsgrunder klaras för arsenik redan efter ca 100 meters omblandning i Örán. Mark- och miljödomstolen anser att bolagets uppgifter i dessa avseenden sammantaget har varit svårgranskade och svårbedömda samt i viss mån motsägelsefulla.

Bolaget har yrkat tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för bl.a. bortledning av vatten och uppförande av de anläggningar som krävs för denna bortledning. I bolagets förslag till villkor för utsläpp av processvatten från verksamheten föreslår bolaget att utsläpp av upp till 40 % av processvattnet ska få ske till Stor-/Rusbäcken via en kompletterande vattenledning. Ledningen avses byggas då gråbergssupplaget nått 2/3 av sin fulla uppbyggnad. Länsstyrelsen har motsatt sig att bolaget ska få tillstånd att leda processvattnet till någon annan recipient än Örán. Bolaget har som motivering till behovet av överledning till ett annat vattensystem angett att det ska ses som en extra säkerhetsåtgärd för att utsläppen inte ska påverka Örán på ett otillåtet sätt för det fall det skulle uppstå extrema situationer. Samtidigt har bolaget inte ansett att det behövs något tillstånd för verksamheten enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken med hänsyn till att Natura 2000-området Öreälven inte kommer att påverkas på ett betydande sätt. Bolaget har dock sökt ett sådant tillstånd för det fall mark- och miljödomstolen bedömer att det krävs.

Mark- och miljödomstolen har svårt att förstå bolagets inställning i Natura 2000-frågan eftersom tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs för att bedriva en

verksamhet som *kan* påverka miljön i ett sådant område på ett betydande sätt. Om överledning av vatten till Stor-/Rusbäcken är en skyddsåtgärd som är nödvändig för att undvika sådan påverkan så behövs det, enligt domstolen, tillstånd. Om det inte kan ske någon betydande påverkan på Öråns Natura 2000-område så borde inte heller någon överledning till annan recipient behövas som en skyddsåtgärd. Bolaget hade vidare fram till huvudförhandlingen föreslagit att de högre utsläppsvärdena (nivå 2) skulle gälla för det vatten som skulle överledas till Stor-/Rusbäcken men ändrade detta under huvudförhandlingen på så sätt att samma utsläppsvillkor ska gälla oavsett om utsläppet sker till Lördagsbäcken/Örån eller till Stor-/Rusbäcken. Mot den bakgrunden blir det inte lättare att förstå bolagets resonemang om behovet av överledning. Tidigare under handläggningen av målet har bolaget redovisat att t.ex. extremt låga flöden som skulle kunna öka risken för negativa miljöeffekter i Örån och föranleda behovet av överledning skulle kunna vara extremt låga flöden. Om bolagets antaganden och beräkningar är korrekta och tillräckligt robusta borde det inte kunna uppstå sådana situationer att överledning till Stor-/Rusbäcken skulle vara en lösning, särskilt inte om villkoret med utsläppshalter ska vara lika oavsett vart vattnets leds.

När det gäller miljö kvalitetsnormerna anges i bolagets beräkningar (jfr. ovan) att inga ämnen kommer att överskrida vare sig årsmedelvärden eller maximal tillåten koncentration enligt normerna 500 meter nedströms utsläppspunkten till Örån. Den sträckan skulle med marginal hålla sig inom den blandningszon som bolaget anser berättigad, dvs. upp till 1 650 meter nedströms i Örån. Det kan möjligen ifrågasättas huruvida underlaget för den bedömningen är rätt valt och i så fall om de föreslagna villkorsnivåerna har rimliga marginaler. Mark- och miljödomstolen efterfrågade under huvudförhandlingen ett tydligt underlag för bedömningen av behovet att villkorsnivå 1 ska få överskridas tre månader per år. Trots de kompletterande underlag som redovisades under sista dagen av huvudförhandlingen blev det inte tydligt hur behovet av undantag tre månader per kalenderår motiveras. Även detta försvårar domstolens möjlighet att föreskriva utsläppsvärden som utgår från att bästa möjliga teknik används och som på ett betryggande sätt säkerställer att de fastställda miljö kvalitetsnormerna för Örån kan uppfyllas.

Hur kontrollen av att villkoren innehålls ska utföras bör normalt i huvudsak framgå redan av de villkor som föreskrivs. Bolaget har, vilket angetts ovan, i första hand föreslagit att stickprov ska tas varje vecka och i andra hand accepterat att provtagningen ska ske genom månadsvis flödesproportionell provtagning av flertalet parametrar. Mark- och miljödomstolen anser att flödesproportionell provtagning är befogad för en så pass stor gruvverksamhet som denna men att det är rimligt att veckoprover analyseras. Ska man beräkna månadsmedelvärden räcker det inte med ett prov. Provtagning varje dygn som vid vissa större verksamheter bedöms inte rimligt. Flödesproportionell provtagning veckovis bedöms däremot inte innebära en för stor kostnad för att säkerställa att reningen fungerar tillfredsställande och att påverkan på recipienterna därmed hålls under kontroll och inte blir för stor.

Mark- och miljödomstolens slutsats är att underlaget för mark- och miljödomstolens bedömning av vilka villkor som är rimliga att föreskriva för verksamhetens utsläpp av renat processvatten till recipient är svåröverskådligt och delvis motsägelsefullt. Det är också svårt att avgöra vilka marginaler bolagets förslag till utsläppsvillkor har i förhållande till de verkliga utsläpp som förväntas. Bolaget har i första hand inte velat sätta utsläppsvillkoren på provtid vilket annars inte är helt ovanligt i samband med prövning av nya verksamheter. Mark- och miljödomstolen avstår därför med tanke på bedömningarna ovan i andra delar av prövningen att slutligt bedöma om bolagets förslag till villkor skulle kunna föreskrivas eller om de borde skärpas. Tillstånd till överledning av vatten till Stor-/Rusbäcken har inte motiverats på ett sådant sätt att det skulle kunna medges. Det får mot den bakgrunden anses mycket osäkert hur den ansökta verksamhetens utsläpp till vatten påverkar recipienten, vilket enligt domstolen innebär att bolaget inte har visat att verksamheten kan bedrivas på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till hänsynsreglerna.

Sammanfattande bedömning

Mot bakgrund av vad som redovisats ovan bedömer mark- och miljödomstolen att gruvverksamhetens påverkan på rennäringen är oacceptabel och därmed inte kan tillåtas utifrån de förutsättningar som råder. En väsentlig del av denna påverkan på

möjligheterna att bedriva rennärning i området utgörs av följdverksamheten transporter mellan Fäbolidengruvan och Svartliden. Vid bedömningen av de kumulativa effekterna på rennärningen har tillståndsgivningen av nya vindkraftparker inom samebyn stor betydelse. Omställningen av energiförsörjningen har av Mark- och miljööverdomstolen bedömts vara så prioriterad att intrång i renbetesområdena måste accepteras men det innebär inte att en nyetablering av en guldgruva ska bedömas på samma sätt. Påverkan på rennärningen bedöms inte heller möjlig att reglera bort genom föreskrivande av villkor t.ex. genom att tidsbegränsa verksamheten till tider då samebyn inte nyttjar området – 1 april–30 september – eftersom bolaget helt har motsatt sig detta.

Domstolen bedömer vidare att den påverkan som uppstår från malmtransporterna främst i form av intensifierat buller och minskad trafiksäkerhet inte är acceptabel för närboende längs vägen och verksamheten är därmed inte heller av den anledningen tillåtlig utifrån hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Förutsättningarna för att bevilja artskyddsdispens är inte uppfyllda eftersom en sådan dispens inte behövs av hänsyn till tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Som mark- och miljödomstolen även redogjort för ovan har underlaget avseende utsläpp till vatten varit svåröverskådligt och bolaget har inte på ett betryggande sätt kunnat visa att ansökta utsläppshalter i recipient kan godtas. Det innebär även att bolaget inte har visat att verksamheten kan bedrivas på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till hänsynsreglerna och miljökvalitetsnormerna. Bristerna försvårar även bedömningen av huruvida ett Natura 2000-tillstånd skulle kunna medges eftersom den bedömningen ska vara fullständig, exakt och slutlig.

Mark- och miljödomstolen bedömer sammantaget att tillstånd till den sökta verksamheten inte kan medges. Vid denna bedömning kommer domstolen inte att pröva ytterligare frågor i målet.

Prövningsavgift

Det finns inte skäl att ändra den tidigare fastställda avgiften för målets prövning

Rättegångskostnader

Beatrice Pontén, Jesper Andersson, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson och Anita Oskarsson har begärt ersättning för rättegångskostnader med 863 379 kr inklusive mervärdesskatt, varav 716 250 kr avser ombudsarvode, 84 060 kr sakkunnigarvode, 44 884 kr utlägg för ombud samt 18 185 kr utlägg för sakkunnig. I beloppet ingår mervärdesskatt.

Vapsten sameby har begärt ersättning för rättegångskostnader med 856 427 kr, varav 563 500 kr avser ombudsarvode och 292 927 kr utlägg/kostnader för samebyn. Beloppen omfattar inte mervärdesskatt.

Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförening har begärt ersättning för ställföreträdarens Annika Nordenstams inställelse vid en av huvudförhandlingsdagarna med 826 kr.

DMS har förklarat att bolaget varken kan medge eller bestrida Vapsten samebys yrkande om rättegångskostnader och DMS har, i vart fall, inte kunnat vitsorda beloppet som skäligt i och för sig. När det gäller ersättningsyrkandet från Beatrice Pontén, Jesper Andersson, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson och Anita Oskarsson har bolaget förklarat att de överlämnar bedömningen av yrkandet till domstolens prövning. Bolaget har således varken velat medge, bestrida eller vitsorda beloppet som skäligt i och för sig. DMS har uppgett att bolaget kan utge det belopp som fiskevårdsområdesföreningen har begärt ersättning för.

I ansökningsmål om vattenverksamhet ska sökanden enligt huvudregeln i 25 kap. 2 § första stycket miljöbalken svara för såväl sina egna som motparternas rättegångskostnader vid mark- och miljödomstolen.

Enligt 18 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken ska ersättning för rättegångskostnad fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Regleringen i sistnämnda bestämmelse innebär att en kostnad, i den mån den inte är medgiven av sökanden, inte kan ersättas utan att den anses skäligen. Ersättning för ombudsarvode ska bestämmas med hänsyn till bl.a. målets beskaffenhet och omfattning samt till den omsorg och skicklighet med vilken arbetet har utförts. Även omständigheter som tvisteföremålets värde och den betydelse som målets utgång i övrigt haft för parten kan beaktas.

Målet avser både frågan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet och utgångspunkten för bedömningen är att rätten till ersättning för rättegångskostnader endast avser den del av målet som hör till vattenverksamheten.

Fastighetsägarna Beatrice Pontén, Jesper Andersson, Maria Staaf, Magnus Staaf, Irene Nilsson och Anita Oskarsson har begärt ersättning för i huvudsak vattenrättsliga frågeställningar med sammanlagt 716 250 kr, inklusive mervärdesskatt. Det kan i detta sammanhang nämnas att det har varit ett omfattande mål med ett flertal komplicerade frågeställningar. Antalet timmar framstår ändå som för högt och den tid som fastighetsägarna har begärt ersättning för kan inte fullt ut anses ha varit skäligen påkallat för tillvaratagande av deras rätt i målet. Till den bedömningen kommer även att ombudet har yrkat ersättning för samtliga sex huvudförhandlingsdagar, vilket innebär att fastighetsägarnas yrkande även omfattar tid där vattenrättsliga frågor inte avhandlades, eller tid där vattenrättsliga frågor visserligen avhandlades men där frågorna inte närmare berörde fastighetsägarna. Ersättningen för ombudsarvode bör mot den bakgrunden sättas ned och fastighetsägarna tillerkännas ersättning motsvarande 120 timmars arbete för ombudet. Fastighetsägarna har även begärt ersättning för arvode motsvarande 72,5 timmar avseende arbete för sakkunnig med sammanlagt 84 060 kr inklusive mervärdesskatt. Antalet timmar framstår som för högt och kan inte anses ha varit

skäligen påkallat för tillvaratagande av fastighetsägarnas rätt i målet. Den sakkunnige närvarade under några huvudförhandlingsdagar men även i dennes fall omfattar yrkandet delvis tid under huvudförhandlingen där vattenrättsliga frågor inte avhandlades. Ersättningen för sakkunnigarvode bör sättas ned till motsvarande 30 timmars arbete. Yrkandet med avseende på utlägg för ombudet och den sakkunnige är skäliga och kan därför godtas. Bolaget ska mot denna bakgrund utge ersättning för rättegångskostnader till fastighetsägarna med sammanlagt 442 779 kr.

Vapsten sameby har begärt ersättning för ombudet Camilla Wiklands arbete motsvarande 161 timmars arbete samt ersättning för de kostnader som har uppkommit för samebyn med anledning av ansökan. Samebyn har uppgett att 1-4 renskötare har drabbats av förlorad arbetsinkomst i samband med inställelse till huvudförhandling och syn. Det har även varit fråga om utredningsarbete, genomgång av handlingar, framtagande av dokumentation och löpande kontakter med ombudet för tre av samebyns ställföreträdare. Det har dessutom rört sig om kontakter med bolaget med anledning av ansökan och närvaro vid samråd för tre ställföreträdare. Samebyn har uppskattat tidsåtgången till totalt 75 dagar, varav fem dagar år 2017 och 70 dagar från år 2018.

Enligt mark- och miljödomstolen får det anses att rennäringsfrågorna har ett visst naturligt samband med de vattenrättsliga frågor som är föremål för prövning i målet och att samebyn i och för sig kan tillerkännas ersättning för rättegångskostnader med stöd av bestämmelsen i 25 kap. 2 § miljöbalken. Rennäringsfrågorna i målet kan dock inte uteslutande anses vara av vattenrättslig karaktär, vilket enligt mark- och miljödomstolen innebär att endast delar av de kostnader som har uppkommit för samebyn kan ersättas enligt 25 kap. 2 § miljöbalken. Det kan i det sammanhanget nämnas att t.ex. följdverksamheten transporter på grund av malmtransporterna mellan Fäboliden och Svartliden knappast kan anses utgöra någon vattenverksamhet, även om den är av stor betydelse för rennäringen. Frågan är vidare i vilken mån kostnaderna har varit skäligen påkallade enligt 18 kap. 8 § rättegångsbalken. Det kan enligt mark- och miljödomstolen inte anses ha varit skäligen påkallat för tillvaratagande av samebyns rätt att utge full ersättning för

både ett flertal renskötarens arbete samtidigt som ersättning tillerkänns ett ombud med anledning av huvudförhandlingen. Enligt mark- och miljödomstolen har även samebyns talan till viss del präglats av vidlyftighet och upprepningar, vilket gäller även med beaktande av att det har varit fråga om ett omfattande mål och rört mycket angelägna frågor för samebyn. Vidare framstår den angivna tidsåtgången om 75 dagar, utan närmare tidsredogörelse, som hög och den tycks även omfatta tid för samråd innan ansökan gavs in till domstolen. Enligt mark- och miljödomstolen får samebyn anses skäligen tillgodosedd för kostnader med sammanlagt 160 000 kr. När det gäller ersättningen för ombudsarvode bör den sättas ned till motsvarande 120 timmars arbete. Bolaget ska mot denna bakgrund utge ersättning för rättegångskostnader till Vapsten sameby med sammanlagt 580 427 kr exklusive mervärdesskatt.

När det gäller Stöttingfjällets fiskevårdsområdesförenings ersättningsyrkande har DMS, som det får förstås, medgett yrkandet. Yrkandet ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD- 01)

Överklagande senast den 19 juli 2022.

Magnus Bygdemark

Camilla Wolf-Watz

Erik Olauson

I domstolens avgörande har rådmannen Magnus Bygdemark, ordförande, och de tekniska råden Camilla Wolf-Watz och Erik Olauson samt den särskilda ledamoten Christer Nilsson deltagit.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.